

Gemeente Assen

programmabegroting 2016

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

inhoud

hoofdpijnen

1. Inleiding	5
2. Samenstelling college van burgemeester en wethouders	6
3. Uitvoering collegeprogramma	7

programma's

1. Wonen in Assen	11
2. Werken in Assen	18
3. Meedoen in Assen	24
4. Aantrekkelijk Assen	31
5. Samen werken aan Assen	37
6. Bedrijfsvoering	45
7. Vastgoed en grondbedrijf	49
8. Algemeen financieel beleid	55

paragrafen

1. Lokale heffingen	64
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	68
3. Onderhoud kapitaalgoederen	73
4. Financiering	79
5. Bedrijfsvoering	81
6. Verbonden partijen	86
7. Grondbeleid	90

inhoud

financieel

1. Inleiding	95
2. Beleidslijnen en resultaten Voorjaarsnota 2015	95
3. Beleidslijnen en resultaat programmabegroting 2016	96
4. Uitgangspunten en gehanteerde begrotingsrichtlijnen	98
5. Lasten en baten programmabegroting 2016 en meerprognose 2017-2019	103
6. Analyse begrotingsresultaat 2016 en prognoses 2017 -2019	103
7. Bezuinigingen 2015 – 2019	107
8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema	110
9. Incidentele lasten en baten	112
10. Gemeentelijke reservepositie	114
11. Uitkering gemeentefonds.....	116
12. Arbeidskostengerelateerde verplichtingen	118

ondertekening.....	120
--------------------	-----

bijlagen

1. Productramingen	123
2. Meerjarenprognose 2017, 2018, 2019	131
3. Investeringsoverzicht en kapitaallasten	137
4. Subsidies tot en met € 50.000	140

hoofdlijnen

1. Inleiding
2. Samenstelling college van burgemeester en wethouders
3. Uitvoering collegeprogramma

Inleiding

De tweede begroting in deze bestuursperiode staat volop in het teken van verandering. Dat heeft alles te maken met onze nieuwe taken in het sociaal domein en de nieuwe bestuursstijl waar wij als college voor kiezen. Wij staan voor een overheid die een stap terug doet en aansluit bij initiatieven van actieve Assenaren. Via onder andere Mijn Buurt Assen zetten zij zich nu al in toenemende mate in voor hun burens en leefomgeving. Deze nieuwe manier van werken vraagt een stevige omslag. In de samenleving, maar zeker ook bij onszelf.

Stond 2015 nog vooral in het licht van de transitie in het sociaal domein, het komend jaar gaat de aandacht met name uit naar het verder vormgeven van de transformatie. De eigen kracht van onze inwoners en samenleving staat daarbij centraal. Door preventie, algemene voorzieningen, innovatie en een verbeterde integrale toegang willen we die eigen kracht verder activeren. Wij trekken in de transformatie gezamenlijk op met inwoners en aanbieders van zorg en ondersteuning. Dit traject omvat nog de nodige risico's en onzekerheden, ook financieel. Uitgangspunt blijft om de taken uit te voeren binnen het budget dat het Rijk hiervoor verstrekt. Bij de voorjaarsnota 2016 kan de raad een analyse verwachten van de houdbaarheid van dit uitgangspunt. Hoe die analyse er ook uit ziet, voor ons staat voorop dat de meest kwetsbare inwoners op ons kunnen blijven rekenen.

Met de nieuwe aansluiting van Assen Zuid op de A28 is het eerste FlorijnAs-project klaar. Met de uitvoering van de FlorijnAs-projecten werken we aan een stad die optimaal bereikbaar is en kansen biedt voor economische ontwikkeling. Investeerders herkennen dat en melden zich inmiddels. Zo zou de komst van het Factory Outlet Center alleen al goed zijn voor 500 nieuwe arbeidsplaatsen. Het is nu zaak adequaat in te spelen op die belangstelling. Dat doen we met aantrekkelijke bedrijventerreinen, een actieve benadering van nieuwe en bestaande ondernemers en een goed opgeleide beroepsbevolking. Regionale samenwerking versterkt de economische

positie van onze stad. Met het stimuleren van nieuwe technologie dragen we bij aan een innovatief klimaat. De binnenstad blijft een belangrijke motor voor economische ontwikkeling. Wij sluiten zo veel mogelijk aan bij initiatieven van ondernemers en instellingen om de aantrekkingskracht van ons centrum te vergroten. Het succesvolle TT-festival en diverse aansprekende culturele evenementen laten uitstekend zien wat de potentie is van samenwerking tussen ondernemers, instellingen en gemeente.

Volgens de laatste prognoses groeit Assen de komende jaren. Het tempo waarin dat gebeurt is moeilijk te voorspellen. We sluiten aan bij de ontwikkeling van de woningmarkt. Dat betekent dat we bij het ontwikkelen van woningbouw selectiever te werk gaan en het initiatief meer bij marktpartijen laten. Dat doen we in het vertrouwen dat zij volop kansen zien in onze aantrekkelijke woonlocaties zoals Kloosterveen en Woonpark Diepstroeten, Veemarktterrein en Havenkwartier.

De aantrekkende economie heeft nog nauwelijks zijn weerslag op onze gemeentebegroting. Nog steeds zijn er belangrijke taakstellingen in te vullen om de financiën op de langere termijn op orde te houden. 'Minderen met maat' is daarbij de leidraad. Ook zien we ons geconfronteerd met tal van onzekerheden. Onder andere als het gaat om de financiering van onze nieuwe taken in het sociaal domein. Dit vereist zorgvuldige monitoring zodat we tijdig kunnen bijsturen.

De nieuwe rol van de overheid vraagt de nodige veranderingen binnen onze eigen organisatie. De maatschappelijke opgave is het uitgangspunt. Meebewegen met de samenleving betekent meer flexibiliteit en vaardigheden om hierop snel te kunnen inspelen. Met deze opgave in combinatie met een forse taakstelling op de bedrijfsvoering vragen wij opnieuw het nodige van onze medewerkers.

Tegelijkertijd bieden we met de nieuwe rol van de organisatie onze medewerkers een inspirerende werkomgeving die een beroep doet op hun talenten.

College van burgemeester en wethouders

Burgemeester Marco Out

Portefeuille: Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken en burgerzaken, Ambassadeursfunctie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, lobby, 5 mei en Sinterklaas.

Wethouder Albert Smit - Partij van de Arbeid

Portefeuille: Financiën en belastingen, Gebiedsgericht werken, wijkbeleid, Grondzaken en Grondbedrijf, Internationale betrekkingen, Minimabeleid, Participatiewet en WSW, werk en inkomen, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Schuldhulpverlening, Sport, Werkgelegenheid, Wonen.

Wethouder Maurice Hoogeveen - D66

Portefeuille: Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, en Regionale samenwerking, Cultuur, De Nieuwe Kolk, Deregulering, Economische zaken, industrie, MKB/innovatie, ICT, digitale overheid, Onderwijs, inclusief kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting, Promotie algemeen/city-marketing, Publieke dienstverlening, Stuurgroep Binnenstad (voorzitter).

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe - ChristenUnie

Portefeuille: Coördinerend wethouder FlorijnAs, FlorijnAs (voorzitter stuurgroep), Jeugd en gezin, Maatschappelijke opvang, Milieubeleid/afvalbeheer – duurzaamheid, Regiovisie, Verkeer en vervoer, Verslavingszorg, Volksgezondheid.

Wethouder Ruud Wiersema - Stadspartij Plop

Portefeuille: Antidiscriminatie, Coördinatie WMO/individuele verstrekkingen, Evenementen, Groen en grijs/openbare werken, Markten/kermessen, Monumentenzorg, Recreatie en Toerisme, Stadsvernieuwing, Vastgoed, Welzijn, sociaal en maatschappelijk werk.

Gemeentesecretaris Theo Dijkstra

Gemeentesecretaris: eerste strategisch adviseur college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur gemeentelijke organisatie.

3. Uitvoering collegeprogramma

Wonen in Assen

Er komt een nieuwe woonvisie op basis waarvan we komen tot een evenwichtige planning en programmering van de woningbouw. We bouwen op verschillende plekken woningen in de stad.

Samen met provincies en gemeenten zoeken we naar slimme verbindingen van openbaar vervoer en doelgroepen vervoer.

We continueren het Duurzaamheidsfonds en zetten dit onder andere in om particuliere initiatieven te ondersteunen.

Werken in Assen

We koesteren de Asser ondernemers als basis voor de gewenste economische ontwikkeling en groei van het aantal arbeidsplaatsen. Wij blijven dan ook inzetten op het verbeteren van het ondernemersklimaat en het vergroten van de werkgelegenheid. De in 2015 ingezette lijn zetten we in 2016 voort.

De gemeente werkt intensief samen met haar partners aan deze doelstelling. Wij doen dit door goede faciliteiten te bieden en ondernemers te ondersteunen met hun personele vraagstukken vanuit partnerschappen. Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van samenwerking tussen verschillende sectoren. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband, specifiek met Groningen en de NG4. Sortertechnologie, zorg en veiligheid zijn kansrijke sectoren. Wij kiezen voor de aanpak waarbij het bedrijfsleven de leiding neemt, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

De uitvoering van de FlorijnAs vordert. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen naar verwachting binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud.

Meedoen in Assen

In het sociaal domein ligt in 2016 een belangrijk accent op het verder in gang zetten van de transformatie. Via preventie, algemene voorzieningen, innovatie en de verbeterde integrale toegang werken we aan een omslag van intensieve naar lichtere vormen van zorg. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met zorgaanbieders. Verder staat dit jaar in het teken van de inkoop van Wmo en Jeugdhulp voor 2017 en

de jaren erna.

Via Mijn buurt Assen en Vaart Welzijn versterken we de rol van inwoners op het gebied van welzijn en leefbaarheid in de wijk. Inwoners beslissen zelf over het toekennen van welzijnssubsidies. Het vergroten van de betrokkenheid van inwoners is ook een van de opdrachten aan de nieuwe welzijnsorganisatie 'Vaart'.

Monitoring is een belangrijk aandachtspunt. We willen daarmee goed zicht hebben op het bereiken van de transformatiedoelen en de resultaten van onze aanpak in de wijken.

Met het aanvalsplan armoedebestrijding zetten we in op informele hulp, preventie en vroege signalering. De meedoenregeling handhaven we als gemeentelijk vangnet voor armoede.

Aantrekkelijk Assen

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. We continueren de programmatische aanpak en bouwen de samenwerking met de stakeholders in de binnenstad verder uit. Het Drents Museum, De Nieuwe Kolk en een breed aanbod aan horeca en winkels zijn een goede basis voor verdere ontwikkeling hiervan. Dat doen we samen met eigenaren, ondernemers, instellingen en andere organisaties. We zetten ons geld vooral in op evenementen en tentoonstellingen met een uitstraling op regionaal en nationaal niveau. We stimuleren dat de instellingen en ondernemers in het Cultureel Hart een verrassend aanbod aan tentoonstellingen, activiteiten en programmering organiseren.

We onderzoeken de mogelijkheden voor het flexibiliseren van de venstertijden in de binnenstad.

We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn voor hen een samenwerkingspartner.

Samen werken aan Assen

Samen met uw raad organiseren wij de dag van de democratie, waarin Assenaren kunnen kennismaken met het werk van raad en college.

In de Samenwerking Drentsche Aa werken de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo samen

op het gebied van bedrijfsvoering. In het kader van de Regiovisie Groningen – Assen implementeren we het uitvoeringsprogramma op het gebied van verkeer en vervoer en van economie. We verstevigen de contacten met Emden en de Metropolregion Bremen-Oldenburg. We werken samen met Poznan om concrete activiteiten te ondersteunen.

In 2016 gaan we toewerken naar één digitale toegang als onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening. Aan de hand van de door de inwoners belangrijk gevonden servicenormen meten we de kwaliteit van onze dienstverlening.

Vanwege de drie decentralisaties, het werken met nieuwe soorten gegevens en steeds verder gaande digitalisering hechten wij groot belang aan informatiebeveiliging. Daarom voeren wij samen met Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld de Baseline informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) in.

Met betrekking tot informatiebeheer maken we een laatste kwaliteitsslag waardoor onze basis op orde is en geven we uitvoering aan het Nationaal Uitvoerings Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken.

Bedrijfsvoering

Een flexibele en op samenwerking gerichte ambtelijke organisatie is een belangrijke voorwaarde om het principe 'Niet zorgen voor, maar zorgen dat', vorm en inhoud te geven. De organisatie speelt flexibel in op voortdurend veranderende maatschappelijke opgaven en zoekt actief de samenwerking met maatschappelijke partners.

Tegelijkertijd ziet de organisatie zich geplaatst voor een stevige taakstelling. Daarom werken we in 2016 aan het verder flexibiliseren en efficiënter maken van onze organisatie. Daarvoor onderzoeken we mogelijkheden om onderdelen te verzelfstandigen of samen te werken met andere organisaties.

Vastgoed en Grondbedrijf

In 2016 willen we door verkoop meer vastgoed afstoten. Het onderhoud van ons vastgoed gebeurt op basis van soberheid en doelmatigheid. Door het opstellen van nieuwe spelregels maatschappelijk vastgoed geven we inzicht in de manier waarop we met ons vastgoed omgaan. De afgesproken structurele bezuiniging op vastgoed realiseren we in 2016.

Bij nieuwe gebiedsontwikkeling leveren we maatwerk. Dat doen we door een gefaseerde aanleg van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties.

We houden hiervoor nauwlettend economische en marktontwikkelingen in de gaten. Dit programma heeft een directe relatie met de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Algemeen financieel beleid

We zetten het bestaande financiële en fiscale beleid in 2016 voort en geven daarmee verder uitvoering aan het collegeprogramma 'Mijn Assen' en aan de realisatie van beleidsintensivering en de bezuinigingen uit de nota 'Minderen met Maat'.

Voorstellen voor nieuw beleid en verdergaande bezuinigingen treft u in deze begroting niet aan. Wel hebben we binnen de bestaande financiële kaders ruimte gevonden voor noodzakelijk geworden uitbreiding van kleed- en bergruimten, voor de exploitatie van de nieuwe sporthal Quintus alsmede voor het voortzetten van de inzet van MEE-werkers in de openbare ruimte. Daarnaast ramen we eenmalig middelen ten behoeve van een bijdrage in de organisatie Maya-tentoonstelling in het Drents Museum.

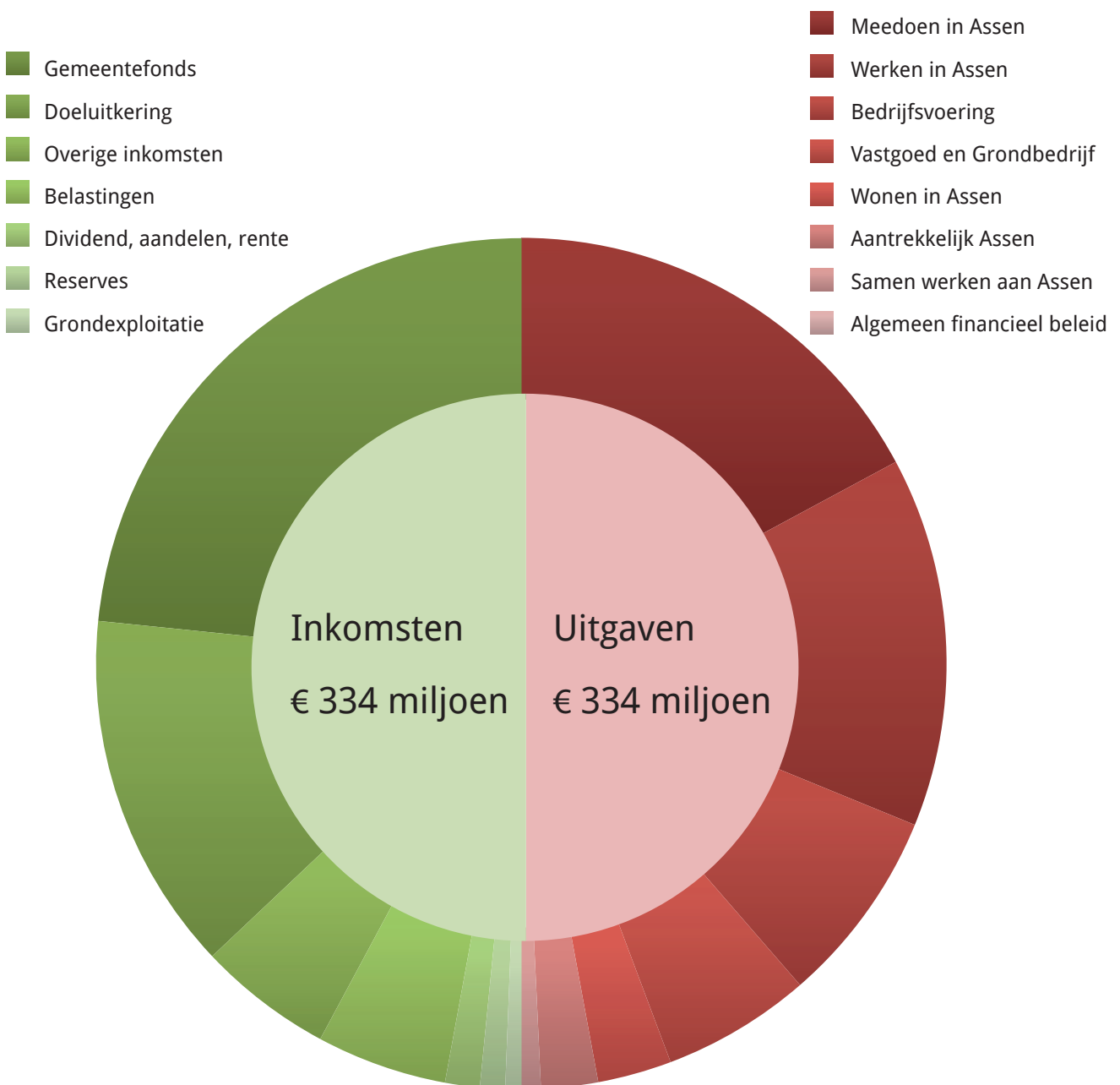
De beleidsuitvoering in het sociale domein vindt plaats binnen de rijksmiddelen die hiervoor in 2016 naar onze gemeente overkomen. Er ontbreekt op dit moment nog een gedegen basis om het huidige beleid op zijn merites te beoordelen en eventueel bij te stellen. We houden in onze overwegingen rekening met aanpassingen en verkennen mogelijkheden hiervoor.

We blijven ons inspannen om de dreigende financiële schade van de verdeelmodellen zo veel mogelijk te beperken; we zetten de bestuurlijke lobby richting Den Haag voort. We houden de algemene reserve achter de hand om eventuele tekorten in het sociaal domein op te vangen. In het kader van de komende Voorjaarsnota beoordelen we de stand van de beleidsuitvoering en de financiële positie opnieuw en kijken we waar bijsturing noodzakelijk is. Dat doen we gemeentebreed.

We hebben de septembercirculaire 2015 op het moment van afsluiting van het begrotingsproces ontvangen en op hoofdlijn beoordeeld. Er is sprake van een licht positieve ontwikkeling. Die is echter niet dusdanig ingrijpend en bovendien nog te onzeker om het financiële kader 2016-2019 daar in dit stadium op aan te passen. We betrekken de maatregelen in en uitkomsten van de circulaire bij de voorbereiding van de komende Voorjaarsnota. Dan weten ook meer over ontwikkelingen in het sociaal domein, is er mogelijk meer bekend over de lopende discussie

over de verdeelmodellen en kunnen we de uitkomsten in totaalverband beoordelen en met de raad bespreken.

Verdeling middelen

programma's

1. Wonen in Assen
2. Werken in Assen
3. Meedoen in Assen
4. Aantrekkelijk Assen
5. Samen werken aan Assen
6. Bedrijfsvoering
7. Vastgoed en grondbedrijf
8. Algemeen financieel beleid

programma 01 begroting 2016

Wonen in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

Er komt een nieuwe woonvisie op basis waarvan we komen tot een evenwichtige planning en programmering van de woningbouw. We bouwen op verschillende plekken woningen in de stad.

Samen met provincies en gemeenten zoeken we naar slimme verbindingen van openbaar vervoer en doelgroepen vervoer.

We continueren het Duurzaamheidsfonds en zetten dit onder andere in om particuliere initiatieven te ondersteunen.

Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening

We willen de groei van het woningaanbod faciliteren en zetten in op stimuleren van de woonvraag. We bieden zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven. Waar nodig passen we regels aan of schaffen we ze af.

We vinden het van belang dat onze huidige en toekomstige inwoners prettig wonen in Assen. Daarom willen we een evenwichtig programma van bouwplannen op inbreidings- en uitbreidingslocaties en inzet op kwaliteitsverbeteringen in de bestaande woningvoorraad en woonomgeving.

We willen ons woonbeleid en afspraken met woningcorporaties actualiseren.

Om onze groeiambitie en regionale afspraken te realiseren, gaan we 300 woningen bouwen, gevarieerd in aanbod en passend bij de vraag.

Na vaststelling van de nieuwe woonvisie maken we nieuwe prestatieafspraken met de woningcorporaties. Mede op basis van de nieuwe woonvisie maken we een evenwichtige planning en programmering voor woningbouwontwikkelingen in Assen. Daarbij zorgen we voor een goede balans tussen nieuwbouw op inbreidings- en uitbreidingslocaties.

We pakken de stimulering van de woningmarkt op door het aanvalsplan wonen uit te voeren en gaan op zoek naar mogelijke aanvullende creatieve maatregelen om de markt verder te stimuleren.

De huisvesting van statushouders blijft door toenemende taakstellingen en afnemende beschikbaarheid van geschikte woningen een zware opgave. We gaan maatregelen en alternatieven verkennen en uitvoeren om voldoende woningen beschikbaar te krijgen.

We geven zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven. Dit doen we met flexibele bestemmingsplannen, het waar mogelijk versoepelen van regelgeving en door een pilot flexibele aansluiting aanbod/vraag voor het bedrijventerrein Messchenveld. Tegelijkertijd zetten we in op goede begeleiding en stimulering van nieuwe kansrijke initiatieven.

We zetten in op nieuwe stijlen van gebiedsontwikkeling en streven daarbij naar een open planproces met ruimte voor kleine en grote partijen. Het Havenkwartier pakken we op met een passieve grondpolitiek en een actieve uitnodigingsstrategie. Met onder andere de pilot actualisatie bestemmingsplan Haar West (TT-circuit e.o.) bereiden we ons voor op de invoering van de nieuwe omgevingswet. We bieden het geactualiseerde bestemmingsplan De Haar West (pilotplan nieuwe omgevingswet) ter vaststelling aan en werken via de huidige wet op de ruimtelijke ordening aan de volgende actualisaties: Assen Zuid (Bonte Wever, Schepersmaat en Baggelhuizen), Binnenstad, Assen Oost en het bestemmingsplan Buitengebied.

Het proces van de structuurvisie Assen ronden we af met het vaststellen van een uitvoeringsprogramma.

Om de ambitie van het bouwen van 300 woningen te behalen, zal in 2016 onder andere worden gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van diverse (bestuurlijk relevante) projecten. In woonpark Diepstroeten zullen bijvoorbeeld in circa tien jaar tijd 420 woningen worden gerealiseerd. In 2016 worden de eerste 40 woningen opgeleverd.

In Kloosterveen is de gehele buitenring van het centrumgebied Kloosterveeste bouwrijp en wordt volop gebouwd. We verwachten in 2016 oplevering van circa 100 woningen op deze locatie. Voor de verdere ontwikkeling van de wijk Kloosterveen stellen we een structuurvisie en een nieuw bestemmingsplan op. Hiervoor gaan we de procedures opstarten. We willen de doorontwikkeling van de wijk

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

beginnen op de delen die al in bezit zijn van de gemeente.

We werken verder aan plannen voor de ontwikkeling van het Vee-marktterrein. Deze ontwikkeling voorziet in een aantrekkelijk nieuw woongebied. Het is daarbij de bedoeling dat in het gebied een mooi plein komt dat voldoende ruimte biedt voor evenementen. We starten de planologische procedure voor deze ontwikkeling.

De eerste sociale huurwoningen die onder regie van de gemeente zijn gebouwd zijn opgeleverd. Wij onderzoeken de mogelijkheid om deze te verkopen aan een particuliere investeerder. Hierdoor ontstaat ruimte voor de bouw van nieuwe sociale huurwoningen. Bij de bouw van eventuele nieuwe woningen willen we zo veel mogelijk nieuwe inzichten op het gebied van duurzaamheid gebruiken.

Openbare Ruimte

We streven naar een doelmatig ingerichte en verzorgde openbare ruimte. Dit levert een grote bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de stad.

We gaan de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte slimmer inzetten met specifieke aandacht voor de technische kwaliteit, de beeldkwaliteit en de binnenstad. We blijven werken aan natuurontwikkeling.

Nieuwe ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van groene gebieden en water.

De FlorijnAs-projecten worden aangelegd met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. De uitgangspunten daarbij zijn functionaliteit en doelmatigheid.

Het beheer van de openbare ruimte is gericht op risico gestuurd beheer en op het minder of anders doen. We verkennen de mogelijkheden van nieuwe vormen van samenwerking, financiële arrangementen en maatschappelijk aanbesteden.

We zetten de beperkte budgetten nog slimmer in. Daarbij is de inzet van inwoners en andere partijen onontbeerlijk. In het kader van de Participatiewet zetten we 'meewerkers' in voor de meer arbeidsintensieve werkzaamheden. We zoeken hierbij naar een balans tussen kostenbesparing en werkaanbod voor 'meewerkers'.

Groot onderhoud voeren we uit op het moment dat de veiligheid niet meer gewaarborgd is, kapitaalverlies dreigt of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten.

Het dagelijks beheer van de openbare ruimte richt zich op de principes schoon, heel en veilig binnen de vastgestelde technische en beeldkwaliteitsniveaus. Om kosten te besparen hebben we in delen van de stad de beeldkwaliteit naar beneden bijgesteld. De woonwijken en centrumgebieden worden op beeldkwaliteitsniveau B gehouden. De bedrijventerreinen, het recreatief groot groen en het buitengebied beheren we op beeldkwaliteitsniveau C. De consequenties van deze bijstelling zijn zichtbaar.

Objecten worden bij einde levensduur niet vanzelfsprekend vervangen. We blijven verder werken aan bezuinigen door omvorming van groen dat duur is in onderhoud naar groen dat goedkoop kan worden beheerd.

Er wordt een agenda voor het beheer, de inrichting van en participatie in de openbare ruimte opgesteld. Deze agenda zullen wij in 2016 ter vaststelling aan de raad aanbieden.

Door tijdsverloop komen riolen en wegen, maar ook het groen, aan het einde van hun levensduur, waardoor vervanging nodig is. We willen grip krijgen op de ingrijpende financiële consequenties hiervan.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

We garanderen de bereikbaarheid van Assen.

Met de uitvoering van het programma FlorijnAs is de grootste (toekomstige) mobiliteitsopgave in de stad opgelost.

Bij het openbaar vervoer richten wij ons op instandhouding van een goede binnenstedelijke OV voorziening, al dan niet in combinatie met een efficiënt doelgroepenvervoer.

Het fietsnetwerk in Assen is voor een groot deel op orde. Onze inzet richt zich op het in stand houden ervan. Daarnaast willen we de fietsbereikbaarheid van Assen verbeteren.

Met de inzet van sensortechnologie kunnen we bestaande infrastructuur beter benutten en hoeven we minder nieuwe infrastructuur aan te leggen.

Het garanderen van de bereikbaarheid van Assen zal, naast de FlorijnAs projecten, vooral gericht zijn op het in stand houden van de bestaande voorzieningen en het beter benutten hiervan. Door uitvoering van de FlorijnAs projecten verbeteren we de fietsstructuur.

Door slimme verbindingen te maken met bestaande vervoersvormen (openbaar vervoer en doelgroepen vervoer) kan de bereikbaarheid voor wijken en doelgroepen (deels) overeind blijven. We zoeken bij dit publiek vervoer samenwerking met andere gemeenten en de provincies Drenthe en Groningen. We gaan in 2016 een gezamenlijk programma van eisen opstellen, zodat we in 2017 kunnen aanbesteden.

Onze inzet op mobiliteitsmanagement krijgt een vervolg in 2016. We zetten nog meer in op alternatieve manieren van vervoer naar bedrijven en op gedragsverandering.

Duurzaamheid

We willen een ambitieuze, groene gemeente zijn, die duurzaam ontwikkelt en bouwt en actief de toepassing van onder andere zonne-energie stimuleert.

Energiebesparing en decentrale opwekking van energie is gericht op kwaliteitsverbetering van woningen en het betaalbaar houden van de totale woonlasten.

Bij afval gaan we niet langer uit van afval, maar van grondstoffen die steeds beter hergebruikt kunnen worden.

We zetten in op energiebesparing en duurzame energie opwekking en ondersteunen nieuwe initiatieven, zoals het innovatieve project Warmte Net bij een aantal grote zorginstellingen. Verder werken we samen met andere partijen aan een vervolg van de Noordelijke Energieagenda (SWITCH).

In het nieuwe woonplan werken we het thema energiebesparing en decentrale opwekking in relatie tot het wonen uit.

Vanuit de raad is er het initiatief om een vervolg te geven aan de thema-avond over duurzaamheid. Wij waarderen dit initiatief en zullen de door de raad geformuleerde ambities, nadat deze zijn beoordeeld in een businesscase en vertaald in een programma, omzetten in concrete activiteiten. We ondersteunen initiatieven voor decentrale opwekking van duurzame energie en spelen daarbij zo nodig een regisserende rol.

We continueren het duurzaamheidsfonds en zetten dit onder andere in om particuliere initiatieven te ondersteunen. Hiermee willen we een veelvoud aan investeringen in duurzaamheid ontlokken.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

We spelen in op kansen bij de omslag naar duurzame energie. De mogelijkheid om woningrenovatie te betalen uit energiebesparingen is een kans die we via een vervolg van het project 'Nul op de meter' in De Lariks zullen benutten voor zowel koop als huur. We doen dit samen met provincie en Rijk.

We onderzoeken de mogelijkheden om in Assen op het gebied van sociale woningbouw circulair te bouwen. Bij het circulair bouwen wordt zo min mogelijk gebruik gemaakt van nieuwe grondstoffen door materialen, die aan het eind van de technische levensduur van een gebouw zijn, te hergebruiken als grondstof voor nieuwe gebouwen. We zien kansen om onze ambities op het gebied van sociale woningbouw en duurzaamheid te verbinden en innovatie te bevorderen. In 2016 gaan we plannen op dit gebied ontwikkelen. Hierbij bekijken we of beschikbare middelen voor sociale woningbouw kunnen worden gekoppeld aan subsidies die op het gebied van innovatie beschikbaar zijn of kunnen komen.

In het nieuwe duurzaamheidscentrum geven we verder vorm aan het beleid voor natuur- en milieueducatie door exposities, lessen voor basisschoolleerlingen, activiteiten en informatie op het gebied van duurzaamheid, natuur en milieu. We doen dit in nauwe samenwerking met maatschappelijke partners en gebruikersgroepen die inbreng leveren in het informatiecentrum en bij de lessen en activiteiten.

We stimuleren onze partners en particulieren om duurzaam te (ver) bouwen. We geven zelf het goede voorbeeld door onze eigen gebouwen te verduurzamen.

We gaan in Drents verband de dienstverlening door de RUD evalueren.

De inzameling van huishoudelijk afval blijft kostendekkend. In 2020 moet volgens de landelijke norm de hoeveelheid restafval afgenomen zijn tot 100 kg per inwoner. Tevens moet dan 75% van het afval gescheiden worden. We zetten in op steeds betere scheidingsresultaten. Over de wijze waarop wij dit in 2016 en verder doen, komen wij terug in de raad. De gehouden pilot met een andere wijze van inzameling is hiervoor belangrijke input.

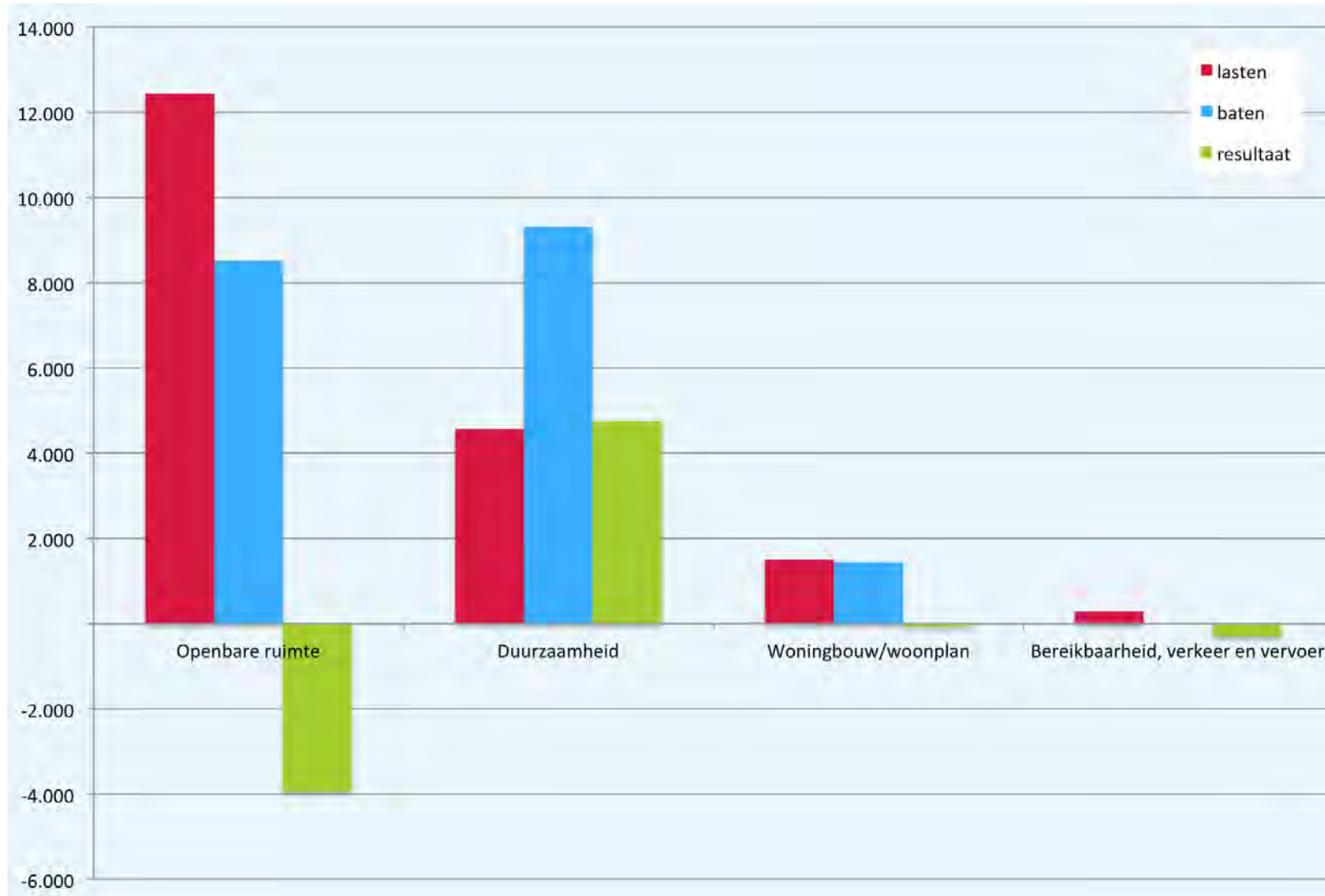
wat kost het

Programma 01 Wonen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Woningbouw/woonplan	1.322	1.451	1.501	1.505	1.509	1.514
Openbare ruimte	13.437	12.345	12.432	13.092	13.441	13.682
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	367	217	294	296	298	226
Duurzaamheid	6.506	5.599	4.450	4.193	4.329	4.466
Totaal lasten	21.633	19.612	18.677	19.086	19.578	19.887
Baten						
Woningbouw/woonplan	857	1.174	1.424	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	8.774	8.290	8.400	8.483	8.566	8.760
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	20	0	0	0	0	0
Duurzaamheid	9.510	9.263	8.698	8.766	8.896	9.026
Totaal baten	19.162	18.727	18.522	18.672	18.885	19.209
Programmaresultaat voor bestemming	-2.471	-885	-155	-414	-693	-678
Mutaties in reserves						
Storting reserves	1.383	56	113	113	113	56
Beschikking reserves	608	1.158	715	215	215	158
Totaal mutaties in reserves	-775	1.102	602	102	102	102
Programmaresultaat na bestemming	-3.246	217	447	-312	-591	-576

wat kost het

Werken in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

Wij blijven inzetten op het verbeteren van het ondernemersklimaat en het vergroten van de werkgelegenheid. De in 2015 ingezette lijn zetten we in 2016 voort.

De gemeente werkt intensief samen met haar partners aan deze doelstelling. Wij doen dit door goede faciliteiten te bieden en ondernemers te ondersteunen met hun personele vraagstukken vanuit partnerschappen. Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van cross-overs is een ander economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband, spe-

cifiek met de NG4. Sensortechnologie, zorg en veiligheid zijn kansrijke sectoren. Wij kiezen voor de aanpak waarbij het bedrijfsleven de leiding neemt, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheids-onderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Werkgelegenheid

In september 2014 heeft de raad de kadernota Participatiewet vastgesteld, waarmee de raad heeft bepaald hoe de uitvoering de komende jaren gaat plaatsvinden. Werkgevers hebben bij de komst van de Participatiewet toegezegd dat zij banen voor mensen met een arbeidsbeperking gaan creëren. Daarnaast is er het instrument beschut werk. In Assen richten we ons op circa 50 banen in 2016, oplopend tot circa 700 in 2026.

Een belangrijke taak die het ondernemersteam (bestaande uit gemeente, ISD en Alescon) heeft, is het stimuleren van bedrijven en organisaties om meer mensen met (een geringe) afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Het ondernemersteam begeleidt hierbij zowel de medewerkers van Alescon en WERKpunt! als de klanten van de ISD. Bij de projecten van de FlorijnAs nemen we Social Return On Investment (SROI) mee als criterium in de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI). Ook betrekken we lokale en regionale bedrijven, voor zover mogelijk binnen de geldende wet- en regelgeving, bij de projecten.

In de kadernota Participatiewet is aangegeven dat er één uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet komt voor de Drentsche Aa gemeenten. Dit betekent dat onderdelen van Alescon en de ISD hierin zullen opgaan. Stappen hiervoor zijn in 2015 gezet en de raad is hierover geïnformeerd. In 2016 gaan we u verder informeren en kan besluitvorming plaatsvinden.

Onze ambities op het gebied van de bestrijding van de werkloosheid voor 2016 en verder worden vervat in een nog op te stellen prestatieovereenkomst die wordt gesloten tussen gemeente en de nieuwe uitvoeringsorganisatie Participatiewet.

Aansluiting onderwijs, arbeidsmarkt en zorg

De kadernota Participatiewet stelt dat een sterkere aansluiting tussen onderwijs, zorg en arbeidsmarkt belangrijk is voor een krachtige en innovatieve regionale economie, en nodig is om jongeren die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt een steun in de rug te bieden. Dit sluit aan op de gerichte (regionale) aanpak om jeugdwerkloosheid tegen te gaan vanuit de arbeidsmarkt Groningen en de regio (Werk in Zicht). In 2016 zetten we in op een goede samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs om deze steun te kunnen bieden. Het Toekomstplein zal het (ver)bindend instrumentarium worden waarbinnen methodieken als Navigator/Werkschool, Gilde-leren en Werkcarroussel een plek krijgen. Zelf geven we het goede voorbeeld door WERKpunt! door te ontwikkelen en bij onze inkopen en aanbestedingen 'social return on investment' (SROI) toe te passen.

Economische ontwikkeling en innovatie

Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van cross-overs is een economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband; de opgestelde Noordelijke Innovatieagenda (NIA) speelt in dit kader een belangrijke rol. Met betrekking tot

De kenniscampus en Sensor City zijn de twee pijlers waarmee sensortechnologie verder in Assen verankerd worden. De bedrijven en kennisinstellingen die zich in georganiseerd hebben, ondersteunen en faciliteren wij waar nodig.

Met de uitbreiding naar het TT-circuit wordt Sensor City steeds interessanter als testlocatie voor automotive en autonome mobiliteit. Evenals in 2015 stimuleren we samen met andere steden, kennisin-

wat willen we bereiken

sensortechnologie kiezen wij voor een brede aanpak, waarbij de expertise die Assen inmiddels heeft, wordt ingezet. Het bedrijfsleven neemt bij de aanpak de leiding, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

Verbetering van het ondernemingsklimaat bereiken wij vooral door het leveren van maatwerk voor bedrijven op diverse terreinen. Dit geldt zowel voor de reeds in Assen gevestigde bedrijven als voor de bedrijven die wij nieuw proberen aan te trekken. De focus verschuift naar het opbouwen van netwerken, verbindingen leggen, makelen en schakelen.

wat doen we daarvoor in 2016

stellingen en (inter)nationaal bedrijfsleven onderzoeksprojecten op dit gebied.

In NG4-verband en in het bijzonder samen met de stad Groningen stimuleren wij netwerkvorming van innovatieve bedrijven. Samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven moet ervoor zorgen dat de geboden ondersteuning van innoverende bedrijven beter bij de vraag van het bedrijfsleven aansluit. Vanuit dezelfde visie intensiveren wij samen met de stad Groningen ook de samenwerking met de Noord-Duitse steden (Oldenburg, Emden, Bremen en Hamburg).

De Human Capital Agenda van de Noordelijke Innovatieagenda beoogt op noordelijke schaal de aansluiting van bedrijfsleven en onderwijs te verbeteren. Voor opleidingen zoals het Hanze Institute of Engineering, het TT-Institute en het Drenthe College stimuleren wij contacten met het bedrijfsleven.

FlorijnAs en bedrijventerreinen

FlorijnAs

De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. Functionaliteit en doelmatigheid zijn voor ons de uitgangspunten.

Bedrijventerreinen

We willen beter inspelen op de vraag naar bedrijventerreinen in Assen. Monitoren van de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar bedrijventerreinen is daarbij van belang. Daar waar wenselijk willen we een flexibele invulling van onze bouwrijpe kavels mogelijk maken. Tevens brengen we gebieden gefaseerd in ontwikkeling in afstemming op de marktvrage. Daarbij houden we vast aan onze kwaliteitsambitie.

De ontwikkeling van de FlorijnAs wordt in de huidige lijn voortgezet. Met het verbeteren van de bereikbaarheid worden ook de bestaande en nieuwe bedrijventerreinen beter ontsloten. Inmiddels is de aansluiting op de A28 bij het werklandschap Assen-Zuid opgeleverd. De hoofdontsluiting zullen we in 2016 voorbereiden nadat overeenkomsten zijn gesloten met belangstellende partijen. Planning, risico's en kosten worden per project strikt bewaakt en de raad wordt hierover in kwartaalrapportages geïnformeerd.

De uitvoering van de projecten Blauwe Klap en Weiersbrug wordt in de eerste helft van 2016 afgerond. De uitvoering van de Groningerbrug zal aansluitend starten. De bouw van sluis 2 en de reconstructie van de Havenkade starten medio 2016.

In het tweede kwartaal 2016 zal de aanleg van het Rolderdek en kruising Industrieweg - Philipsweg - Abel Tasmanplein worden gestart. Voor de aanleg van het zuidelijk deel van de Stadsboulevard zullen in 2016 voorbereidende werkzaamheden worden gedaan, zoals verleggen van kabels en leidingen en het treffen van tijdelijke maatregelen voor het verkeer.

In 2016 wordt het werk aan het stationsgebied zichtbaar. Het tijdelijk station wordt in gebruik genomen. Hiermee garanderen we een goede bereikbaarheid van station Assen tijdens de gehele bouwperiode van de autotunnel en het nieuwe station. Vervolgens wordt begin 2016 het huidige stationsgebouw gesloopt. In het tweede kwartaal van 2016 wordt gestart met de bouw van de autotunnel.

Tijdens de uitvoering van deze werken hebben we veel aandacht voor de bereikbaarheid van de stad en onze ondernemers.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Bedrijventerreinen

De 'Pionierskorting' voor woon-werk kavels in Groene Dijk zullen we in 2016 voortzetten. Voor Messchenveld en Peelerpark ligt het komende jaar de nadruk op het goed in de markt zetten van onze kavels met portfoliomanagement en het continueren van onze acquisitie. Rekeninghoudend met de stedenbouwkundige randvoorwaarden zullen we per situatie bezien of een flexibelere invulling van onze kavels mogelijk is.

We gaan het werklandschap Assen-Zuid gefaseerd ontwikkelen, waarbij we deze collegeperiode focussen op het gebied ten westen van Graswijk. De westelijke hoofdontsluiting bereiden we in 2016 voor, maar we stellen de uitvoering afhankelijk van gesloten overeenkomsten met belangstellende partijen.

Planning, gronduitgifte, kosten, opbrengsten en risico's worden per grondexploitatie bewaakt. Uw raad wordt hierover tijdens de jaarrekening en de begrotingsbehandeling geïnformeerd. Met de genoemde maatregelen verwachten we te kunnen inspelen op de actuele vraag vanuit de markt.

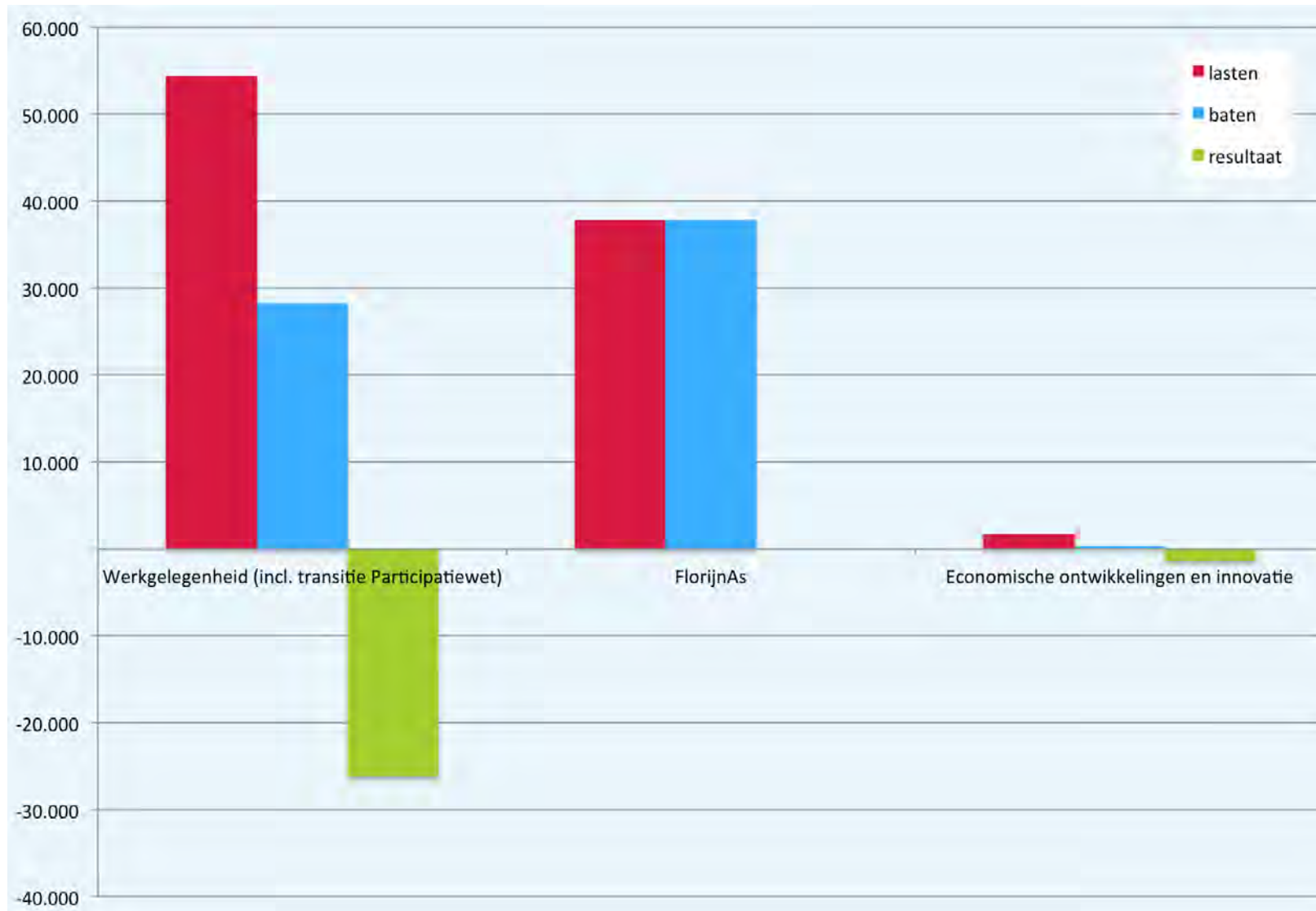
wat kost het

Programma 02 Werken in Assen

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	57.681	54.539	54.363	53.150	51.952	51.407
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.976	1.366	1.401	1.312	1.222	1.066
FlorijnAs	34.150	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal lasten	93.807	110.657	93.586	92.283	90.994	90.294
Baten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	52.546	28.726	28.218	28.910	29.699	30.397
Economische ontwikkelingen en innovatie	409	120	120	120	120	0
FlorijnAs	47.700	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal baten	100.655	83.598	66.159	66.851	67.640	68.218
Programmaresultaat voor bestemming	6.848	-27.060	-27.427	-25.433	-23.355	-22.076
Mutaties in reserves						
Storting reserves	13.550	195	252	252	252	195
Beschikking reserves	348	241	178	113	113	56
Totaal mutaties in reserves	-13.202	46	-74	-139	-139	-139
Programmaresultaat na bestemming	-6.354	-27.014	-27.501	-25.572	-23.494	-22.215

wat kost het

Meedoen in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

In het sociaal domein ligt in 2016 een belangrijk accent op het verder in gang zetten van de transformatie. Via preventie, algemene voorzieningen, innovatie en de verbeterde integrale toegang werken we aan een omslag van intensieve naar lichtere vormen van zorg. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met zorgaanbieders. Verder staat dit jaar in het teken van de inkoop van Wmo en Jeugdhulp voor 2017 en de jaren erna.

Via Mijn Buurt Assen en Vaart Welzijn versterken we de rol van inwoners op het gebied van welzijn en leefbaarheid in de wijk. Inwoners beslissen zelf over het toekennen van welzijnssubsidies. Het vergroten van de betrokkenheid van inwoners is ook een van de opdrachten aan de nieuwe welzijnsorganisatie 'Vaart'.

Monitoring is een belangrijk aandachtspunt. We willen daarmee goed zicht hebben op het bereiken van de transformatiedoelen en de resultaten van onze aanpak in de wijken.

Met het aanvalsplan armoedebestrijding zetten we in op informele hulp, preventie en vroegsignalering. De meedoenregeling handhaven we als gemeentelijk vangnet voor armoede.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Transformatie

In 2015 heeft de gemeente er een flink aantal taken bijgekregen op het gebied van zorg en ondersteuning. Tegelijkertijd is sprake van een stevige bezuiniging. De gemeente garandeert de zorg voor de meest kwetsbare groepen. Niemand mag buiten de boot vallen. Om de zorg en ondersteuning voor kwetsbare groepen beschikbaar te houden maken we een beweging van intensieve naar lichtere en goedkopere vormen van zorg en ondersteuning. Ook zetten we meer in op preventie en op de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zorg en ondersteuning eenvoudig kunnen vinden en dat deze aansluit bij hun echte vraag. Onze inwoners mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt. Uitgangspunt daarbij is een integrale toegang voor betaalde zorg en ondersteuning als onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening.

Om te kunnen sturen op transformatiedoelen is een transformatieplan opgesteld. Hierin staan de activiteiten voor de periode 2015-2017. Deze activiteiten worden waar mogelijk uitgevoerd in samenhang met de andere beleidsterreinen, zoals minimabeleid, sport en werkgelegenheid.

In 2016 werken wij aan een verbeterde integrale toegang. Bij nieuwe aanvragen voor zorg en herindicatie van zorgaanvragen kijken we in de toegang kritisch naar zorgzwaarte en inzet van eigen kracht.

Op basis van een monitoringsinstrument volgen we de ontwikkeling van de kosten, resultaat, instroom en uitstroom. Op basis van frequente rapportages en analyses nemen we maatregelen om financieel te kunnen bijsturen. De positieve financiële effecten hiervan worden pas geleidelijk merkbaar omdat een deel van de zorg in 2016 doorloopt.

In onze relatie met aanbieders ligt het accent op 'leren en innoveren' en 'sturing en bekostiging'. Met hen stellen we een gezamenlijke transformatie-agenda op.

Jeugdhulp

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor een passend jeugdhulp aanbod. Voor Drenthe geldt voor jeugdhulp een financiële taakstelling van 20% per 2018. In de Jeugdzorg wordt daarom primair ingezet op preventie en lichte ondersteuning. Daarmee verminderen we de inzet van dure en/of specialistische zorg. Zorgvragers krijgen de regie meer in eigen hand en schakelen zoveel mogelijk een eigen netwerk in.

Problemen onderkennen we eerder zodat we ze sneller kunnen aanpakken. Verder leggen we meer nadruk op preventie en inzet van professionals die dagelijks met kinderen werken. Door deze maatregelen moet het aandeel intensieve hulp afnemen. Ook de transformatieopdracht aan jeugdhulpaanbieders draagt hieraan bij.

We hebben inmiddels een beeld gekregen hoe de zorgvraag zich verhoudt tot het beschikbare budget. Daar waar nodig sturen we bij. Daarbij hebben we nog wel te maken met zorgcontinuïteit in 2016 voor een deel van de cliënten.

In 2016 vindt besluitvorming plaats over de wijze van inkoop van jeugdzorg voor 2017 en de jaren erna.

In 2016 bepalen we wat we structureel nodig hebben aan inzet van personeel voor jeugdhulp. De herindicaties worden in 2016 afgerond. We houden rekening met extra kosten voor bedrijfsvoering.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Wmo

De Wmo is bedoeld om inwoners in staat te stellen mee te doen aan de samenleving en gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. Wanneer een inwoner een vraag om ondersteuning heeft, brengt de gemeente samen met hem of haar de vraag integraal in kaart. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wat de inwoner en zijn sociaal netwerk zelf kunnen doen om de vraag op te lossen en wat er nodig is om de eigen kracht van inwoner en netwerk te versterken. De ondersteuning van de gemeente is daarbij aanvullend.

In 2016 werken we aan het omvormen van maatwerkvoorzieningen naar algemene of collectieve voorzieningen. Daarnaast werken we aan een integrale aanpak van dagbesteding, het beheersbaar maken van PGB's, regionale samenwerking en de inkoop van ondersteuning voor 2017 en volgende jaren. Dit doen we waar mogelijk in samenhang met de andere decentralisaties.

Samen met de regiogemeenten ontwikkelen we alternatieven voor Beschermd Wonen. Voor Beschermd Wonen dreigt een financieel tekort. Over de verdeling van dit tekort zijn afspraken gemaakt met de regiogemeenten.

Met de uitvoering van het verbeterplan Maatschappelijke Opvang willen we de ondersteuning van kwetsbare inwoners zo kort en licht mogelijk te organiseren. Tijdelijkheid en met name het versterken van de eigen kracht staan voorop. Zodra de inwoner voldoende zelfredzaam is, wordt de ondersteuning hierop aangepast. Uitvoering van het plan gebeurt in nauwe afstemming met betrokken partners en de andere gemeenten in onze regio. Voor een viertal verbeteracties uit het plan verwachten wij in 2016 extra kosten te moeten maken. Het gaat om het instellen van een centraal coördinatiepunt waar kwetsbare inwoners worden geregistreerd, het stimuleren en faciliteren van de samenwerking tussen vrijwilligers en ketenpartners, de uitbreiding van het Noodfonds om doorstroom naar een woning te stimuleren en het realiseren van een gecombineerde dag- en nachtopvang (geschikt maken van een gebouw). De kosten ramen wij op totaal maximaal € 700.000. Dit financieren wij - budgetneutraal - uit de Voorziening Maatschappelijke Opvang waarin nog voldoende middelen beschikbaar zijn.

Leefbaarheid en welzijn in wijk en stad

Om alle Assenaren mee te laten doen is het belangrijk dat burgers zélf verantwoordelijkheid nemen en werken aan een actieve, bereidwillige

samenleving. De gemeente stimuleert en faciliteert met ruimte, werkt aan het versterken van netwerken, het vernieuwen van de welzijnsaanpak en het ondersteunen van de inwoners. Hierdoor moet de gezamenlijke initiatiefkracht van inwoners in de stad toenemen.

Mijn Buurt Assen

De gemeente blijft samen met Actium werken aan een verbetering van de sociale en fysieke leefomgeving van Assenaren. Dit gebeurt via gebiedsgericht werken en het digitaal platform mijnbuurtassen.nl. De nieuwe welzijnsorganisatie vormt een sterke partner in de wijken. Daarnaast gaan we op zoek naar nieuwe partners. Zo werken we stapsgewijs naar een kleinere uitvoerende rol van de gemeente. Inwoners en maatschappelijke organisaties krijgen een bredere verantwoordelijkheid voor leefbaarheid. De gemeente legt het accent steeds meer op faciliteren en stimuleren.

Stimuleringsregeling

Bestaande welzijnssubsidies zijn vervangen door één toegankelijk instrument voor het stimuleren en faciliteren van welzijn en leefbaarheid. Alle Assenaren die samen willen werken aan welzijn en leefbaarheid kunnen hiervan gebruik maken. De ondersteuning

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

verschuift daarbij van enkel financieel naar het stimuleren en faciliteren van kennisdeling, netwerken en middelen. Uitvoering hiervan vindt buiten de gemeentelijke organisatie plaats door de stichting Stila, Stichting Stimuleren van Leefbaarheid in Assen.

Nieuwe welzijnsorganisatie

De Tinten Welzijnsgroep geeft onder de naam 'Vaart' in Assen vorm en inhoud aan de vernieuwing van het welzijnswerk. Uitgangspunten zijn het versterken van de eigen kracht van inwoners en ondersteuning volgens het principe licht waar mogelijk en intensief waar nodig.

Vaart richt haar organisatie in vanuit vijf buurtteams die onderdeel zijn van de gemeentelijke toegang. Daarnaast blijft er ruimte voor een stedelijke aanpak.

De inzet voor mantelzorg en vrijwilligerswerk zit besloten in de opdracht aan Tinten. De nadruk ligt op kennisdeling, aandacht voor jonge en overbelaste mantelzorgers en de samenwerking van vrijwilligers en professionals.

Jongerenparticipatie waarbij jongeren adviseren over de ontwikkeling van de stad en activiteiten door en voor jongeren organiseren is onderdeel van de opdracht aan de Tintengroep.

Wij volgen de voortgang en resultaten van de nieuwe welzijnsorganisatie via een gezamenlijk ontwikkeld instrument voor monitoring. Dit geeft duidelijkheid over de activiteiten en resultaten op het gebied van informatie en advies, ondersteuning van zelforganisatie, collectief aanbod en individueel aanbod.

Asielzoekers en nieuwkomers

Wij geven uitvoering aan de bestuursovereenkomst met het Centraal Orgaan opvang asielzoekers voor een goede en verantwoorde opvang van asielzoekers in Assen.

Gezonde leefstijl en sport

Voor het bewust maken van inwoners van mogelijkheden om hun gezondheid te bevorderen en sociaal en sportief te participeren kiezen we een rol op afstand. Uitvoering is aan externe organisaties. Wij zorgen dat verenigingen en de vele vrijwilligers hun 'werk' kunnen doen.

We zetten extra in op het verkleinen van gezondheidsachterstanden bij inwoners met een lage sociaal economische status.

De tarieven voor het huren van sportaccommodaties worden meer kostendekkend.

De ijsbaan van De Bonte Wever sluit in maart 2016. We faciliteren het particulier initiatief om een nieuwe ijsbaan in Assen te bouwen. Zodra er een plan ligt, kijken we of en in hoeverre we de realisatie kunnen ondersteunen.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Schuldpreventie en armoedebestrijding

Meedoen in financiële zin betekent dat wij uitsluiting door onvoldoende inkomen willen voorkomen, vooral van kinderen. We sturen op het beheersbaar houden van de kosten.

Mensen in (dreigende) financiële problemen worden met een vernieuwde aanpak duurzaam geholpen. We zetten in op het wegnemen van de oorzaak van de financiële problematiek.

We voeren het aanvalsplan armoedebestrijding uit. Daarbij zetten we in op informele hulp en projecten die financiële belemmeringen voor participatie wegnemen. We gaan door met het in 2014 ingezet te preventieprogramma.

We gaan de integrale aanpak van schuldhulpverlening verder ontwikkelen en de ketensamenwerking optimaliseren. We zetten in op preventie en vroegsignalering.

We handhaven de meedoenregeling als drager van het gemeentelijk vangnet.

Door betere afspraken met de Gemeentelijke Kredietbank te maken willen we komen tot een betere beheersing van de inzet van middelen en schuldhulpverlening. Ook is er sprake van een taakstellend budget.

wat kost het

Programma 03 Meedoen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	1.307	24.819	21.028	19.613	19.486	19.517
WMO, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	13.631	54.056	58.877	57.596	58.158	58.817
Mijn Buurt Assen	3.618	2.597	3.373	3.399	3.424	3.202
Meedoenbeleid	2.987	2.961	2.659	2.659	2.659	2.509
Sport	1.005	309	251	223	97	98
Schuldhelpverlening	892	539	770	776	782	787
Onderwijs	28.729	28.299	27.657	27.503	27.528	27.553
Totaal lasten	52.170	113.581	114.615	111.769	112.134	112.484
Baten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	298					
WMO, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	1.342	4.575	4.026	3.326	3.326	3.326
Mijn Buurt Assen	160	150	0	0	0	0
Sport	134	0	0	0	0	0
Onderwijs	26.448	25.989	25.452	25.229	25.229	25.229
Totaal baten	28.381	30.714	29.478	28.555	28.555	28.555
Programmaresultaat voor bestemming	-23.789	-82.867	-85.138	-83.214	-83.579	-83.929
Mutaties reserves						
Storting reserves	2.108	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	1.976	0	0	395	395	395
Totaal mutaties in reserves	-133	0	0	395	395	395
Programmaresultaat na bestemming	-23.921	-82.867	-85.138	-82.819	-83.184	-83.534

wat kost het

Aantrekkelijk Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. We continueren de programmatische aanpak en bouwen de samenwerking met de stakeholders in de binnenstad verder uit. Het Drents Museum, De Nieuwe Kolk en een breed aanbod aan horeca en winkels zijn een goede basis voor verdere ontwikkeling hiervan. Dat doen we samen met eigenaren, ondernemers, instellingen en andere organisaties. We zetten ons geld vooral in op evenementen en tentoonstellingen met een uitstraling op regionaal en nationaal niveau. We stimuleren dat de instellingen en ondernemers in het Cultureel Hart een verrassend aanbod aan tentoonstellingen, activiteiten en programmering organiseren.

Door samen op te trekken met belanghebbenden, zoals de ondernemers in de binnenstad, stemmen we het parkeren in het centrum beter af op de wensen en behoeften van bezoekers en bewoners in Assen.

We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn voor hen een samenwerkingspartner.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Aantrekkelijke binnenstad

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het voorzieningenpakket met museum, De Nieuwe Kolk, parkeerfaciliteiten en goede bereikbaarheid is een goede basis voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke binnenstad. Samen met eigenaren, ondernemers, (culturele) instellingen en andere organisaties zetten we ons in voor behoud van kwaliteit. We werken samen met partners aan een nog aantrekkelijker binnenstad.

We hebben aandacht voor leegstand. We faciliteren een kwalitatief goede en creatieve invulling van lege plekken. Alleen een attractieve en verzorgde binnenstad met voldoende aanbod in funshoppen, cultuur en uitstraling kan de concurrentie aan met de omliggende gemeenten.

We continueren in 2016 de programmatische aanpak en bouwen de samenwerking met de stakeholders in de binnenstad verder uit. We stellen samen met ondernemers en vastgoedeigenaren een gezamenlijke agenda op. We bieden daarnaast ruimte aan marktinitiatieven met vernieuwende concepten. Met het afronden van het proces van de structuurvisie Assen zijn kaders gesteld die we in 2016 vertalen in een bestemmingsplan Binnenstad. Hierbij denken we aan mogelijke functieveranderingen in onder meer aanloopstraten, het flexibiliseren van venstertijden en het inzetten op het kernwinkelgebied.

Daarnaast zetten wij ook in op arrangementen, beleving en vertier. Dit stimuleren wij door partijen in 2016 bij elkaar te brengen en verbindingen te leggen. We werken aan de herinrichting van de Brink. De planning is dat het project in het voorjaar van 2016 wordt afgerond. De nog beschikbare gemeentelijke stedelijke vernieuwingsgelden zetten we in voor de binnenstad.

Cultureel Hart

Belangrijk voor de aantrekkelijke binnenstad is het Cultureel Hart. Door een intensieve samenwerking in hun programmering zorgen culturele instellingen en organisaties in Assen voor een verrassend aanbod voor inwoners en gasten. Met deze programmering willen we (cultureel) Assen nog beter op de kaart zetten en de belevingskwaliteit voor bezoekers en inwoners verhogen. Daarnaast willen we hiermee meer bezoekers trekken en hun verblijf in de stad verlengen.

De instellingen in De Nieuwe Kolk krijgen tijd en ruimte om hun inhoudelijke samenwerking te laten groeien. Wij sturen op een solide financiële basis en een gezond maatschappelijk rendement. Halverwege deze bestuursperiode volgt hiervoor een ijkmoment.

We stimuleren in 2016 de instellingen in het Cultureel Hart om een verrassend aanbod aan tentoonstellingen, activiteiten en programmering te organiseren.

Wij vragen de instellingen om dit samen met de ondernemers te doen. We stellen budget beschikbaar voor bijzondere tentoonstellingen van bijvoorbeeld het Drents Museum. De instellingen en ondernemers ondersteunen wij bij de invulling van het Cultureel Hart door middel van subsidie en verbindingen leggen. We helpen hen bij de verdere inrichting van de organisatiestructuur.

Voor de instellingen van De Nieuwe Kolk maken we net als in 2015 ruimte binnen de subsidies voor (inhoudelijke) samenwerking. We blijven de exploitaties van de instellingen en gebouw nauwgezet monitoren en sturen waar nodig bij. In 2016 bereiden we een evaluatie van de exploitatie voor in samenspraak met uw raad.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Promotie Assen

Assen is een 'sterk merk'. De ambitie is om op termijn toe te groeien naar een professionele citymarketingorganisatie in samenwerking met het bedrijfsleven en andere stakeholders. Hiervoor pakken wij samen met de stakeholders de kansen op waarbij wij vooral een faciliterende taak hebben. We vragen hiervoor een bijdrage van de stakeholders.

Evenementen maken de binnenstad extra aantrekkelijk. Wij blijven inzetten op een sterk evenementenbeleid. De MKB Binnenstadvereniging krijgt een belangrijke rol bij de planning en aansturing daarvan. Het evenementenbudget kan ook ingezet worden voor het ondersteunen van bijvoorbeeld exposities die een groot publiek trekken.

Ons eindbeeld is in deze bestuursperiode financieel niet haalbaar. Samen met stakeholders in de stad pakken we in 2016 de kansen op die zich voordoen. Daarbij werken we stap voor stap toe naar het eindbeeld van een professionele citymarketingorganisatie. We vragen hiervoor een bijdrage van de stakeholders.

We zetten voor evenementen ons budget vooral in voor een aantal beeldbepalende evenementen en tentoonstellingen met een uitstraling op regionaal en nationaal niveau zoals de Maya tentoonstelling in het Drents Museum. Op deze manier dragen de evenementen bij aan de promotie van Assen. We gaan verder in gesprek met MKB Assen en andere stakeholders om de planning, aansturing en uitvoering van een aantal evenementen bij hen neer te leggen. Op basis van de evaluatie van het TT-festival 2015, geven we vorm aan het TT-festival in 2016.

Parkeren

Onze parkeervoorzieningen zijn op orde, zodat bezoekers van de binnenstad goed gefaciliteerd worden.

Het afgelopen jaar zijn maatregelen ingezet die moeten leiden tot een financieel gezond parkeerbedrijf.

We willen een betere bezetting van onze parkeergarages en minder auto's op straat.

Aantrekkelijkheid van de binnenstad blijft in dit kader een belangrijk speerpunt, het parkeerbeleid ontwikkelt zich verder binnen die context.

In januari 2016 evalueren we de in 2015 genomen maatregelen. In de evaluatie kijken we onder andere naar de uitbreiding van het betaald parkeren en de aanpassing van het maximale dagtarief in de parkeergarages.

We vergroten het gebruiksgemak voor de vergunninghouders in de zonegebieden. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om abonnementen van parkeergarages aantrekkelijker te maken.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Veiligheid

Wij willen dat Assen een veilige stad is en blijft. Veiligheid is kerntaak van de lokale overheid. Het algemene beeld is dat criminaliteit in de stad daalt, maar dat overlast stijgt, in het bijzonder de overlast van bijzondere doelgroepen zoals mensen in psychische nood. We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn hierbij voor hen een samenwerkingspartner.

Om de overlast van bijzondere doelgroepen aan te pakken, gaan wij samen met de politie in gesprek met de instellingen. Wij maken hen medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid en veiligheid in Assen en verwachten dus dat ook zij maatregelen nemen.

Voor de verdere daling van criminaliteit gaan wij onze aanpak van criminaliteit doorontwikkelen. Dat doen we samen met het Openbaar Ministerie en politie en onze buurgemeenten Noordenveld, Tynaarlo en Aa & Hunze. Wij richten onze prioriteiten op criminaliteit, die veel impact heeft op onze inwoners, zoals woninginbraken.

In 2016 stellen we een nieuwe kadernota Integraal Veiligheidsbeleid vast. Daarin staat hoe wij de komende vier jaren bekende en nieuwe bedreigingen van de openbare orde willen aanpakken.

wat kost het

Programma 04 Aantrekkelijk Assen

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Aantrekkelijke binnenstad	751	153	155	156	157	158
Cultureel Hart	9.440	9.453	9.706	9.827	9.901	9.975
Evenementen	1.091	843	940	947	954	861
Parkeren	631	516	321	330	340	340
Veiligheid	3.477	3.286	3.316	3.319	3.295	3.299
Totaal lasten	15.391	14.252	14.438	14.579	14.647	14.632
Baten						
Aantrekkelijke binnenstad	519	25	25	25	25	25
Cultureel Hart	447	0	0	0	0	0
Evenementen	262	244	194	194	194	194
Parkeren	1.732	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid	-86	16	16	16	16	16
Totaal baten	2.873	1.987	1.937	1.937	1.937	1.937
Programmaresultaat voor bestemming	-12.518	-12.264	-12.501	-12.641	-12.709	-12.695
Mutaties in reserves						
Storting reserves	396	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	3.700	2.301	2.296	2.306	2.306	2.306
Totaal mutaties in reserves	3.305	2.301	2.296	2.306	2.306	2.306
Programmaresultaat na bestemming	-9.213	-9.963	-10.204	-10.335	-10.403	-10.389

wat kost het

Samen werken aan Assen

wat willen we bereiken

Samen met de raad organiseren wij de dag van de democratie, waarop Assenaren kunnen kennismaken met het werk van raad en college.

In de Samenwerking Drentsche Aa werken de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo samen op het gebied van bedrijfsvoering. In het kader van de Regiovisie Groningen – Assen implementeren we het uitvoeringsprogramma op het gebied van verkeer en vervoer en van economie. We verstevigen de contacten met Emden en de Metropolregion Bremen-Oldenburg. Met Poznan werken we samen om concrete activiteiten te ondersteunen.

In 2016 gaan we toewerken naar één digitale toegang als onderdeel van de gemeentelijke

wat doen we daarvoor in 2016

dienstverlening. Aan de hand van de door de klant belangrijk gevonden servicenormen meten we de kwaliteit van onze dienstverlening.

Vanwege de drie decentralisaties, het werken met nieuwe soorten gegevens en steeds verder gaande digitalisering hechten wij groot belang aan informatiebeveiliging. Daarom voeren wij samen met Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld de Baseline informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) in.

Met betrekking tot informatiebeheer maken we een laatste kwaliteitsslag waardoor onze basis op orde is en geven we uitvoering aan het Nationaal Uitvoerings Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken.

wat kost het

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen om een nieuwe stijl van besturen. Als college dragen wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we niet 'zorgen voor' maar 'zorgen dat'. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid. Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

Uw raad heeft aangegeven regelmatig de inwoners van Assen te betrekken bij de besluiten die de raad moet nemen.

In 2016 zet de raad in op het organiseren van informatiebijeenkomsten over thema's die de inwoners van Assen aangaan. Deze informatie is niet primair bedoeld voor de inwoners, maar juist voor uw raad: de inwoners kunnen u van informatie voorzien over wat zij belangrijk vinden en wat hun vraagstukken zijn.

Wij organiseren samen met uw raad de dag van de democratie: een open dag waar inwoners van Assen kennismaken met het werk van raad en college en met thema's en vraagstukken die in Assen spelen.

Nieuwe Bestuursstijl

Als uitwerking van het uitgangspunt 'niet zorgen voor maar zorgen dat' gaat het college niet langer uit van Burgerparticipatie maar van Overheidsparticipatie. Om een faciliterende overheid te zijn die de juiste prikkels afgeeft om inwoners actief en ondernemend te kunnen laten zijn wordt er gekeken hoe beter bij die inwoners kan worden aangesloten. Er zijn drie thema's uit het collegeprogramma gekozen om via deze andere route aan de slag te gaan. Regelarm, verbindend, uitnodigend en voorwaardenscheppend. Belangrijk is daarbij ook de rol die het college als lokale overheid kiest. Dat zal lang niet altijd meer de leidende, dirigerende rol zijn, maar vaker ook die van partner of deelnemer op afstand.

Naast de drie gekozen thema's zal de stad worden uitgenodigd om zelf bijvoorbeeld in de vorm van een burgertop te kijken naar de agenda voor de stad voor de komende jaren. De raad zal worden uitgenodigd om over deze aanpak van gedachten te wisselen.

Organisatie

De ambtelijke organisatie moet in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te voeren. Vanuit het uitgangspunt 'inhoud bepaalt vorm' kunnen wijzigingen in de bestaande organisatiestructuur aan de orde zijn.

Het onderdeel Organisatie is uitgewerkt in het programma Bedrijfsvoering en in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Regionale samenwerking

Samenwerking Drentsche Aa

De bedrijfsvoeringsamenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo groeit wat ons betreft uit tot een vorm van shared service.

De samenwerking op het terrein van de drie decentralisaties is nu nog versnipperd. Vooralsnog aanvaardden we dit als een gegeven. We gaan onderzoeken hoe we deze samenwerking beter kunnen stroomlijnen en hoe Assen zich het beste in deze samenwerking kan positioneren.

Regiovisie Groningen – Assen (RGA)

De samenwerking binnen het verband van de Regiovisie Groningen-Assen wordt voortgezet. We onderschrijven de nieuwe koers naar een netwerkorganisatie en een klein programmabureau. Daarbij zetten wij het Economisch Platform met ondernemers en kennisinstellingen voort. Wij stellen samen met de stad Groningen de economische agenda op voor de regio en zoeken aansluiting bij de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA).

NG4

De steden Assen, Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn als NG4 onderdeel van het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). De samenwerking binnen de NG4 draagt constructief bij aan gezamenlijke standpuntbepaling. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

Samenwerking Drentsche Aa

In 2016 gaan wij verder met samenwerking op het gebied van duurzame inzetbaarheid, personeels- en salarisadministratie (PSA), de juridische functie, materieel, facilitaire samenwerking en informatisering en automatisering. Wij monitoren de onderdelen waarop samenvoeging, dan wel intensieve samenwerking via het netwerkmodel is gerealiseerd (belastingen, PSA, inkoop en Basisregistratie Grootchalige Topografie [BGT]).

Verder werken wij in 2016 toe naar besluitvorming voor een nieuwe juridische vorm. Hiermee kunnen wij langjarig samenwerken voor de onderdelen van de bedrijfsvoering die worden samengevoegd.

Regiovisie Groningen – Assen (RGA)

We implementeren in 2016 het uitvoeringsprogramma op het gebied van verkeer en vervoer. Zowel binnen, als buiten RGA-verband intensiveren we de samenwerking met de stad Groningen. De uitvoering van het economisch programma van de RGA wordt gezamenlijk gedaan door Assen en Groningen.

In 2016 zetten we in op verder inhoud geven aan het economische programma. Het Economisch Platform (samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid) werkt dit verder uit, waarbij ondernemers de concrete agenda bepalen. Innovatie, samenwerking en economische profilering zijn daarbij benoemd als belangrijke thema's. Afgelopen jaar zijn bijeenkomsten georganiseerd op het gebied van exportbevordering naar Duitsland en inclusieve arbeidsmarkt.

NG4

De samenwerking binnen de NG4 zetten we in 2016 graag voort. Op basis van de inhoud treffen de portefeuillehouders elkaar om een gemeenschappelijk standpunt te bepalen. Ook de toekomst van het SNN en de deelname van de steden behandelen wij op NG4-niveau.

Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa op basis van een concreet werkprogramma.

In NG4-verband geven wij gezamenlijk verder invulling aan Agenda Stad: een initiatief van het Rijk om realisatie te vereenvoudigen van gemeentelijke beleidsdoelen en projecten op het gebied van stedelijke ontwikkeling, innovatie en leefbaarheid. Op concrete thema's kunnen ook coalities met steden buiten Noord-Nederland worden gesloten om tot overeenkomsten (de zogenaamde 'city deals') met het Rijk te komen.

wat willen we bereiken

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Binnen de NG4 geven wij er de voorkeur aan om op de huidige voet binnen het SNN door te gaan; de grote stedelijke kernen zijn de economische trekkers van Noord-Nederland en moeten op grond daarvan ook in de toekomst een aparte positie binnen het SNN houden. Dit betekent ook dat de NG4 in de toekomst een grotere rol wil gaan spelen als het gaat om het agenderen van onderwerpen. Als belangrijk onderdeel hiervan willen wij vanuit de NG4 de Noordelijke Innovatieagenda verder concretiseren.

Eems Dollard Regio (EDR)

We sluiten actiever aan op de Eems Dollard Regio vanwege de kansen in dit gebied met 2,8 miljoen inwoners. Vanuit het Europese INTERREG-project Smart Regions North ontwikkelen wij de samenwerking met Bremen en Oldenburg verder. Deze samenwerking heeft tot doel om voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen projecten te ontwikkelen die tot nieuwe bedrijvigheid gaan leiden.

Samenwerking Assen – Poznan

Wij werken samen met Poznan binnen de kaders van de Samenwerkingsovereenkomst Assen - Poznan 2015-2019. Die heeft als doel om concrete activiteiten te ondersteunen, zodat wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de steden en de verbetering van levenskwaliteit.

wat doen we daarvoor in 2016

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

De NG4-steden publiceerden medio 2015 Plan Landstad Noord-Nederland. Zij werken in 2016 de rol van de steden in de economische ontwikkeling verder uit.

Eems Dollard Regio (EDR)

Ook in 2016 zetten wij in op het intensiveren van ons netwerk met Duitse steden en ondernemers. Dit doen wij door bestuurlijke deelname aan de Eems Dollard Regio en daarnaast door deelname aan de bijeenkomsten georganiseerd door EDR. We gaan in 2016 de contacten die wij in 2015 reeds hebben opgedaan met Emden en de Metropolregion Bremen-Oldenburg verstevigen en uitbouwen. Met (nieuwe) partner Oldenburg benoemen wij thema's en projecten voor samenwerking die kunnen bijdragen aan een verdere versterking van het ondernemersklimaat in Assen.

Samenwerking Assen – Poznan

In 2016 pakken wij de volgende concrete projecten op:

Uitwisseling tussen evenementenorganisatoren en veiligheidsfunctionarissen uit beide steden om kennis uit te wisselen hoe evenementen veilig, aantrekkelijk en kostendekkend kunnen worden georganiseerd;

Vertegenwoordigers van onze culturele instellingen organiseren een 'week of culture';

We onderzoeken of we kunnen samenwerken aan een EU-gefinancierd project om de binnensteden aantrekkelijker te maken en leegstand te voorkomen.

wat willen we bereiken

Groningen Airport Eelde (GAE)

Wij bouwen onze positie af als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde af. Wij investeren niet extra in de luchthaven, maar bieden wel ondersteuning via de Regio Groningen - Assen.

wat doen we daarvoor in 2016

Groningen Airport Eelde (GAE)

Onze bestuurlijke deelname beperken wij tot wat strikt noodzakelijk is vanuit onze rol als aandeelhouder.

Dienstverlening

In 2016 blijven we inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt.

Waar mogelijk schaffen we bestaande regels af of vereenvoudigen we ze. Door de drie decentralisaties moeten we ook nieuwe regels maken. Uitgangspunt is dat 'niet zorgen voor, maar zorgen dat' in deze regels doorklinkt.

Kwaliteit en integriteit

Wij zijn aanspreekbaar op de kwaliteit en integriteit van ons eigen handelen en dat van de ambtelijke organisatie.

Wij realiseren één overheidspoort voor de standaard dienstverlening. Zo ontstaat voor inwoners één toegang, die vanuit verschillende organisatorische onderdelen wordt bemenst.

In 2016 zal ook voor het sociale domein worden toegewerkt naar één toegang als onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening.

Vanuit het uitvoeringsprogramma van de Visie op dienstverlening voeren we in 2016 de volgende trajecten uit: Implementatie nieuwe BRP, start zaakgericht werken, projectplan één toegang en start implementatie/realisatie hiervan; start implementatie/realisatie standaardisatie, vervolg uit-/ invoeringsprogramma deregulering (in 2015 gestart).

Service normen

In 2016 wordt de nieuwe Servicewijzer ingevoerd en operationeel. Hiermee verbeteren we de kwaliteit van de dienstverlening en bieden we transparantie en duidelijkheid over de manier waarmee we omgaan met een verzoek tot dienstverlening.

Kwaliteit en integriteit

In 2016 betrekken wij inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden via cocreatie actief bij nieuwe ontwikkelingen en de uitvoering van beleid. Aan de hand van de door de inwoners belangrijk gevonden servicenormen meten we de kwaliteit van onze dienstverlening.

We maken werk van het vastleggen, volgen, afhandelen en terugkoppelen van meldingen en klachten.

Wij geven uitvoering aan het verbeterplan, dat gebaseerd is op het onderzoek naar integriteit door de rekenkamercommissie.

Uitvoering van de overheidsbrede implementatieagenda dienstverlening en e-overheid (i-NUP)

Wij gaan door met het verder ontwikkelen en implementeren van de mogelijkheid om als burger of bedrijf digitaal zaken af te handelen. Tevens leggen wij binnen de gemeente en met instellingen en andere overheidspartners een infrastructuur aan om het digitale verkeer efficiënter te laten verlopen. Dit conform de eisen van het digiprogramma van de overheid. Het zwaartepunt van deze ontwikkeling ligt in 2016.

wat willen we bereiken

Informatiebeveiliging

Vanwege de drie decentralisaties, het werken met nieuwe soorten gegevens en steeds verder gaande digitalisering hechten wij groot belang aan informatiebeveiliging. Daarom voeren wij de Baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG) in. Dit doen wij samen met de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld.

Informatiebeheer/Basisregistraties

We maken een laatste kwaliteits-slag waardoor onze basis op orde is en geven uitvoering aan het Nationaal Uitvoerings Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken (dit betreft de volgende geografische informatievoorziening en basisregistraties: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Wet waardering Onroerende Zaken (WOZ), Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netwerken (WION) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)).

wat doen we daarvoor in 2016

Informatiebeveiliging

In 2016 voeren wij voor informatiebeveiliging het volgende uit :

Implementeren van de BIG maatregelen die voortvloeien uit het jaarplan 2016;

Opstellen jaarplan informatiebeveiliging 2017 waarin beschreven wordt welke BIG maatregelen we nemen in 2017;

Opstellen en uitvoeren interne controle voor genomen BIG maatregelen in het voorgaande jaar.

Informatiebeheer/Basisregistraties

Wij voeren de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) in, die gekoppeld zal worden met de landelijke voorziening. Het Geo-Portaal zal de basis worden voor al onze Geo gerelateerde informatie.

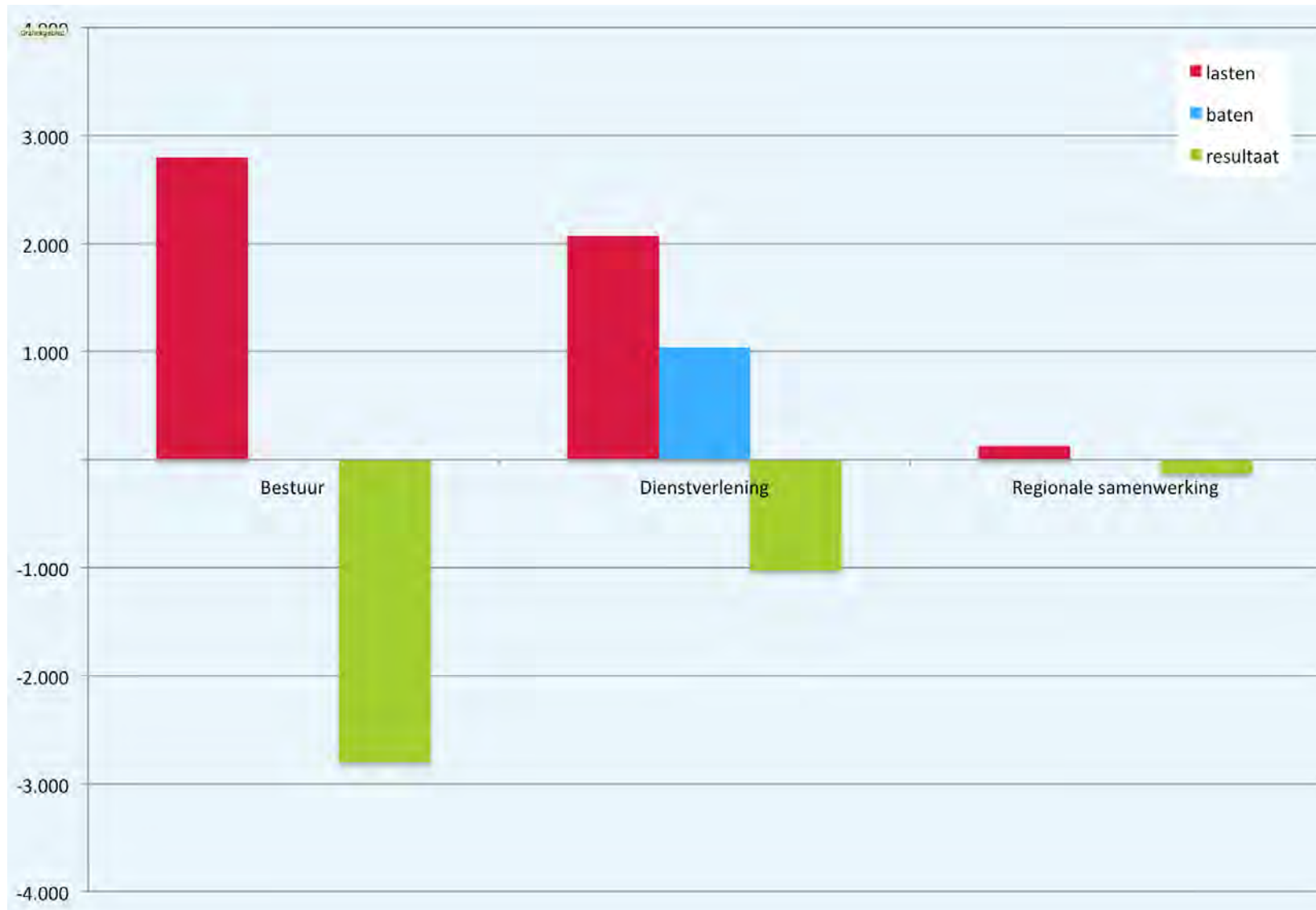
wat kost het

Programma 05 Samen werken aan Assen

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Bestuur	2.683	3.015	2.799	2.672	2.577	2.582
Regionale samenwerking	129	124	129	134	139	144
Dienstverlening	1.678	2.768	2.065	2.158	2.172	2.345
Totaal lasten	4.489	5.907	4.994	4.964	4.888	5.071
Baten						
Bestuur	2	0	0	0	0	0
Dienstverlening	1.170	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Totaal baten	1.172	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Programmaresultaat voor bestemming	-3.318	-4.865	-3.952	-3.923	-3.847	-4.171
Mutaties in reserves - geen						
Programmaresultaat na bestemming	-3.318	-4.865	-3.952	-3.923	-3.847	-4.171

wat kost het

Bedrijfsvoering

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

Een flexibele en op samenwerking gerichte ambtelijke organisatie is een belangrijke voorwaarde om het principe 'Niet zorgen voor, maar zorgen dat', vorm en inhoud te geven. De organisatie speelt flexibel in op voortdurend veranderende maatschappelijke opgaven en zoekt actief de samenwerking met maatschappelijke partners.

Tegelijkertijd ziet de organisatie zich geplaatst voor een stevige taakstelling. Daarom werken we in 2016 aan het verder flexibiliseren en efficiënter maken van onze organisatie. Daarvoor onderzoeken we mogelijkheden om onderdelen te verzelfstandigen of samen te werken met andere organisaties.

Samenwerken

Niet 'zorgen voor' maar 'zorgen dat'. Dat is wat ons betreft de nieuwe rol van de gemeente. Het gaat om ruimte geven, meedoen en waar nodig ondersteunen. Deze collegeperiode gaan we vorm geven aan dit nieuwe samenspel tussen gemeente en Asser samenleving.

Dit vraagt om een andere houding van inwoners en het lokale bestuur. Er is ruimte om te experimenteren en te leren. We gaan op zoek naar nieuwe financiële arrangementen met publiek en privaat geld. We geven ruimte aan de dynamiek van de Asser samenleving en sluiten hierop aan door heldere kaders te stellen en waar nodig knopen door te hakken. We zetten in op de maatschappelijke opgaven die kunnen rekenen op een stevig draagvlak in de Asser samenleving.

We realiseren de maatschappelijke opgave samen met inwoners, ondernemers en organisaties. De gemeente ontwikkelt zich als netwerkorganisatie.

Voorbeelden daarvan zijn de organisatie van het TT Festival met ondernemers of de vorming van het Cultureel Hart samen met ondernemers en culturele partijen in de stad. In deze samenwerking zijn er voor alle partijen eigen rollen, kansen, risico's en verantwoordelijkheden.

Op het gebied van de bedrijfsvoering investeren we in samenwerking met onze buurgemeenten Tynaarlo en Aa en Hunze, in de Samenwerking Drentsche Aa (SDA).

Opgave gestuurd werken

De maatschappelijke opgave staat centraal. Het gaat daarbij om het effect in de buitenwereld. De ambtelijke organisatie werkt alleen op basis van een duidelijke opdracht van het college. Ook voor de interne dienstverlening gaan we in 2016 vaststellen wat de opgave precies is.

Efficiënt werken

We werken efficiënt. Daarbij doen we vooral dat wat minimaal nodig is. Hiervoor 'leanen' we in 2016 opnieuw enkele processen, die we in 2015 gekozen hebben.

Flexibel werken

Om de maatschappelijke opgave uit te voeren en de bezuinigingen te realiseren is het nodig dat we flexibel zijn en telkens op zoek gaan naar de meest passende vorm om de verschillende soorten werk 'slim' te organiseren.

Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie bestaat uit professionals die met veel inzet en loyaliteit uitvoering geven aan onze beleidsvoornemens. Wij hebben er dan ook vertrouwen in dat zij in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. Dit vraagt om het anders organiseren van het ambtelijke werk en een andere opstelling van de ambtelijke organisatie ten opzichte van de buitenwereld. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te kunnen voeren.

We richten onze ambtelijke organisatie zo flexibel mogelijk in. Kwalitatief en kwantitatief. Hierdoor kunnen we beter meebewegen met onze maatschappelijke opgave en maken we de overhead dynamischer. Qua formatie nemen we per team de verhouding vaste en flexibele medewerkers onder de loep. Dit moet leiden tot een goede balans tussen efficiënte en effectieve dienstverlening, kosten en flexibiliteit. Een deel van de vaste formatie van de gemeente Assen is projectmatig gedekt. Mede afhankelijk van economische ontwikkelingen kan deze dekking teruglopen. Wij anticiperen op mogelijke terugloop in projectmatige dekking door onder meer de formatie verder te flexibiliseren.

We onderzoeken de meerwaarde van het vormen van een centrale groep projectleiders voor de gehele gemeentelijke organisatie. Hiermee kunnen we flexibel en vlot inspelen op nieuwe vraagstukken.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Personeelsplanning

Op basis van strategische personeelsplanning gaan we vraagstukken met betrekking tot duurzame inzetbaarheid (vergrijzing, verjonging, mobiliteit en talentmanagement) nader uitwerken. Ook zullen we mensen blijven enthousiasmeren om zo goed mogelijk hun talenten in te zetten.

Specifieke opdrachten

Om te onderzoeken of het werk efficiënter en/of meer flexibel en goedkoper georganiseerd kan worden, worden er vervolgafspraken gemaakt op basis van de uitkomsten van de in 2015 uitgevoerde opdrachten op het gebied van vastgoed, toezicht en handhaving, parkeren en afvalinzameling. Ook de uitkomsten van interne benchmarks op het gebied van bedrijfsvoering nemen we daarin mee.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is een kwaliteitscriterium geworden voor een gezonde bedrijfsvoering. We kiezen voor aansluiting bij de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) en voeren jaarlijks een aantal audits uit.

We blijven gebruikmaken van de binnen het programma KOERS (Kwaliteit Ontwikkelen door Effectief en Resultaatgericht Samenwerken) ontwikkelde hulpmiddelen. Hiermee ondersteunen we het realiseren van onze maatschappelijke opgave en de bezuinigingen.

Bezuinigingen

Voor de bedrijfsvoering geldt een bezuiniging die oploopt tot ruim 3 miljoen in 2018.

Wij geven uitvoering aan de voor 2016 in de planning staande bezuinigingen van € 0,4 miljoen. Om de bezuinigingen te realiseren ontkomen we niet aan nieuwe frictiekosten. Een aanvulling op het huidige frictiebudget kan daarom noodzakelijk worden.

wat kost het

Programma 06 Bedrijfvoering

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Totaal lasten Bedrijfvoering	36.880	52.105	49.681	49.003	48.418	49.119
Totaal baten Bedrijfvoering	27	11.520	9.346	9.493	9.639	9.785
Programmaresultaat voor bestemming	-36.853	-40.585	-40.335	-39.511	-38.779	-39.335
Mutaties in reserves - Beschikking reserves	0	63	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	-36.853	-40.522	-40.335	-39.511	-38.779	-39.335

Vastgoed en grondbedrijf

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

In 2016 willen we door verkoop meer vastgoed afstoten. Het onderhoud van ons vastgoed gebeurt op basis van soberheid en doelmatigheid. Door het opstellen van nieuwe spelregels voor maatschappelijk vastgoed geven we inzicht in de manier waarop we met ons vastgoed omgaan. De afgesproken structurele bezuiniging op vastgoed realiseren we in 2016.

Bij nieuwe gebiedsontwikkeling leveren we maatwerk. Dat doen we door een gefaseerde aanleg van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. We houden hiervoor nauwlettend economische en marktontwikkelingen in de gaten. Dit programma heeft een directe relatie met de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Vastgoed

De gemeente Assen bezit relatief veel vastgoed; circa 180 panden met een verzekerde waarde van € 398 miljoen. Wij zetten in op het verkleinen van de vastgoedportefeuille.

In de nota Minderen met maat is een bezuiniging van € 0,63 miljoen opgenomen die we willen realiseren in het maatschappelijk vastgoed.

We streven naar een efficiënter, multifunctioneler gebruik en een rendabeler exploitatie van het vastgoed.

De Kadernota vastgoed vervangen we voor Spelregels maatschappelijk vastgoed. Dit moet bijdragen aan een transparant vastgoedbedrijf.

Vastgoedportefeuille

In 2016 krijgen we in beeld welk vastgoed daadwerkelijk beschikbaar moet blijven voor de gemeentelijke kernactiviteiten en in hoeverre de gemeente eigenaar moet zijn van het vastgoed.

In 2015 is al een eerste aanzet van een meerjarenstrategie vastgoed gemaakt. Na afronding hiervan zullen we in 2016 hier uitvoering aan geven aan de hand van een verkoopplan vastgoed. In dit plan nemen we de vastgoedobjecten op die we in de komende tien jaar willen afstoten. Mogelijkheden zijn: verkoop, sloop en gebiedsontwikkeling.

De Kadernota vastgoed vervangen we door spelregels maatschappelijk vastgoed.

Bezuinigingstaakstelling

De bezuinigingsdoelstelling van Minderen met maat op het gebied van verzekeringen, schoonmaak en wijkgebouwen is ingevuld en de bezuiniging op onderhoud wordt taakstellend meegenomen. Mede door een voordeel op de aanbesteding verzekeringen is de complete taakstelling van € 0,63 miljoen voor 2016 gerealiseerd.

De verhoging van de huuropbrengsten voor sport van € 100.000 per jaar, zetten we in 2016 gedeeltelijk in. Met de verenigingen is afgesproken dat in de periode van 2015 tot 2018 dit bedrag in stapjes wordt opgevoerd. We gaan verder in gesprek met de sportverenigingen om de huurverhoging te implementeren. We onderzoeken in hoeverre en onder welke voorwaarden het beheer en onderhoud van de accommodaties bij de sportverenigingen kan worden ondergebracht. De vrijval van de kapitaallasten op het domein sport zetten we in voor extra dekking voor de verminderde huuropbrengsten.

Onderhoud

Voor het onderhoud zetten we de in 2015 ingezette lijn voort. Dit betekent gedifferentieerd onderhoud van de gebouwen, waarbij soberheid en doelmatigheid de basis is en we risicogestuurd te werk gaan. Hiermee verlengen we onderhoudscycli en kunnen we de bijdrage aan de onderhoudsvoorziening verlagen. Representatieve publieke gebouwen krijgen meer aandacht dan het overig vastgoed. De kwaliteit van maatschappelijk vastgoed met een publieksfunctie vinden we namelijk meer van belang dan het kwaliteitsniveau van strategische panden. De keuze voor gedifferentieerd onderhoud kan betekenen dat ons vastgoed er niet altijd optimaal uitziet.

De verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen zetten we verder voort.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Maatschappelijk vastgoed

In 2016 bouwen we onze rol bij de exploitatie van wijkgebouwen af. Waar mogelijk dragen we ook het eigendom van gebouwen over aan derden of wordt gekozen voor een andere beheervorm. Het benutten van eigen kracht van inwoners staat voorop. Inwoners worden waar dit kan betrokken bij en ingezet voor beheer en exploitatie. We onderzoeken of arbeidsintensieve werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden door 'meewerkers'.

Huisvesting onderwijs

Er wordt volop gebouwd aan schoolgebouwen. De opleveringen van MFA Assen Oost, de vestiging Quintus van het Dr. Nassaucollege, de school voor speciaal voortgezet onderwijs Atlas en GBS De Parel, vinden in 2016 plaats. Ook starten we met de bouw van de rest van de derde cluster scholen in Kloosterveen.

Met het oog op de toekomst is inmiddels een start gemaakt met de vaststelling van een integraal huisvestingsplan. In dit plan worden afspraken gemaakt over de huisvesting en het vastgoed van onderwijs. Dit vervolgen we in 2016.

Op de wat langere termijn gaan we aan de slag met de gebouwen van de Emmaschool en de Theo Thijssenschool. Hierbij streven we naar een innovatieve en duurzame aanpak.

Bedrijfsgebouwen

Door regionale samenwerking en wijzigingen in de organisatie zullen er gevolgen ontstaan voor de bezetting van onze huisvesting. Huisvesting van Belastingen en Inkoop zijn hier al voorbeelden van. De invulling van de gebouwen van waaruit de gemeentelijke diensten geleverd worden, kan hierdoor wijzigen. We denken hierbij aan verhuur zoals gerealiseerd in het Stadhuis en het Vrouwenhuis. We spelen in 2016 in op de ontwikkelingen op dit gebied. We heroverwegen onder andere wat we met de gebouwen De Werf en Buitenzorg gaan doen.

Wet markt en overheid

In 2016 hanteren we voor nieuwe projecten de marktrente om te voldoen aan de Wet Markt en Overheid en kostprijsdekkend te kunnen verhuren.

Grondbedrijf

Met het grondbedrijf worden gebiedsontwikkelingen voor woningbouw en bedrijventerreinen gefinancierd en daarmee mogelijk gemaakt. In het grondbedrijf zijn de strategische grondaankopen en de daarop staande gebouwen ondergebracht die zijn aangekocht voor (aanstaande) gebiedsontwikkelingen. Het gemeentelijk grondbeleid is niet leidend, maar een middel om ruimtelijke opgaven te realiseren. Dit programma heeft een directe relatie met de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Door de huidige economische omstandigheden en veranderende groeiprognoses zijn met het aantreden van ons college (begroting 2015) een aantal versoeringen, optimaliseringen en verschuivingen doorgevoerd binnen de grondexploitaties uit het grondbedrijf.

'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' betekent ruimte geven en zo nodig ondersteunen. Waar inwoners en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en realiseren.

De in de regio afgesproken groeiambitie blijft overeind en wordt op langere termijn ook als realistisch ingeschat. Het economisch herstel lijkt momenteel door te zetten, we blijven de actuele uitgifteprognose toetsen. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de grondprijzen jaarlijks geïndexeerd worden. We zijn terughoudend bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig bij het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Hier is in deze begroting dan ook geen rekening mee gehouden. De praktijk is afhankelijk van de actuele marktsituatie.

De economische omstandigheden en veranderende groeiprognoses noodzaken ons om in 2016 maatwerk te leveren bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden. De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte ontwikkelstrategie. Ons uitgangspunt is dat we tegenvallers in grondexploitaties opvangen door te optimaliseren of te versoberen in gebiedsontwikkelingen. Voor de gronden in eigendom van ontwikkelaars gaan we uit van een faciliterende rol van de gemeente met een actieve uitnodigingsstrategie.

In controle zijn en blijven over de gemeentelijke grondexploitatie in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking zijn voor ons belangrijke speerpunten.

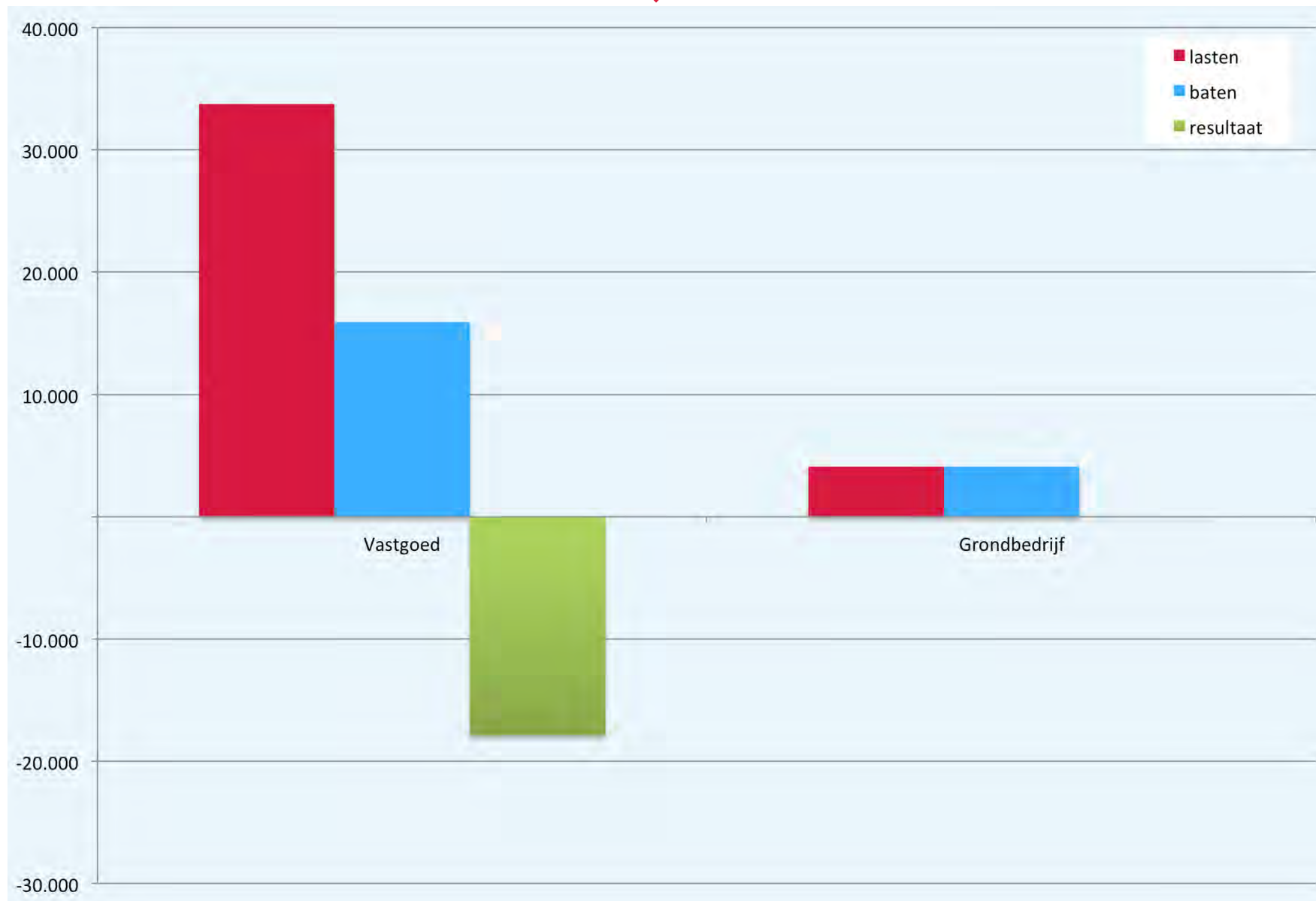
wat kost het

Programma 07 Vastgoed en Grondbedrijf

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Vastgoed	28.577	32.016	33.761	34.271	34.438	34.536
Grondbedrijf	10.792	6.362	3.971	5.541	4.813	5.276
Totaal lasten	39.369	38.379	37.732	39.812	39.252	39.812
Baten						
Vastgoed	12.863	15.462	15.317	15.317	15.317	15.317
Grondbedrijf	2.501	8.388	4.098	6.069	4.670	6.622
Totaal baten	15.364	23.850	19.415	21.386	19.987	21.939
Programmaresultaat voor bestemming	-24.006	-14.529	-18.318	-18.425	-19.265	-17.873
Mutaties in reserves						
Storting reserves	0	2.025	126	529	0	1.346
Beschikking reserves	8.291	686	591	496	639	496
Totaal mutaties in reserves	8.291	-1.339	465	-33	639	-850
Programmaresultaat na bestemming	-15.714	-15.868	-17.853	-18.458	-18.625	-18.723

wat kost het

Algemeen financieel beleid

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor
in 2016

wat kost het

We zetten het bestaande financiële en fiscale beleid in 2016 voort en geven daarmee verder uitvoering aan het collegeprogramma 'Mijn Assen' en aan de realisatie van beleidsintensivering en de bezuinigingen uit de nota 'Minderen met Maat'. Voorstellen voor nieuw beleid en verdergaande bezuinigingen treft u in deze begroting niet aan.

De beleidsuitvoering in het sociale domein vindt plaats binnen de rijksmiddelen die hiervoor in 2016 naar onze gemeente overkomen. Er ontbreekt op dit moment nog een gedegen basis om het huidige beleid goed op zijn merites te beoordelen en eventueel bij te stellen.

We houden in onze overwegingen rekening met aanpassingen en verkennen mogelijkheden hiervoor. We blijven ons inspannen om de dreigende financiële schade van de verdeelmodellen zo veel mogelijk te beperken; we zetten de bestuurlijke lobby richting Den Haag voort.

We houden de algemene reserve achter de hand om eventuele tekorten in het sociaal domein op te vangen. Bij de Voorjaarsnota beoordelen we de stand van de beleidsuitvoering en de financiële positie opnieuw en kijken we waar bijsturing noodzakelijk is. Dat doen we gemeentebreed.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Financieel gezond

We zorgen er voor dat onze financiële positie gezond blijft. We besteden de beschikbare middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. We zetten in op haalbare en betaalbare ambities.

We hebben de gemeentelijke huishouding, de uitvoering van grote projecten en de gemeentelijke grondexploitatie in control en hebben zicht op de risico's.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen dient als vangnet voor financiële tegenvallers.

We gaan in 2016 door met het financiële beleid en de afspraken daarover in de nota 'Minderen met Maat'.

We zorgen er voor dat we de beschikbare middelen evenwichtig en op basis van integrale afweging van alle maatschappelijke belangen inzetten.

We geven met de beschikbare financiële ruimte van € 1,5 miljoen verder uitvoering aan de realisatie van de afgesproken beleidsintensiveringen. Er is geen extra ruimte voor nieuwe beleidswensen in de begroting beschikbaar.

We monitoren de risico's die de financiële positie in gevaar brengen en beoordelen de impact ervan. Dat geldt vooral voor de risico's die we als gevolg van openeindregelingen en onzekerheden over de bekostigingsmodellen in het sociaal domein lopen. De impact ervan op onze financiële positie zal groot zijn als het rijk zijn beleid niet bijstelt.

We zetten de bestuurlijke lobby om deze schade te beperken in 2016 voort. Ondertussen bereiden we ons voor op maatregelen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Nieuwe of verdergaande bezuinigingen kunnen daarvan onderdeel zijn.

In onze financiële plannen beperken wij ons voor nu echter tot het verder invullen en realiseren van de bezuinigingen 2015-2018 uit de nota 'Minderen met Maat'.

We zorgen dat de gemeentelijke grondexploitatie ook volgend jaar in control en selfsupporting blijft. We hanteren reële waarderinggrondslagen en zorgen voor adequate risicoafdekking.

Voor de realisatie en bekostiging van de FlorijnAs-projecten hantieren we vergelijkbare spelregels.

Terugloop van de gemeentelijke investeringsopgave heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering en onze financiële positie. We oriënteren ons op beleid en maatregelen om deze ontwikkeling tijdig beheersbaar te krijgen.

Financiële spelregels

Om de gemeentelijke huishouding gezond en toekomstbestendig te kunnen blijven houden maken we scherpe keuzes in het beleid, de uitvoering en de inzet van middelen.

In 2016 gaan we in ons financiële beleid uit van de volgende spelregels:

- structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- we starten alleen nieuwe investeringen/projecten als er een sluitend dekkingsplan is;
- we herijken beleid en 'stapelen' geen nieuw beleid op bestaand beleid;
- middelen voor nieuw beleid zetten we alleen in op projectba-

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

sis. Voor continuering is altijd een nieuw besluit nodig en is beleids-evaluatie vereist;

- budgetoverschrijdingen worden opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein. Meevallers binnen het beleidsterrein zijn inzetbaar als compensatie voor deze overschrijdingen en niet bestemd voor nieuw beleid;
- kortingen op rijksuitkeringen worden in beginsel opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein;
- tegenvallers in grondexploitaties vangen we op door te optimaliseren of te versoberen.

Duurzaam evenwicht

De begroting 2016 en de bijbehorende meerjarenramingen zijn met inbegrip van de budgettaire ruimte voor uitvoering van het collegeprogramma en de nieuw vastgestelde bezuinigingsopgaven sluitend.

We zorgen ervoor dat onze begroting duurzaam in evenwicht is en dat het gemeentelijk weerstandsvermogen op voldoende niveau is.

Het totaal van de middelen dat voor beleidsuitvoering beschikbaar is bedraagt € 335,0 miljoen.

We vullen de nog openstaande bezuinigingsopgaven verder in en nemen nieuwe bezuinigingsmaatregelen als ontwikkelingen dat noodzakelijk maken. We maken in ons beleid zorgvuldig en gericht gebruik van de gemeentelijk reserves.

We geven verder uitvoering aan de bestaande bezuinigings- en dekingsmaatregelen. De totale omvang daarvan bedraagt € 7,3 miljoen structureel. Voor het komende jaar gaat het om € 5,2 miljoen. Circa € 0,4 miljoen hiervan raakt de bedrijfsvoering. De bezuiniging op de bedrijfsvoering loopt op tot € 3,1 miljoen in 2018.

Van het bezuinigingspakket is € 1,5 miljoen direct bestemd voor de uitvoering van het collegeprogramma 'Mijn Assen'. Deze maatregelen zijn tijdgebonden.

In het sociaal domein houden we in de begroting 2016 voorlopig vast aan het vertrekpunt dat de uitvoering van de nieuwe taken in dit domein binnen de van het rijk overkomende middelen plaatsvindt. De prognoses voor Jeugdhulp, Wmo en Participatiewet zijn op dit vertrekpunt afgestemd. Voor de begroting betekent dit een risico. We blijven de ontwikkelingen in het sociaal domein en rekenmodellen daarom nauwlettend volgen. Samen met andere gemeenten, waaronder Gouda en Lelystad, bestuurlijke druk uitoefenen om nadelige gevolgen zo veel mogelijk te beperken.

In de aanloop naar de Voorjaarsnota 2016 maken we de balans opnieuw op. Dat is voor het maken van beleidskeuzes het eerstvolgende herijkings-bijstellingsmoment.

De programmabegroting 2016 voorziet in een veiligheidsmarge van € 1,5 miljoen. Deze is samen met het weerstandsvermogen beschikbaar voor het opvangen van financiële tegenvallers.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten (leges)

We heffen gemeentelijke belastingen als algemeen dekkingsmiddel. Voor de heffingen en rechten (leges) geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid. We beperken de gemeentelijke heffingen en rechten (leges) tot diensten die wij uitvoeren op grond van onze wettelijke taak.

De raming van de opbrengsten voor de onroerende zaakbelastingen voor 2016 zijn gebaseerd op de Woz-waarden per 1 januari 2015. Op basis hiervan stellen wij de tarieven voor 2016 vast.

De Ozb-tarieven voor 2016 volgen de inflatie. Daarnaast houden we rekening met een extra verhoging van 1,5%. Dit vloeit voort uit de nota 'Minderen met Maat'. Dit moet voor 2016 resulteren in een totale opbrengst voor de onroerende zaakbelastingen van circa € 16,5 miljoen.

Het tarief voor de toeristenbelasting verhogen we in 2016 zoals afgesproken met € 0,05 per overnachting.

De tarieven voor precario verhogen we met 1,5 %. Voor een aantal tarieven die de afgelopen jaren niet verhoogd zijn voeren we in 2016 een verhoging door op basis van een samengestelde index.

Gemeentelijke heffingen en rechten (leges)

De tarieven van het rioolrecht en de afvalstoffenheffing volgen in 2016 de ontwikkeling van de kosten. Dat doen we waar mogelijk ook bij de tarieven van de overige gemeentelijke heffingen.

Gemeentelijke heffingen en rechten (leges) voor niet wettelijke taken.

We brengen de heffingen en rechten voor niet wettelijke taken buiten het gemeentelijk belastinggebied. Zo is het exploiteren van begraafplaatsen geen wettelijke taak. De gemeente concurreert met particuliere begraafplaatsen. In 2016 leggen we een voorstel aan uw raad voor om de verordeningen op de begraafplaatsen in te trekken en te vervangen door algemene voorwaarden voor begraven en nieuwe tarieven.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten onder heffing van de vennootschapsbelasting. We bereiden ons voor op deze fiscale omslag en onderzoeken de financiële gevolgen en risico's hiervan voor onze gemeente. Daarom hebben we financiële gevolgen voorlopig 'pro memorie' geraamd. In de Voorjaarsnota 2016 komen we hierop terug.

Financiering

We financieren de gemeentelijke uitgaven efficiënt en risicomijdend. Wij doen dat binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van het eigen 'treasurystatuut'

We zorgen voor inzicht in lopende en toekomstige geldstromen. Het beheer van de geldstromen is gericht op kostenefficiëntie. We beperken renterisico's. We letten op de houdbaarheid van onze schuldpositie. We willen op langere termijn aan onze verplichtingen tot rente en aflossing voldoen.

Van de totale schuld van € 160 miljoen zijn de termijnen van aflos-

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

sing en rentetarieven inmiddels voor € 112 miljoen herzien.

We gaan door met het onderzoek naar mogelijkheden om onze schuldpositie en de rente- en aflossingsverplichtingen te verlichten.

De vertaling van het treasurybeleid in de gemeentebegroting blijft geënt op duurzaamheid en financiële stabiliteit. Vanuit die basis onderzoeken we de 'houdbaarheid' van het bestaande rente-omslagstelsel. Aanleiding hiervoor zijn de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt en de vereenvoudiging van onze budgetterings- en administratieve processen.

Reservepositie

De omvang van onze reserves is afgestemd op het doel waarvoor ze zijn ingesteld. De gemeentelijke bestemmingsreserves en de gemeentelijk weerstandsvermogens blijven in 2016 op peil.

We zetten onze reserves gericht en gedoseerd in voor de uitvoering van ons beleid. Alle vanuit dat oogmerk in de begroting 2016 geraamde mutaties in de reserves zijn in overeenstemming met de besluiten van de raad.

Niet langer benodigde middelen vloeien terug naar de algemene middelen. Vandaar uit kunnen ze worden ingezet voor het realiseren van andere maatschappelijke doelen.

In de periode 2016-2018 vindt geen indexatie van de algemene en bestemmingsreserves plaats. Dit vloeit voort uit het in de begroting 2015 vastgestelde dekkingsplan.

De weerstandsreserves van de algemene dienst en het grondbedrijf hoeven in 2016 op basis van de huidige vooruitzichten niet te worden versterkt. Kans is aanwezig dat we de algemene reserve in 2015 en 2016 moeten inzetten om een dreigend tekort in het sociaal domein op te vangen. Hierover rapporteren we u in de Voor- en Najaarsnota(s).

De jaarrekening 2015 met de daarin verantwoorde inkomsten en uitgaven voor de drie gedecentraliseerde rijkstaken is het eerste ijkmoment voor de 'reserve sociaal domein'.

Als zich tekorten dreigen voor te doen in de gemeentelijke bestemmingsreserves, stellen we plannen en/of ambities bij of we zorgen voor aanvulling uit andere bronnen.

Aandachtspunt is de toereikendheid van de 'frictievoorziening'. Deze is bestemd voor de kosten van boventallig personeel. Maar de omvang ervan is niet berekend op extra uitstroom van personeel door de bezuinigingen waartoe in 2015 is besloten.

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor in 2016

Betere sturing

Een compactere en begrijpelijker presentatie van de Programmabegroting, Voor- en Najaarsnota en het Jaarverslag vergroot de sturingsmogelijkheden van de raad. Het gaat daarbij om het beleid, de besteding van de middelen en de daarmee te bereiken maatschappelijke effecten.

We geven verder uitvoering aan het in 2014 door de raad vastgestelde stappen-/verbeterplan.

In dat verband is voor 2016 de presentatie van de Programmabegroting als webversie aan de orde. Daarnaast willen we door verbetering van de beleidspresentatie in de planning en control documenten een betere basis leggen voor tussen raad en college te voeren gesprek over het gevoerde beleid, de daarmee bereikte resultaten en de daarvoor ingezette middelen. Over deze aanpak zijn met de accountantscommissie afspraken gemaakt.

Financiële verhouding/Gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds is algemeen dekkingsmiddel en bestemd voor gemeentebrede kostendekking.

De uitkering aan het gemeentefonds voor het jaar 2016 is voorlopig bepaald op € 156,2 miljoen. De integratie-uitkering sociaal domein die hier onderdeel van is bedraagt in totaal € 83,4 miljoen.

Vanaf 2016 zijn de nadelige gevolgen van de eerste en tweede fase van de herijking van het gemeentefonds en die van de objectieve verdeelmodellen voor Jeugd, Wmo en Participatiewet voor het eerst voelbaar. Assen is op alle terreinen nadeelgemeente.

Het Rijk heeft het nadeel voor Assen becijferd op € 72 per inwoner. Het gemeentefonds voorziet in een aantal overgangsmaatregelen die de financiële pijn voor de nadeelgemeenten tijdelijk enigszins verzachten. Ze resulteren erin dat de schade tot max. € 15 per inwoner per jaar wordt beperkt. Voor onze gemeente betekent dat dat we vanaf 2020 met dit maximale nadeel te maken krijgen. Het nadeel komt bovenop de 'reguliere' kortingen die de Kabinetten Rutte I en II gemeenten hebben opgelegd.

De discussie rondom de juistheid, volledigheid en houdbaarheid van de nieuwe verdeelmodellen voor jeugd, Wmo en participatie (en de wet Buig) is nog volop gaande. Dat geldt ook voor de omvang en samenstelling van de macrobudgetten die het Rijk naar de gemeente doorsluis. Wij blijven ons samen met andere gemeenten inzetten voor een betere en rechtvaardiger verdeling van deze gelden.

Een positieve ontwikkeling is het herstel van de economie. Het gemeentefonds zou daar in principe van mee moeten profiteren.

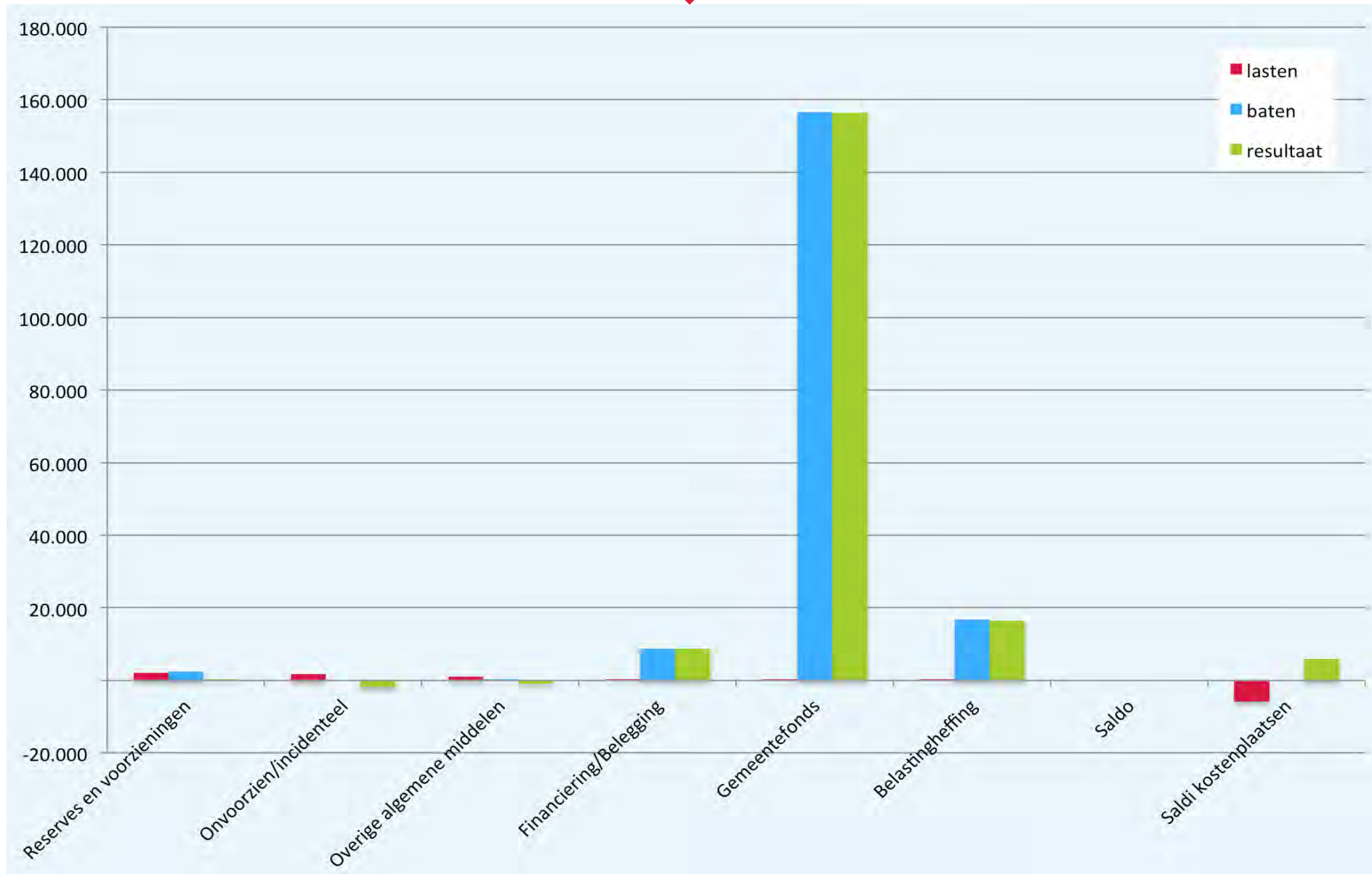
wat kost het

Programma 08 Algemeen financieel beleid

(bedragen * € 1.000)

Lasten en baten per beleidsthema	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
Onvoorzien/incidenteel	0	1.123	1.736	1.513	2.290	2.557
Belastingheffing	122	144	145	156	167	169
Financiering/Belegging	235	284	263	263	263	263
Gemeentefonds	174	250	200	200	200	200
Overige algemene middelen	2.142	565	1.033	2.612	1.791	2.083
Saldi kostenplaatsen	-4.205	-3.440	-5.737	-5.737	-5.737	-5.737
Saldo	0	8	0	0	0	0
Totaal lasten	-1.533	-1.066	-2.359	-993	-1.025	-465
Baten						
Belastingheffing	15.886	16.650	16.645	17.511	17.849	18.222
Financiering/Belegging	9.323	9.402	8.803	8.828	8.853	8.853
Gemeentefonds	76.514	152.439	156.245	153.223	151.730	151.456
Overige algemene middelen	3.292	62	62	62	62	62
Totaal baten	105.015	178.553	181.754	179.623	178.493	178.592
Programmaresultaat voor bestemming	106.548	179.619	184.114	180.616	179.519	179.057
Mutaties in reserves						
Storting reserves	7.850	4.364	2.088	6.003	1.913	1.913
Beschikking reserves	9.919	5.733	2.588	6.389	2.178	2.178
Totaal mutaties in reserves	2.069	1.368	499	385	264	264
Programmaresultaat na bestemming	108.617	180.988	184.613	181.001	179.783	179.322

wat kost het

paragrafen

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoeden
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

paragraaf 01 Lokale heffingen

Algemeen

Beleid lokale heffingen

Het beleid voor de lokale heffingen kent de volgende algemene uitgangspunten:

De totale opbrengst uit de onroerende zaakbelasting blijft - reëel - gelijk. Dit betekent, naast de aanpassing aan de inflatie (1,5%), compensatie van generieke waardedaling door tariefstijging en compensatie van generieke waardevermindering door tariefvermindering. Generiek is in dit verband de totale waardevermindering c.q. -daling van de alle onroerende zaken, die belastbaar zijn.

De bestemmingsheffingen zijn kostendekkend. Dit betekent dat de vast te stellen tarieven leiden tot geraamde opbrengsten, die gelijk zijn aan de geraamde kosten.

Belastingruil. Vanaf 2016 dalen de kosten van de verwerking van huishoudelijk restafval als gevolg van de aanbesteding in 2014. Dit voordeel moet de gemeente teruggeven, omdat de afvalstoffenheffing kostendekkend is. Het gevolg zou dan zijn dat de belastingdruk daalt. In het kader van de bezuinigingsmaatregelen koos de gemeente ervoor om de belastingdruk niet te verlagen. Dit voorkomt dat de gemeente meer moet snijden in publieke voorzieningen.

Dit betekent dat de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen en de rioolheffing zo verhoogd worden, dat de gemiddelde belastingdruk - aangepast aan de inflatie - gelijk blijft en de verlaging van de afvalstoffenheffing compenseert. Daarbij hanteert de gemeente voor het begrip belastingdruk het to-

taal van onroerende zaakbelastingen, afvalstoffen en rioolheffing.

Voor heffingen op aangifte intensiveren wij de controles. Het zwaartepunt van deze heffing ligt bij de Toeristenbelasting. Dit betekent dat rondom de grote evenementen in Assen er extra controles op het aantal overnachtingen gehouden worden.

De belastingvoorstellen (voorstel tarievenblad 2015) bevatten de uitwerking van deze algemene uitgangspunten van het beleid voor lokale belastingen.

Lokale heffingen zijn algemeen of hebben een bestemming.

Algemene heffingen zijn:

- de onroerendezaakbelasting
- de toeristenbelasting
- de precarioheffing

Bestemmingsheffingen zijn:

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- liggelden
- marktgelden
- parkeerbelastingen
- bouwleges
- overige leges

Voor bestemmingsheffingen geldt dat de vast te stellen tarieven niet mogen leiden tot geraamde opbrengsten die hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal kostendekkende tarieven).

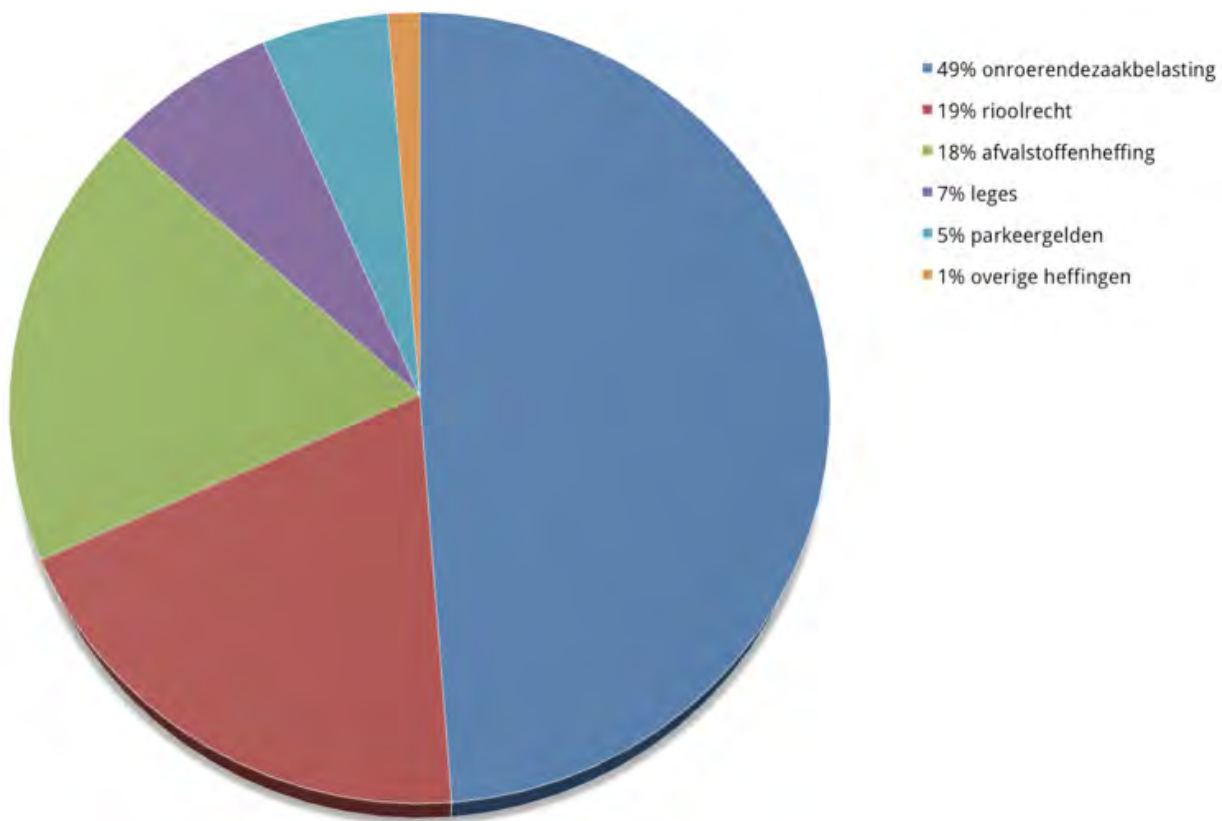
Geraamde opbrengst lokale heffingen

De raming van de totale opbrengst van lokale heffingen bedraagt € 33,1 miljoen bruto (2015: € 32,7 miljoen).

De samenstelling van de voor 2016 geraamde opbrengst en het verloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2015, zien er als volgt uit.

Geraamde opbrengst gemeentelijke heffingen 2016

Opbrengst gemeentelijke heffingen in cijfers (bedragen x € 1.000)			
Gemeentelijke heffing	raming 2015	raming 2016	mutatie
Onroerendezaakbelastingen	16.185	16.164	-21
Toeristenbelasting	340	355	15
Precario	73	73	0
Parkeergelden (straatparkeren)	1.702	1.702	0
Afvalstoffenheffing	6.100	6.104	4
Rioolrechten	6.360	6.445	85
Bouwleges	1.000	1.250	250
Overige legesopbrengsten	1.032	1.032	0
Bruto totaal	32.792	33.125	333
Af: kwijtschelding	701	705	4
Opbrengst gemeentelijke heffingen	32.091	32.420	329

Geraamde opbrengsten onroerende zaakbelasting 2016						
Heffing	Grondslag	% tarief 2015	tarief 2016	opbrengst 2015 in €* 1.000	opbrengst 2016 in €* 1.000	
ozb eigenaren woningen	woning	0,1752	0,1843	8.312	8.763	451
ozb gebruikers niet-woningen	niet-woning	0,2639	0,2896	3.324	2.886	-438
ozb eigenaren niet-woningen	niet-woning	0,3287	0,3586	4.549	4.513	-26

Geraamde opbrengsten afvalstoffen- en rioolheffing 2016						
Heffing	Grondslag	Tarief (€) 2015	Tarief (€) 201	Opbrengst 2015	Opbrengst 2016	Toename
Afvalstoffenheffing						
eenpersoonshuishouden	huishouden	159,70	159,85	1.672	1.673	1
meerpersoonshuishouden	huishouden	230,27	230,42	4.428	4.432	4
Rioolheffing	aansluiting	186,96	189,48	6.360	6.445	85

Lokale belastingdruk

Aanduiding belastingdruk door vergelijking

Deze paragraaf duidt de lokale belastingdruk aan door vergelijking van:

- de belangrijkste tarieven met het laagste, het gemiddelde en het hoogste tarief in Nederland (tabel 1);
- de tarieven die betrekking hebben op wonen, met andere Drentse gemeenten en een aantal referentie- gemeenten (tabel 2);
- de tarieven die betrekking hebben op wonen, met die van de voorgaande vijf jaar (tabellen 3 en 4).

Indicatief karakter

Heffingen van gemeenten zijn lastig te vergelijken en blijven daarom een indicatie. Dit heeft te maken

met de volgende factoren:

- Gemeente maken verschillend gebruik van hun belastinggebied. Zo heft Assen niet zoals in een aantal andere gemeenten forensen- en hondenbelasting.
- Gemeente gaan verschillend om met de belastingplicht. Assen legt bijvoorbeeld de rioolrechten hoofzakelijk neer bij de gebruiker. Er zijn gemeenten die dit bij de eigenaar leggen.
- Gemeenten hanteren verschillende heffingsmaatstaven. Zo verschillen de heffingsgrondslagen van gemeenten voor rioolrechten bij de grootverbruiker aanzienlijk.
- Niet voor alle heffingen zijn landelijke gegevens beschikbaar. De beschikbaarheid van landelijke cijfers beperkt zich overigens tot het voorgaande belastingjaar.

Vergelijking belangrijkste tarieven met het laagste, gemiddelde en hoogste tarief in Nederland

heffing/tarief in % of € jaar	laagst 2015	gemiddeld 2015	hoogst 2015	Assen 2015	Assen 2016
OZB-woning (eigenaar)	0,0457	0,1251	0,2528	0,1752	0,1843
OZB-niet woning (eigenaar)	0,0684	0,2466	0,5873	0,3278	0,3586
OZB-niet woning (gebruiker)	0,0537	0,1948	0,4041	0,2639	0,2896
Afvalstoffenheffing	82	263	433	230,27	230,42
Rioolheffing	79	189	375	186,96	189,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 100 m3	0	192	704	186,96	189,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 200 m3	0	204	704	186,96	189,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 300 m3	0	231	849	186,96	189,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 400 m3	0	263	1.132	186,96	189,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 500 m3	0	302	1.415	551,96	559,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 2.100 m3	0	1.081	5.943	1.719,96	1.743,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 2.500 m3	0	1.242	7.075	2.011,96	2.039,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 6.000 m3	0	2.815	16.980	4.566,96	4.629,48
Rioolheffing verbruik bedrijf 30.000 m3	0	12.256	84.900	21.036,96	21.339,48
Toeristenbelasting	0,46	1,67	5,63	1,10	1,15
Paspoort	51,00	66,99	67,11	66,96	p.m.
Identiteitskaart	42,10	52,99	53,07	52,95	p.m.
Rijbewijs	29,60	38,41	39,00	39,00	p.m.
Uittreksel BRP	0,00	10,64	18,20	12,15	p.m.
Omgevingsvergunning dakkapel € 10.000	37	345	782	405,56	405,56
uitbouw € 45.000	580	1.321	2.760	1.455,56	1.455,56

vergelijking belangrijkste tarieven met Drentse en referentiegemeenten

gemeenten	éénpersoonshuishouden	meerpersoonshuishouden	rangorde
Drentse gemeenten			
Aa en Hunze	608	664	94
Assen	625	695	135
Borger-Odoorn	712	769	271
Coevorden	758	812	327
De Wolden	643	710	163
Emmen	732	766	266
Hoogeveen	596	667	98
Meppel	636	636	59
Midden-Drenthe	628	673	106
Noordenveld	656	697	138
Tynaarlo	572	646	73
Westerveld	674	749	715
referentiegemeenten			
Enschede	731	766	265
Groningen	639	737	217
Leeuwarden	535	650	78
Zwolle	589	643	70

Ontwikkeling belastingdruk gebruikers van woningen 2011-2016

Heffing/jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Afvalstoffenheffing	225,44	239,32	243,21	221,49	230,27	230,42
Rioolrecht	183,95	183,95	183,95	180,44	188,15	189,48
Totaal gebruikers	409,39	422,27	427,16	401,93	418,42	419,90

ontwikkeling belastingdruk eigenaren van woningen 2011 -2016

Waarde woning/jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016
100.000	531,49	550,17	562,26	570,13	593,62	604,20
200.000	653,59	677,07	697,36	738,33	768,82	788,50
250.000	714,64	740,52	764,91	822,43	856,42	880,65
500.000	1.019,89	1.057,77	1.102,66	1.242,93	1.294,42	1.341,40
1.000.000	1.630,39	1.692,27	1.778,16	2.083,93	2.170,42	2.262,90

Kwijtscheldingsbeleid

De beleidsvrijheid van gemeenten bij de uitvoering van de landelijk vastgestelde kwijtscheldingsregeling(en) is beperkt. Op grond van deze regelingen kan Assen alleen kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffingen en onroerende zaakbelasting. Binnen deze regelingen heeft Assen gekozen voor toepassing van de 100 % bijstandsnorm. Dit betekent dat, afgezien van vermogen, aanvragers met

een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hanteren. De 100%-norm is de bovengrens.

Verder heeft Assen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor belastingsschulden van ondernemers die op bijstandsniveau leven.

paragraaf 02

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door weerstandscapaciteit. Voldoende weerstandsv-

mogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons direct dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Daarvoor zetten we weerstandscapaciteit en risico's tegen elkaar af.

Risicobeheersing

Uitgangspunten

In 2011 is de kadernota 'Weerstandsvermogen en risicomangement' vastgesteld.

Met het principe van integraal management is het sturen op risico's een vast onderdeel van de bedrijfsvoering en het toezicht en de sturing op verbonden partijen.

We hanteren een buffer van € 100 per inwoner in de Algemene Reserve voor het opvangen van risico's.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit is ten minste 0,8.

Risico's met structurele gevolgen tellen twee jaar mee omdat wordt aangenomen dat het beleid in twee jaar omgevormd kan worden.

Voor het Grondbedrijf wordt de iflo-norm (inspectie financiën lagere overheden) van het ministerie gehanteerd, gecombineerd met een risicoanalyse.

De weerstandscapaciteit bestaat uit alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Activiteiten

Met de kadernota hebben we een goed fundament gelegd voor risicomangement. We blijven continu werken aan verbeteringen als het gaat om benoemen en sturen op risico's. Met het houden van risico-sessies werken we aan een verdere bewustwording in de organisatie als het gaat om risicomangement en een aanscherping van de verschillende rollen.

Voor het houden van risicosessies is een basisset beschikbaar om vanuit een standaardwerkwijze aan de slag te kunnen gaan. Uiteraard zijn er mogelijkheden voor maatwerk. Aan de hand van de Rismanbrillen worden risico's geïnventariseerd, met vermelding van oorzaken en gevolgen. Vervolgens worden actiehouders en beheersmaatregelen benoemd. Periodiek vindt een update van de risico's plaats en indien zich nieuwe omstandigheden voordoen worden eventuele nieuwe beheersmaatregelen benoemd.

Wij rapporteren aan uw raad in ieder geval over risico's van boven de € 200.000. Daarnaast worden politiek bestuurlijke risico's gemeld. Deze risico's zijn meestal niet financieel te vertalen maar wel belangrijk voor het gemeentelijk risicoprofiel. Het melden van risico's aan de raad gebeurt via de planning- en controlcyclus en eventueel als onderdeel van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Risicosessies college

Om na te gaan of de crisis van de afgelopen jaren nog andere schade heeft veroorzaakt dan tot nu toe in de begroting is voorzien hebben wij een aantal risicosessies gehouden. De uitkomsten hiervan zijn de basis voor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Op basis van een gemeentebrede inventarisatie zijn we tot een geactualiseerd beeld van de (strategische) risico's gekomen. De risico-inventarisatie wordt een terugkerend proces. We willen de risico's continu in beeld houden en daarover in gesprek zijn.

Sturen op risico's in de decentralisaties

In 2016 houden wij weer risicosessies over de drie decentralisaties: Jeugdwet, WMO en Participatiewet. Hierbij gaat het om een inventarisatie van gebeurtenissen die zich kunnen voordoen en een effect kunnen hebben op het behalen van de doelstellingen die met uw raad zijn afgesproken.

De inventarisaties van risico's kunnen leiden tot bijstelling van het beleid als het gaat om de uitvoering van de decentralisaties. Als zich dergelijke situaties voordoen leggen we dit uiteraard aan u voor.

Een groot aantal risico's is voor de gemeente niet of slecht beïnvloedbaar. Beïnvloedingsmogelijkhe-

den van de gemeente brengen we in beeld. Daarbij geven we aan wat de consequenties zijn bij de mogelijke scenario's. Bij het inventariseren 'aan welke knoppen we kunnen draaien' kijken we ook naar eventuele gevolgen op andere terreinen.

Bij het sturen op de uitgaven zijn we grotendeels afhankelijk van de uitkomsten en gegevens van derden. Het gaat met name om zorgaanbieders. Aan de hand van prognoses maken we inschattingen van de verwachte kosten en de financiële effecten van de risico's in 2015 en 2016.

Met de prognoses verwachten wij bij de Najaarsnota 2015 meer duidelijkheid te kunnen geven over de uitgaven en inkomsten in 2015 en mogelijke bijstellingen. Voor 2016 geldt de Voorjaarsnota als ijkpunt van de begroting 2016 voor eventuele bijstellingen.

In de begroting 2016 hanteren wij het uitgangspunt dat de uitgaven voor het sociale domein niet hoger zijn dan het door het rijk beschikbaar gestelde budget. In de begroting 2016 is de daling van de integratie-uitkering Sociaal Domein conform de uitkomsten van de Meicirculaire Gemeentefonds 2015 verwerkt. De integratie-uitkering bestaat uit de middelen voor de uitvoering van de nieuwe WMO-taken, het Beschermd Wonen, de Jeugdzorg en de uitvoering van de Participatiewet.

Risico inventarisatie

Decentralisatie Sociaal Domein

De drie decentralisaties zorgen voor een taakverzwaring van de gemeente. Bovendien kennen alle drie een open einde regeling. Een deel van de nieuwe taken is overgekomen met een bezuiniging. Het gaat om geormerkte middelen waarvan het bestedingsrisico ligt bij de gemeenten. Het Kabinet stelt de eerste drie jaar voorwaarden aan de besteding en ziet toe op de naleving.

Door het open einde karakter van de regelingen, de korte termijnen voor invoering en de kortingen is sprake van een aanzienlijk risico dat wij goed zullen monitoren.

Decentralisatie Jeugd

De beheersing van de kosten blijft een risicofactor in de gedecentraliseerde jeugdhulp en belangrijk aandachtspunt bij de transformatie. Inzicht in het interventieniveau van de verleende jeugdhulp - variërend van lichte vormen tot zwaardere vormen van zorg - is daarbij van groot belang. Het interventieniveau van de verleende zorg bepaalt de hoogte van de kosten. Verlaging van het interventieniveau is uitgangspunt maar kent wel grenzen. Dit geldt met name voor de extramurale vormen van jeugdhulp. Op dit moment werken we aan het verbeteren van inzicht in de kosten per interventieniveau. Daarmee kunnen we de transformatie beter uitvoeren.

Decentralisatie WMO/Beschermd wonen

Bij WMO/Beschermd wonen zijn de van het rijk overkomende bedragen onvoldoende voor de geraamde kosten. In de actuele ramingen zit op dit moment nog veel onzekerheid. Verder zijn er op korte termijn onvoldoende mogelijkheden om lichtere en goedkopere vormen van ondersteuning in te zetten wat gevolgen heeft voor de transformatie. Ook het financiële effect van de herindicaties is nog een onzekere factor.

Decentralisatie Participatie

De uitkomsten van de invoering van het objectieve verdeelmodel Participatiewet zijn nog onvoldoende helder. De van het Rijk ontvangen middelen zijn in principe taakstellend. De vorming van één uitvoeringsorganisatie kan leiden tot frictiekosten. Als dit het geval is ontvangt uw raad hierover een separaat voorstel. Verder is de inrichting van de uitvoeringsorganisatie sterk afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen.

Wet Buig

Voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen ontvangen wij Rijksmiddelen, het BUIG-budget. Met de nieuwe verdeelsystematiek voor het BUIG-budget (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten) is het bedrag dat wij voor 2015 van het rijk ontvangen, € 2,7 miljoen lager dan begroot. Hiertegen hebben wij bezwaar gemaakt maar dit is niet gehonoreerd. Tegen dit besluit hebben wij inmiddels beroep aangetekend.

Schuldhelpverlening

Al een aantal jaren zijn de kosten schuldhelpverlening (via de GR GKB) hoger dan het bedrag dat daarvoor in de gemeentelijke begroting beschikbaar is. Inmiddels is met ingang van de begroting 2016 het budget schuldhelpverlening (SHV) met € 250.000 opgehoogd. Het risico van overschrijding bedraagt daardoor maximaal € 200.000.

Exploitatie betaald parkeren

Als basis voor de investeringen in parkeervoorzieningen werd destijds een zekere groei van het aantal parkeerders verondersteld. Zoals bekend is de verwachte toename van inwonersaantallen voor Assen naar beneden bijgesteld. Ook is de keuze gemaakt het aantal straatparkeerplaatsen te verminderen. Verder is besloten om het openbaar gebied Kloosterveste toe te voegen aan dit domein. Hier staan

geen opbrengsten tegenover. Ditzelfde geldt voor de in DNK aanwezige fietskelder waar fietsen gratis gestald kunnen worden. Bovendien zien we het koopgedrag van consumenten veranderen, onder andere door de opkomst van webwinkels. Er is vanaf dit jaar een maatregelenpakket afgesproken om de lagere inkomsten op te kunnen vangen.

Exploitatie vastgoed

De gemeente Assen bezit in vergelijking met andere gemeenten relatief veel vastgoed. Het gaat om circa 180 gebouwen met een verzekerde waarde van € 398 miljoen. Bij de herijking van het vastgoedbeleid onderzoeken wij in hoeverre het huidige vastgoed beschikbaar moet blijven voor de gemeentelijke kernactiviteiten. Aanvullende vraag daarbij is in hoeverre de gemeente in al deze gevallen eigenaar moet zijn van het vastgoed. We streven naar een efficiënter, multifunctioneler gebruik en rendabelere exploitatie van het vastgoed. Er wordt bij het onderhoud nauwkeurig gekeken of de te maken kosten noodzakelijk zijn. Op de korte termijn worden hiermee de lasten beperkt. Het risico bestaat echter dat dit achteraf leidt tot extra kosten voor onderhoud.

We zien onder andere risico's bij gebouwen voor onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur. Met de oplevering van diverse onderwijsgebouwen zal tijdelijke opvang van klassen in bestaande panden minder worden. Hier bestaat het risico dat er voor de achterblijvende panden geen andere huurders gevonden worden. Voor de sportaccommodaties, cultuur en de kinderopvang vindt onderzoek plaats om de bezettingsgraad van de accommodaties te verhogen. Dit speelt onder andere bij De Nieuwe Kolk, de wielervedbaan en de sporthal bij het Dr. Nassau College.

Parkeergarage Triade

Bij de oplevering van het pand is lekkage gebleken. Probleem is dat partijen allemaal privaatrechtelijk betrokken zijn. Schuldvraag wordt door iedere partij afgewezen. Verder is in de tussenliggende periode eenmalig brand geweest, waardoor de casus nog moeilijker is komen te liggen.

Dekking Sensor cluster

Voor de doorontwikkeling van het sensor-cluster is in 2013 besloten tot € 2,45 miljoen investeringen. Hiervoor was op dat moment aan dekking € 1,5 miljoen beschikbaar. Voor het dekkingstekort van € 0,95 miljoen is besloten om deze bij de beleidsbepaling 2014-2018 en het hiervoor op te stellen dek-

kingsplan te betrekken. Er is echter nog geen volledige dekking gevonden voor de doorontwikkeling. Het tekort gaat medio 2016 spelen.

Beheer en onderhoud FlorijnAs projecten

Door de aanleg van de infrastructuur FlorijnAs projecten ontstaan extra kosten voor beheer en onderhoud van wegen, rioleringen, kunstwerken en groen. De budgetten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte staan onder druk door de bezuinigingen.

Officierswoningen

Het complex aan de Oranjestraat verkeert volgens de woningbouwcorporatie in een slechte bouwkundige staat en heeft vochtproblemen. Er is gezocht naar mogelijkheden om het complex te slopen en over te gaan tot vervangende nieuwbouw. Door het toekennen van de monumentenstatus aan de officierswoningen aan de Oranjestraat zijn deze plannen niet meer voor de hand liggend. Er wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht.

Risico's grondexploitaties en projecten

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties moeten binnen het Grondbedrijf worden opgevangen. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting per exploitatiegebied een analyse gemaakt van kosten, opbrengsten en risico's. Risico's die cijfermatig niet zijn meegenomen in een calculatie onder onvoorzien, moeten worden afgedekt door de weerstandsreserve binnen het Grondbedrijf. De weerstandsreserve is rekenkundig bepaald op basis van de Iflo-norm en wordt onderbouwd door risicoanalyses.

FlorijnAs

Binnen het programma FlorijnAs worden de risico's op project- en programmaniveau regelmatig geactualiseerd. Met het ministerie van Infrastructuur en milieu is een uitvoeringsovereenkomst getekend. Daarmee is de voeding van de risicovoorziening voor de FlorijnAs gewaarborgd. De hoogte van deze voorziening is op basis van de nu bekende gegevens voldoende om de risico's af te dekken.

Kengetallen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1.000)	
	begroting 2016
Weerstandscapaciteit in reserves (A)	41.179
Risico's (B)	31.871
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	9.308
Weerstandsvermogen ratio (A/B)	1,29

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 1,29. Bij de vaststelling van de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is afgesproken dat een ratio van 0,8 voldoende is en 1,0 ruim voldoende. Er wordt dus voldaan aan de afgespro-

ken norm. Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit is een aantal componenten als pro memorie meegenomen waardoor de feitelijke weerstandscapaciteit hoger is.

Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	begroting 2016
Algemene reserve	15.905
Algemene reserve Grondbedrijf	3.886
Weerstandreserve Grondbedrijf	11.281
Risicoreserve FlorijnAs	10.107
Bestemmingsreserves exclusief verplichtingen	p.m.
Stille reserves	p.m.
Onbenutte belasting capaciteit	p.m.
Nieuwe beleidsruimte	p.m.
Totaal	41.179

Risico's (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	begroting 2016
Decentralisatie sociaaldomein	6.325
Exploitatie vastgoed	4.050
Overige beleidsterreinen	6.215
Grondexploitaties en projecten	15.281
Totaal	31.871

Kengetallen financiële positie

Kengetallen financiële positie (bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote	84%	101%	104%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	80%	98%	101%
Solvabiliteitsratio	31%	20%	23%
Structurele exploitatieruimte	5%	0%	0%
Grondexploitatie	13%	13%	14%
Belastingcapaciteit	101%	97%	*)

Met ingang van begroting 2016 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële vermogenspositie. Het gaat om nieuwe, op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven financiële indicatoren waarvan de waarde zich de komende jaren in de praktijk zal moeten bewijzen. Het is te vroeg om in dit stadium conclusies te verbinden aan de uitkomsten.

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten.

Het percentage in de begroting neemt toe als gevolg van activering van investeringsprojecten zoals DCA, huurwoningen, wielervedaan en onderwijs.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan en wordt bepaald als verhouding tussen eigen

vermogen en totaal vermogen. Aangezien het totaal vermogen toeneemt door activering van investeringsprojecten, daalt de ratio.

Structurele exploitatieruimte geeft de structurele ruimte aan om de lasten te dragen. In de begroting schommelt de ratio rond de 0% wat aangeeft dat de structurele lasten en baten in evenwicht zijn.

De ratio grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de jaarlijkse baten van de gemeente.

De belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

*) Het percentage voor 2016 is niet opgenomen aangezien het bedrag voor het landelijk gemiddelde bij het opstellen van de begroting nog niet beschikbaar is.

paragraaf 03 Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Inleiding

De belangrijkste kapitaalgoederen van de gemeente bestaan uit wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en worden geëxploiteerd. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen.

Algemene beleidskaders

Het beheer van de openbare ruimte is gericht op een minimaal acceptabele verzorging van gemeentelijke

eigendommen en risico gestuurd beheer. Groot onderhoud gebeurt als er sprake is van een wettelijke verplichting, er bestuurlijke nalatigheid dreigt, de veiligheid naar algemene maatschappelijke maatstaven niet meer gewaarborgd is, als er exploitatiekortingen en/of kapitaalverlies dreigt of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten.

Wij hebben in de notitie IBOR Assen (2010) de beeldkwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verzorging van de Openbare Ruimte (IBOR). Dit jaar is het niveau verlaagd vanwege de bezuinigingen.

Beeldkwaliteit per gebied							
Beeldkwaliteit 2016	Centrum, Kloppend hart, oude centrum, centra	Wijken	Bedrijventerreinen	Buitengebied	Recreatief Groot groen	Representatieve ontmoetingsplekken, entree	Verbinden hoofdroutes
Groen	B	B	C	C	C	B	B
Meubilair	B	B	C	C	C	B	B
Reiniging	A	B	B	B	B	B	B
Verharding	B	B	C	C	C	B	B
Civiele Kunstwerken	B	B	C	C	C	B	B

Financiële Kaders

De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd om kapitaalverlies te voorkomen. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan

wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is mede afhankelijk van de gekozen beeldkwaliteit. Hiervoor hebben wij diverse beheervisies opgesteld waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Wegbeheer

Beleid

Uitvoering van het planmatig dagelijks onderhoud vindt plaats op basis van beeldkwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien.

Het groot en constructief onderhoud vindt plaats aan de hand van structureel uitgevoerde technische inspecties, metingen, visuele weginspecties en is gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud

van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalsvernietiging).

Bij de planning kijken wij vier jaar vooruit met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna. In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020. Deze wordt continu afgestemd op het rioolvervangingsprogramma tot 2019.

Wij maken een integrale afweging van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde le-

vensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De Nota wegbeheer geeft inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks en groot onderhoud van de verhardingen. De financiering van herinrichtingsprojecten door einde levensduur komt in principe uit de reserve voor straten en wegen, het meerjarenperspectief voor vervanging van rioleringen en de algemene middelen. Als er nog subsidies te verkrijgen zijn vragen we deze aan. In de productbegroting van wegbeheer zijn de vervangingsinvesteringen vanwege einde levensduur niet opgenomen.

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning, afweging van projecten en het wegvallen van subsidies kan leiden tot een verhoogd veiligheidsrisico voor weggebruikers en beperking van de bereikbaarheid. Om de veiligheid van de weggebruiker en de functie van de weg te kunnen waarborgen zullen maatregelen genomen moeten worden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe. Door te werken aan het verbeteren van de efficiency willen we meer realiseren met de beperkte middelen.

Door het beperkte budget als gevolg van de bezuinigingen en de toename van het areaal aan RO-projecten moeten we grootonderhoudsprojecten heroverwegen en uitstellen. Hiernaast komen riolen en wegen en het groen aan het einde van hun levensduur waardoor vervanging op middellange termijn nodig is. In de komende jaren zal daarom vaker een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen nodig zijn.

Overige Infrastructuur

Beleid

Onderhoud is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot en technisch onderhoud vindt plaats aan de hand van technische metingen, visuele weginspecties en is gebaseerd op risico gestuurd beheer, op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalsvernietiging).

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De beheerplannen geven inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de overige infrastructuur. In de productbegroting van overige infrastructuur zijn de vervangingsinvestering

gen vanwege einde levensduur opgenomen. De stand van de voorzieningen voor groot onderhoud en vervanging van onder andere kunstwerken en verkeersregelingen is voorsnog voldoende op niveau. Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting. Hiervoor is budget beschikbaar gesteld.

De geraamde stand van de voorziening voor kunstwerken is eind 2016 € 0,8 miljoen.

Afwijkingen en risico's

Door het beperkte budget als gevolg van de bezuinigingen en de toename van het areaal voor RO-projecten moet grootonderhoud worden heroverwogen en/of uitgesteld. Als beheerder moeten we wel maatregelen nemen om de openbare ruimte veilig te houden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe. Dit kan betekenen dat sommige werkzaamheden of vervangingsprojecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd. Tegelijkertijd werken we aan het verbeteren van de efficiency zodat we meer realiseren met de beperkte middelen. Riolen en wegen en het groen moeten op middellange termijn vervangen worden. In de komende jaren zal daarom vaker onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Rioolbeheer en waterzuivering

Beleid

In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen (GWRP 2013-2018) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities van de gemeente en de waterschappen vastgelegd op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De plannings worden afgestemd op de FlorijnAs en wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt door inkomsten uit riolrechten. Voor overige zaken is een onderhoudsvoorziening. De geraamde stand van de voorziening is eind 2016 € 8,7 miljoen en is op een voldoende niveau.

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen in kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. De rioolheffing zal zich dan ook volgens het GWRP 2013-2018 ontwikkelen. In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen wat betreft kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's. Riolen zijn op middellange termijn aan vervanging toe. Dit kan tot een verhoging van de rioolheffing leiden.

Baggeren vaarwegen

Medio 2016 moet rekening worden gehouden met het onderhoud van het baggeren van vaarwegen.

Groenbeheer

Beleid

De Groenstructuurvisie en Het Groene Frame zijn toetsingskaders voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen. Ook is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door de raad vastgesteld.

Ons Stedelijk Speelbeleidskader geeft de kaders en ambities weer voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. Wij hebben in 2015 in het kader van de bezuinigingen het beleid rond de vervanging van speeltoestellen gewijzigd. Bij einde levensduur wordt het speeltoestel weggehaald en niet vervangen.

Samen met burgers en instellingen houden we het onderhoudsniveau van ons buurtgroen op peil. De

uitgangspunten voor de verzorging en de verzorgingsniveaus van de openbare ruimte zijn in de nota Integraal Beheer Openbare Ruimte vastgelegd.

Financiën

Het huidig budget is toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen en uitbreiding van areaal.

Afwijkingen en risico's

De uitwerking van de bezuinigingstaakstellingen heeft tot gevolg dat de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit van de openbare ruimte daalt. Daarnaast zijn riolen, wegen en groen aan op middellange termijn aan vervanging toe. In de komende jaren zal dan ook vaker een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Begraven

Beleid

Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteit van Assen. Het begraven moet voldoen aan de Wet op de Lijkbezorging. Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveau's. Er is een financiële meerjarenplanning opgesteld voor de toekomstige investeringen voor de begraafplaatsen (onder andere herinrichtings- en ruimingsplan voor De

Boskamp, herinrichting en herstel Zuider- en Noorderbegraafplaats).

Afwijkingen en risico's

Het huidige budget is niet toereikend om regulier beheer van de begraafplaatsen, de opstellen, hekwerken, administratie, dienstverlening en planvorming te financieren. In 2013 is een overeenkomst met de Facultatieve Groep gesloten waaruit inkomsten naar de gemeente toe komen. Deze inkomsten zullen worden aangewend om eerder genoemd tekort aan te vullen en waar mogelijk voor de uitvoering van plannen voor de Noorder- en Zuiderbegraafplaats en De Boskamp (ruimings- en inrichtingsplan).

Maatschappelijk vastgoed

Beleid

Bij de inzet van gemeentelijke gebouwen voor beleidsdoelen kijkt de gemeentelijke organisatie kritisch naar effectiviteit en efficiëntie. Een betere bezetting van gebouwen door bijvoorbeeld multifunctioneel gebruik kan als gevolg hiervan leiden tot een kleinere vastgoedportefeuille.

Financiën

In 2014 vond een nieuwe inspectie van het vastgoed plaats. Op basis van deze inspectie en door de noodzaak om de lasten te verlagen zetten we de komende jaren in op een gedifferentieerd onderhoud van de gebouwen. Soberheid en doelmatigheid zijn daarbij het uitgangspunt. Het beheer zal meer gericht zijn op risicogestuurd onderhoud. In bepaalde gevallen wordt groot onderhoud uitgevoerd op het moment dat er kapitaalverlies dreigt of de veiligheid niet meer is gewaarborgd. Dat kan betekenen dat het vastgoed er niet altijd optimaal uitziet maar dat onderhoud nog niet strikt noodzakelijk is.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de onderhoudswerkzaamheden. Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. Om fluctuaties in de uitgaven te kunnen opvangen werken wij met onderhoudsvoorzieningen per thema.

De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen. Wel zal in de nabije toekomst een nieuwe doorkijk voor de komende tien jaar moeten worden gemaakt.

Op dit moment wordt gewerkt aan het verzamelen van gegevens om de omvang te bepalen van de onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke parkeergarages. De relatie met de reserve voor parkeren wordt hierin ook meegenomen.

Budgetten onderhoud kapitaalgoederen

Tabel onderhoud kapitaalgoederen (bedragen * € 1.000)							
categorie	product	Realisatie 2014	Begroting			Meerjarenraming	
			2015	2016	2017	2018	2019
wegen		3.765	2.921	2.979	3.045	3.111	3.132
overige infrastructuur	Bermen	469	91	110	129	147	149
	Schoonhouden openbare ruimte	1.254	716	745	773	802	808
	Verkeersregelingen	269	361	337	421	422	424
	Kunstwerken	614	642	652	662	672	675
	Klein Straatmeubilair	1	21	21	21	21	22
	Openbare verlichting	645	964	658	837	873	876
	Totaal	3.252	2.796	2.522	2.843	2.938	2.954
rioolbeheer	Riolering beheer en onderhoud	2.459	3.453	3.616	3.614	3.608	3.832
	Watergangen	488	772	818	892	968	938
	Waterwegen	398	249	340	340	340	340
	Totaal	3.346	4.475	4.774	4.845	4.916	5.110
groenbeheer	Plantsoenen	2.804	642	896	1.001	1.006	1.012
	Bossen en natuurterreinen	93	24	24	24	24	24
	Kinderboerderijen	27	100	51	51	52	52
	Groenonderhoud recreatieterreinen	226	113	113	113	113	113
	Speelenterreinen	292	479	348	436	438	439
	Totaal	3.443	1.357	1.431	1.625	1.632	1.639
begraven maatschappelijk vastgoed	Begraven	151	240	229	229	229	229
	Wonen	212	794	794	794	794	794
	Meedoen	17.655	17.507	18.669	19.083	19.153	19.153
	Aantrekkelijk	10.539	10.844	11.056	11.056	11.056	11.056
	Bedrijfsvoering	31	2.701	2.976	2.976	2.976	2.976
	Maatschappelijk vastgoed	215	1.595	1.690	1.786	1.883	1.981
	Totaal	28.652	33.441	35.186	35.696	35.863	35.961

Tabel beleidsdocumenten							
documentnaam	vastgesteld	wegen	overige infra	riolering	groen	begraven	gebouwen
Uitvoeringsplan verhandingen	2014	✓					
Beleidsplan openbare verlichting	2008		✓				
Beheersplan kunstwerken	2011		✓				
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011		✓				
Beleids- en beheersplan verkeersregelininstallaties	2013		✓				
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen (GWRP 2013 2018)	2013			✓			
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen 2008 2013	2008			✓			
Groenstructuurvisie	2006				✓		
Groenbeheervisie	2008				✓		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009				✓		
Stedelijk Speelbeleidskader	2009				✓		
Het Groene Frame					✓		
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006					✓	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011					✓	
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011					✓	
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegräafplaats inclusief lijst cultuurhistorisch waardevolle monumenten	2010					✓	
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009						✓

paragraaf 04 Financiering

Algemeen

Rentebegroting

De jaarlijkse rentebegroting is gebaseerd op renteomslag en financieringsvolume. De renteomslag bestaat uit rente-uitgangspunten - interne rentetarieven - gebaseerd op de te verwachten renteontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt. Het financieringsvolume bestaat uit het afsluiten van nieuwe geldleningen en het voortzetten van bestaande geldleningen. Voor het systeem van renteomslag is gekozen om sterke schommelingen in de rentetarieven op te vangen.

Renteomslag

In 2016 staat de renteomslag ter discussie. Naar verwachting veranderen de voorschriften over het begroten en verantwoorden van rentebaten en -lasten door gemeenten. Het gevolg is dat gemeenten de werkelijk betaalde rente moeten gaan toereke-

nen aan haar producten. Daarnaast zijn er ook voor Assen zelf argumenten om naar de renteomslag te kijken.

Het rente-omslagstelsel werkt in de praktijk star. Tot wijzigingen van de rente-omslag gaat de gemeente niet snel over omdat dit administratief bewerkelijk en kostbaar is. De omslag komt daardoor op een te grote afstand te staan van de rente op de geld- en kapitaalmarkt. De rente op de geld- en kapitaalmarkt bewoog zich in de periode januari – augustus 2015 tussen -0,18 (kortgeld) tot 2,0 % (lineair 40). Het zicht op de daadwerkelijke kosten van een product wordt daardoor belemmerd. Dit geldt vooral voor investeringen. Er komt daarom in 2016 een voorstel over de interne rentetoerekening.

Renteuitgangspunten

De renteuitgangspunten voor het jaar 2016 zijn:

Renteuitgangspunten 2016			
Omschrijving/begrotingsjaar	2014	2015	2016
calculatierente interne financiering	4,5%	4,5%	4,5%
calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	1,0%	2,0%	2,0%
calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	4,5%	4,5%	4,5%
rentebijbeschrijving reserves Algemene Dienst	0,0%	0,0%	0,0%
renteverrekening met Grondbedrijf	4,5%	4,5%	4,5%
calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%	5,0%

Ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geld- en kapitaalmarkt beweegt zich op een zeer laag niveau. Dit betekent een daling van de rentelasten op de begroting. Nieuwe leningen zijn afgesloten tegen een veel lager renteniveau dan

het renteniveau van de afgeloste leningen. Het resultaat van deze herfinanciering bedraagt € 1,8 miljoen en is verwerkt in de rentebegroting. Daarnaast spant de gemeente zich in om het rentepercentage van leningen die ver boven de geldende rente op de kapitaalmarkt liggen, omlaag te brengen.

Rentebegroting

Op basis van het financieringsvolume resulteert dit in de volgende rentebegroting:

Rentebegroting 2016		(bedragen x €1.000)		
Omschrijving/begrotingsjaar	resultaat 2014	begroting 2015	begroting 2016	
Lasten				
rente vaste geldleningen	4.971	4.439	7.384	
rente reserves en voorzieningen	7.046	6.046	7.614	
rente kort geld financiering (financieringstekort)	196	6.797	607	
rente rekening-courant Grondbedrijf	0	0	0	
diverse rentekosten	36	0	0	
vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	4	0	0	
voordeel renteomslag	4.398	3.431	5.068	
totaal lasten	16.651	20.713	20.873	
Baten				
rente geldleningen uitgezette gelden instellingen	-	33	36	
rente rekening-courant Grondbedrijf	897	1.993	1.343	
diverse rentebaten	0	0	0	
rente belegging overtollige financieringsmiddelen	0	0	0	
invorderingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	0	
rente investeringen	15.482	18.687	19.494	
rentebelegging in revolving fund SVN	0	0	0	
bouwrente	272	0	p.m.	
nadeel renteomslag	0	0	0	
totaal baten	16.651	20.713	20.873	

Risicobeheer

kasgeldlimiet en renterisiconorm

Rentefluctuaties kunnen sterk en overwachts zijn. Een sterke stijging van de rente moet de gemeente binnen haar begroting opvangen. Om dit risico te beheersen zijn er voorschriften. De gemeente moet

zich houden aan de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. De renterisiconorm is het bedrag dat de gemeente maximaal in een jaar mag (her)financieren. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente maximaal mag lenen in de vorm van geldleningen met een looptijd korter dan 1 jaar. Deze normen zijn:

Renterisiconorm en kasgeldlimiet				
norm	percentage	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016
renterisiconorm	20,00 %	57,7	86,6	71.4
kasgeldlimiet	8,50 %	25,5	29,1	30.3

Uit deze normen blijkt dat de gemeente in 2016 wat meer bewegingsruimte heeft om in te spelen op de actuele rentetarieven in de geld- en kapitaalmarkt. Bij een zeer lage rentestand is het beleid erop gericht om rentevoordeel te behalen door het lage renteniveau zo lang mogelijk vast te houden. Dit wegen we dan af tegen de langere looptijd waarbij minder snel wordt afgelost en de te betalen rente weer toeneemt.

kredietrisico

De begroting 2016 voorziet niet in het uitzetten van middelen door het verstrekken van geldleningen aan derden. Dit geldt ook voor het verstrekken van garanties voor geldleningen. Aan de bestaande kredietrisicopositie van de gemeente verandert dus niets.

paragraaf 05 Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringsparagraaf geeft aanvullende informatie op het programma bedrijfsvoering.

Uitgangspunten

De loonsomraming voor 2016 is gebaseerd op de formatie die de directie voor het jaar 2016 per eenheid heeft vastgesteld. Vertrekpunt voor de loonsom is het salarisspeil eind 2016. Hierbij is rekening gehouden met een stijging van 1,2% vanwege de CAO gemeenten 2013-2015 en een nominale loonontwikkeling in 2016 van +1% conform de inflatieverwachting 2016 van het CPB.

Verder is rekening gehouden met de gevolgen van jaarlijkse periodieke verhogingen. Naast de loonsom zijn voor beheerskosten binnen de bedrijfsvoering een aantal normbedragen van toepassing. Zo bedraagt het budget voor vorming en opleiding 1,38% van de loonsom. Voor vergoedingen aan het personeel is een (gemiddeld) bedrag van € 115 per fte beschikbaar. Voor de overige personeelskosten is gerekend met een bedrag van € 241 per fte. De toegepaste prijsindex op de prijsgevoelige bedrijfsvoeringsbudgetten bedraagt 1%.

Middeleninzet bedrijfsvoering

Begroting kosten bedrijfsvoering					
omschrijving	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	mutatie 2015-2016	
				in €	in %
Personeelskosten	41.784	40.984	39.150	-1.834	-4,5%
Beheerkosten	8.176	7.846	7.356	-490	-6,2%
Kapitaallasten	5.034	3.046	3.175	+129	+4,2%
Inkomsten bedrijfsvoering	-4.315	-1.333	-1.113	-220	-16,5%
Onttrekking frictievoorziening	-1.600	-2.322	-1.500	-822	-35,4%
Mutatie reserve	-	-63	-	-63	-100%
Totaal kosten bedrijfsvoering	49.079	48.158	47.068	-1.090	-2,3%

Personeelskosten

Bij de bepaling van de loonsom is rekening gehouden met CAO-, autonome en formatieve ontwikkelingen en de invulling van de bezuinigingen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn een verschuiving van een budget van € 0,8 miljoen naar het programma Meedoen als gevolg van het onderbrengen van welzijnsactiviteiten bij de Tintengroep en de afname van formatie door een verminderde projectenportefeuille (- € 0,8 miljoen). Naast enkele verschuivingen binnen de bedrijfsvoeringsbudgetten betreffen de overige mutaties autonome loonontwikkelingen en invulling van bezuinigingen.

Beheerskosten

De afname van het budget voor beheerskosten wordt grotendeels veroorzaakt door de opgenomen bezuinigingstaakstelling van € 0,4 miljoen voor 2016. Een andere ontwikkeling is de daling van het bedrijfsvoeringsbudget voor de decentralisaties

omdat er minder rijksmiddelen naar de gemeente komen.

Kapitaallasten

Als gevolg van het actualiseren van de automatiseringsbegroting nemen de kapitaallasten op het gebied van ICT toe met € 129.000.

Inkomsten

De mutatie op de inkomsten is het gevolg van een budgettair neutrale verschuiving tussen de personeelskosten en de inkomsten in de bedrijfsvoering.

Onttrekking frictievoorziening

De geraamde onttrekking uit de frictievoorziening in verband met boventallig personeel heeft geen resultaat effect aangezien zowel de lasten als de inzet van de voorziening begroot zijn op € 1,5 miljoen.

Begroting kosten bedrijfsvoering				(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	realisatie 2014	begroting 2015	begroting 2016	mutatie 2015-2016	
				in €	in %
Programma Bedrijfsvoering	40.508	40.293	40.335	+42	+0,1%
Projecten en investeringen	7.911	6.519	5.565	-954	-14,6%
Grondbedrijf	660	1.346	1.168	-178	-13,2%
Totaal kosten bedrijfsvoering	49.079	48.158	47.068	-1.090	-2,3%

Afname projectmatige dekking

De verminderde projectenportefeuille (zie personeelskosten) zorgt voor een navenante bijstelling van de toerekening van bedrijfsvoeringskosten aan projecten, investeringen en de grondexploitatie.

Effect op programma Bedrijfsvoering

Alle hiervoor genoemde ontwikkelingen leiden per saldo op het programma Bedrijfsvoering tot een beperkte uitzetting van € 42.000.

Personeelsformatie

Beloop personeelsformatie 2015 – 2016 in fte's				
	jaarrekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	% mutatie 2015-2016
Gemeente	582,61	579,61	544,89	-6%

Ontwikkeling personeelsformatie

Ten opzichte van 2015 neemt de totale personeelsformatie af met bijna 35 fte. De overgang van de welzijnsactiviteiten naar de Tintengroep zorgt voor een daling van 25 fte. Daarnaast is sprake van het vervallen van tijdelijke formatie (-/- 6 fte), verminderde projectformatie (-/- 7 fte) en invulling van

de bezuinigingen (- 3 fte). Voor de decentralisaties wordt 6 fte extra ingezet.

Toerekening van de formatie

In onderstaand overzicht staat de verdeling van de formatie in fte naar programma's, projecten en grondbedrijf.

Personele inzet per programma begroting 2016

Programma / Beleidsthema	uren (*1.000)	fte
Wonen in Assen		
Woningbouw/woonplan	48	34
Openbare ruimte	110	78
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	5	4
Duurzaamheid	41	29
Totaal Wonen in Assen	205	144
Werken in Assen		
Werkgelegenheid, inclusief transitie Participatiewet	5	4
Economische ontwikkelingen en innovatie	7	5
Totaal Werken in Assen	12	8
Meedoen in Assen		
Jeugdzorg, inclusief transitie Jeugdzorg	6	4
WMO, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk, inclusief transitie AWBZ/Wmo	33	24
Mijn Buurt Assen	21	15
Sport	3	2
Onderwijs	14	10
Totaal Meedoen in Assen	77	55
Aantrekkelijk Assen		
Aantrekkelijke binnenstad	2	2
Cultureel Hart	4	3
Evenementen	7	5
Parkeren	6	4
Veiligheid	14	10
Totaal Aantrekkelijk Assen	34	24
Samen werken aan Assen		
Bestuur	7	5
Regionale samenwerking	17	12
Dienstverlening	63	44
Totaal Samen werken aan Assen	87	62
Bedrijfsvoering		
Bedrijfsvoering	237	167
Totaal Bedrijfsvoering	237	167
Vastgoed		
Vastgoed	40	28
Totaal Vastgoed	40	28
Projecten / Investerings		
Projecten, waaronder FlorijnAs / Investerings	67	47
Totaal Projecten / Investerings	67	47
Grondbedrijf		
Grondbedrijf	14	10
Totaal Grondbedrijf	14	10
Totaal	774	545

Investerings

Investerings in bedrijfsmiddelen (bedragen * € 1.000)	
Investering	2016
Automatisering hardware	280
Automatisering software	472
Vervoermiddelen	955
Kantoorinventaris	131
Overige investeringen	27
Totaal investeringen bedrijfsvoering	1.865

Bezuinigings

Bezuinigings bedrijfsvoering in vier tranches	(bedragen * € 1.000)					
	realisatie 2014	taak 2015	taak 2016	taak 2017	taak 2018	taak 2019 e.v.
1 Uitvoeringsprogramma 2011 - 2014	5.793 S	5.793	5.793	5.793	5.793	5.793
2 Aanvullende bezuinigings 2012-15	2.200 S	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
3 Nota Verder Bouwen	475 S 925 I	1.650	1.480	1.730	1.980	1.980
4 Begr.2014; dekk. achterbl. overhead	-	150	300	450	450	450
5 Minderen met Maat	-	-	-	1.000	2.100	2.100
Totale bezuinigings bedrijfsvoering	9.393	10.793	10.773	12.173	13.523	13.523

Relatie programma's en bedrijfsvoering

De bezuinigings op de programma's hebben ook een relatie met de bedrijfsvoering en de wijze van uitvoering van het takenpakket van de gemeente. In die zin zijn bezuinigings op de programma's en de bedrijfsvoering onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Bezuinigings Uitvoeringsprogramma 2011-2014 en aanvullende bezuinigings 2012-2015

De bezuinigings op de bedrijfsvoering uit de eerste en tweede tranche zijn volledig structureel ingevuld en daarmee gerealiseerd.

Nota Verder bouwen, derde tranche bezuinigings bedrijfsvoering

In de nota 'Verder bouwen, ambities en bezuinigings 2014-2017' is besloten tot twee extra bezuinigings-taakstellingen op de bedrijfsvoering. Het gaat om het realiseren van een budgettair neutrale aanpassing van de gemeentelijke huisvesting en de doorvertaling van een efficiencykorting vanuit het Rijk vanwege de schaalvergroting van gemeentes.

Om de verbouwing van het stadhuis budgettair neutraal te laten verlopen gold een pakket aan maatregelen van € 1,4 miljoen. Door maximale versoering en optimalisatie van het ontwerp is hiervan direct € 475.000 structureel ingevuld. De overige maatregelen hingen samen met het vervallen van de beheerskosten van de locatie Buitenzorg en een optie voor extra baten als gevolg van inhuizing van de ISD en verhuur van werkplekken aan derden. Deze maatregelen zijn niet volledig haalbaar gebleken. De verwachte huuropbrengsten vallen € 145.000 lager uit en voor locatie Buitenzorg is in combinatie met gebouw De Werf een alternatief scenario uitgewerkt wat resulteert in een bezuiniging die per saldo € 275.000 lager uitvalt dan de oorspronkelijke taakstelling.

Verder loopt de bezuinigingsopgave voor de bedrijfsvoering in 2016 op met € 250.000 als gevolg van de doorvertaling van de extra efficiencytaakstelling. In het regeerakkoord wordt ervan uitgegaan dat als gevolg van de samenwerking gemeentes efficiency kunnen realiseren. De korting die door het Rijk is opgelegd loopt vanaf 2015 jaarlijks op met € 250.000. De bezuinigingsdruk op de bedrijfsvoering is beperkt tot € 1 miljoen structureel vanaf 2018.

Begroting 2014, dekking overhead

Als onderdeel van het dekkingsplan 2014-2017 is besloten tot een aanvullende taakstelling om de overhead van de brandweerorganisatie op te vangen. Het gaat om een taakstelling van € 150.000 in 2015 en daarna jaarlijks oplopend tot € 450.000 vanaf 2017.

Minderen met Maat, bezuinigingsopgave 2015-2018

De rol van gemeente verandert en daarmee de rol van de gemeentelijke organisatie. De omslag naar

die nieuwe rol en taak verlangt een andere bestuursstijl en een organisatie die deze bestuursstijl faciliteert en ondersteunt. De gemeentelijke organisatie is aan het veranderen naar een netwerkorganisatie. De organisatie zal er in 2018 anders uitzien en kleiner zijn. Hier is een bezuiniging aan gekoppeld oplopend naar € 2,1 miljoen in 2018. Het programma Bedrijfsvoering gaat nader in op de voorziene veranderingen.

Frictievoorziening

Om nieuwe bezuinigingen te realiseren kan een aanvulling op de huidige frictievoorziening nodig worden.

Meerjarenprognose

Meerjarenprognose bedrijfsvoering				
omschrijving	Begroting	Meerjarenprognose		
	2016	2017	2018	2019
Kosten bedrijfsvoering				
Personeelskosten	39.150	39.809	40.479	41.141
Beheerkosten	7.756	7.830	7.891	7.938
Kapitaallasten	3.175	3.164	3.198	3.191
Inkomsten bedrijfsvoering	-1.113	-1.113	-1.113	-1.113
Onttrekking frictievoorziening	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Bezuinigingstaakstelling	-400	-1.800	-3.150	-3.150
Totaal kosten bedrijfsvoering	47.068	46.390	45.805	46.507
Toerekening bedrijfsvoering				
Programma Bedrijfsvoering	40.335	39.511	38.779	39.335
Projecten en investeringen	5.565	5.686	5.807	5.928
Grondbedrijf	1.168	1.193	1.219	1.244
Totaal toerekening	47.068	46.390	45.805	46.507

paragraaf 06 Verbonden Partijen

Algemeen

Doel

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten een paragraaf 'verbonden partijen' opstellen. Het doel van deze paragraaf is inzicht verschaffen in, en informatie verstrekken over, alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt.

Inzicht hierin is relevant omdat:

- betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering van beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen;
- daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's worden gelopen.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Organisaties waarmee een subsidierelatie is aangegaan, vallen volgens de toelichting in het BBV buiten deze indeling.

Bestuurlijk

Gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.

Financieel

Gemeentelijke aansprakelijkheid voor aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement of voor het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden als de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Algemene beleidslijn

De gemeente Assen verbindt zich in principe alleen bestuurlijk en financieel met een derde als deze verbintenis een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van alternatieven zoals zelf doen.

Hiervoor wordt gekozen met het oog op het realiseren van een of meer specifieke beleidsdoelstellingen:

- bestuurlijke overwegingen;
- doelmatigheid en doeltreffendheid;
- financieel-economische overwegingen.

Beleidsuitvoering en overzicht verbonden partijen

Aansturing

Met de notitie 'aansturing verbonden partijen' sturen we meer op activiteiten, doelen en risico's van processen die onze gemeente bij andere organisaties heeft belegd en waarvoor uw raad een financiële bijdrage beschikbaar stelt. Wij krijgen een betere informatievoorziening over verbonden partijen via de planning-en-control cyclus. Dat geeft een beter zicht op de risico's van processen die deze partijen voor ons uitvoeren.

Vooraf bepalen we welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, welke effecten we ermee beogen en wat de kosten hiervan zijn. Achteraf kunnen we bepalen in hoeverre de beoogde effecten bereikt zijn en wat dit gekost heeft. Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders. Het sturen en beheersen van prestaties, effecten, doelmatigheid en doeltreffendheid vergt aanpassingen in de relaties tussen ge-

meente en verbonden partijen gemeente, maar ook in de eigen werkprocessen.

Een organisatie is volgens de regeling voor verbonden partijen een verbonden partij als de jaarlijkse bijdrage aan of deelname in het kapitaal van de organisatie meer dan € 50.000 is of als de gemeente deze organisatie heeft aangewezen als verbonden partij. Dit laatste gebeurt vanwege het maatschappelijk en/of publiek belang van de taken en daarmee verbonden risico's. In de regeling staan de voorwaarden waaraan verbonden partijen moeten voldoen bij het indienen van hun meerjarenbegroting en (tussentijdse) verantwoording. Uitgangspunt is dat de verbonden partij haar activiteiten en daarmee te bereiken doelstellingen SMART begroot en verantwoordt, zo veel mogelijk met behulp van objectief meetbare kengetallen. We bereiken daarmee dat wij vooraf scherper de prestaties, de beoogde effecten en de benodigde subsidies kunnen bepa-

len. De verantwoording moet voorzien zijn van een accountantsverklaring. In bepaalde gevallen moeten de juiste gegevens worden geleverd waarop de Single Information Single Audit (SiSa) van toepassing is.

Toezicht

Het toezicht op verbonden partijen gebeurt met name door de eenheden Beleid en Bestuurs- en Managementadviesing. De eenheid Beleid adviseert over de beleidsvorming en beleidscoördinatie voor-

af en de beleidstoetsing achteraf. Het gaat dan om de doeltreffendheid. Zij adviseert over de inhoud van de processen die de gemeente bij verbonden partijen belegt oftewel het bepalen van de effecten en resultaten. De eenheid Bestuurs- en Managementadviesing adviseert over de kaders voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de processen en toetst die achteraf. Ook verzorgt deze eenheid het risicobeheer.

Overzicht Verbonden partijen

Toelichting

De met een *) aangeduide partijen zijn voortgekomen uit de overeenkomst tussen Essent en RWE. De voormalige aandeelhouders van Essent nemen in dezelfde verhouding deel in deze rechtspersonen om gezamenlijk aansprakelijkheden zoveel mogelijk

te beperken en de afwikkeling van de genoemde overeenkomst zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen. Door de bijzondere structuur van deze rechtspersonen vertonen de jaarrekeningen geen winst- en verliesrekening van betekenis en vloeien daaruit geen dividenduitkeringen voort.

Overzicht Verbonden partijen											
naam	plaats	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	Verwachte veranderingen in het belang	Bedragen keer € 1.000					
						bijdrage – ontvangst+	verwacht eigen vermogen 2016		verwacht vreemd vermogen 2016		verwacht resultaat 2016
							01-01	31-12	01-01	31-12	
Alescon	Assen	Participatie en re-integratie werkzoekenden (WSW)	GR; lid AB en DB	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	geen	- 1.190	2.261	1.418	16.092	14.621	128
Bank Nederlandse Gemeenten nv -	Den Haag	Bank	Inbreng kapitaal/dividend	Aandeelhouder	geen	108	3.430.000	3.582.000	127.721.000	149.891.000	126.000
note: Van de BNG zijn geen cijfers begroting 2016 ontvangen. In dit overzicht zijn daarom als indicatie de jaarcijfers 2014 opgenomen.											
CSV Amsterdam (Claim Staat Vennootschap) bv *)	Den Bosch	Bundeling belang in verband met potentiële schadevordering op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving	Aandeelhouder	Deelneming in kapitaal	geen	0	- 40	- 90	80	130	- 50
CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv *) note: Naar verwachting zal deze vennootschap in 2016 zijn geliquideerd	Den Bosch	Deelneming in CBL-fonds ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders	Deelneming in kapitaal	Aandeelhouder	geen	0	9.000	0	100	0	0
Dimpact U.A. Coöperatieve vereniging	Enschede	Samenwerken aan digitalisering van de dienstverlening aan inwoners	Lid Algemene Ledenvergadering	Jaarlijkse vaste bijdrage en bijdrage per afgenomen product	geen	-200	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Drents Archief, Regionaal Historisch Centrum	Assen	Gemeenschappelijk professioneel beheer Drents Archief en gemeente Assen	GR; lid AB en DB	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	geen	-153	195	175	255	242	0
Eems Dollard Regio (EDR)	Nieuweschans	Economische en culturele stimulering.	Lid openbaar lichaam	Jaarlijkse bijdrage	geen	-5	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Enexis Holding nv	Den Bosch	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer	Aandeelhouder	Inbreng kapitaal/dividend	geen	p.m.	3.616.000	3.716.000	p.m.	p.m.	200.000
Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe (GKB)	Assen	Sociale kredietverstrekking	GR; lid AB en DB	Handhaving kostendeekkende exploitatie	geen	-761	797	910	16.695	16.695	113
Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's	Assen	Aanleg, instandhouding beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	Geen directe financiële verplichting	geen	0	0	0	0	0	0
Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest	Assen	Aanleg, instandhouding beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater.	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	Geen directe financiële verplichting	geen	0	0	0	0	0	0
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD)	Assen	Vorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten in het kader van de basisgezondheidszorg	GR; lid AB en DB	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	geen	-2.226	1.685	1.685	3.863	3.863	0
Groningen Airport Eelde nv	Eelde	Personen- en vrachtvervoer	Aandeelhouder en lid raad van toezicht	Inbreng kapitaal	geen	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	Assen	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten	GR; lid AB en DB	Exploitatiebijdrage	geen	-2.852	2.280	2.081	19.970	18.470	0
Intergemeentelijke Sociale Dienst Assen (ISD)	Assen	Uitvoering taken Wet werk en bijstand c.a.	GR; lid DB	Aandeel jaarlijkse exploitatie	geen	-7.091	189	189	9.264	9.246	0
Openbaar en voortgezet onderwijs Noord en Midden-Drenthe, stichting	Assen	Bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs	Stichting	Sluitende exploitatie	geen	0	5.409	6.048	4.184	3.834	516
PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie) bv note: Naar verwachting zal deze vennootschap in 2016 zijn geliquideerd.	Den Bosch	Het beheer en de uitoefening van de rechten en verplichtingen ingevolge de aandelen in EPZ (w.o. de kerncentrale Borssele).	Aandeelhouder	Deelneming in kapitaal	geen	0	1.600	0	100	0	-20
Plateau Openbaar Onderwijs Assen	Assen	Bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs	Bestuurscommissie ex Art. 83 Gemeentewet	Jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut	geen	0	4.408	4.408	0	0	0
Recreatieschap Drenthe	Diever	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord	GR; lid AB	Exploitatiebijdrage	geen	-55	618	585	606	606	0
Regio Groningen-Assen 2030	Groningen	Samenwerking ten behoeve van regio ontwikkeling	Deelname convenant	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s)	geen	-931	15.580	p.m.	5.388	p.m.	-790

Overzicht Verbonden partijen											
naam	plaats	doel	bestuurlijk belang	financieel belang	Verwachte veranderingen in het belang	Bedragen keer € 1.000					verwacht resultaat 2016
						bijdrage – ontvangst+	verwacht eigen vermogen 2016		verwacht vreemd vermogen 2016		
							01-01	31-12	01-01	31-12	
Regionaal Uitvoeringsorgaan Drenthe (RUD)	Assen	Bundeling van taken op het gebied van milieu	GR; lid AB en DB	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	geen	-635	10	-99	2.445	2.809	-108
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	Groningen	Versterken economische positie van Noord-Nederland	GR; adviesrol	Jaarlijkse bijdrage	geen	-70	8.473	9.315	166.382	p.m.	842
STIVAM	Zwolle	Contracten afsluiten verwerking restfractie bij Attero	Lid AB en DB	Kostendekkende exploitatie	geen	0	43	43	23	20	p.m.
VAMIJ cv	Wijster	Financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie	nvt	Deelname in kapitaal	geen	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Vereniging Drentse Gemeenten	Westerbork	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging binnen Drenthe	Lidmaatschap vereniging	Lidmaatschap vereniging	geen	-24	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Vereniging Nederlandse Gemeenten	Den Haag	Gebundelde bestuurlijk belangenbehartiging op landelijk niveau	Lidmaatschap vereniging	Jaarlijkse contributie	geen	-79	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Verkoop Vennootschap bv note: Naar verwachting zal deze vennootschap in 2016 zijn geliquideerd	Den Bosch	Maximalisatie uiteindelijke verkoopopbrengst; optimalisering risicoafdekking	Aandeelhouder	Deelneming in kapitaal	geen	p.m.	70.000	0	65.000	0	-100
Vordering op Enexis bv	Den Bosch	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis	Aandeelhouder	Deelneming in kapitaal	geen	p.m.	45	25	860.000	355.000	-20
Waterleiding Maatschappij Drenthe nv	Assen	Nutsvoorziening	Aandeelhouder	Inbreng kapitaal/ dividend	geen	alles p.m., de WMD heeft deze gegevens niet beschikbaar					

paragraaf 07 Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid ondersteunt de beleidsdoelstellingen van de gemeente Assen voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen. In deze paragraaf worden de beleidsmatige ambities en keuzes behandeld in samenhang met de financiële positie van het grondbedrijf.

In het coalitieprogramma is voorgesteld om in de begroting uit te gaan van realistische ambities. De keuze voor een behoudendere programmering en de geprognostiseerde uitgifteprijs zijn hiervan een

direct uitvloeisel. Het in control hebben en houden van de gemeentelijke grondexploitaties in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking is voor dit college een belangrijk speerpunt. Tegenvallers in grondexploitaties vangen we op door lopende grondexploitaties te optimaliseren of te versoberen. De gewijzigde ontwikkelstrategieën voor Kloosterveen 2, Kloosterveen 3, Havenkwartier en werklandschap Assen-Zuid zijn daarvan een direct gevolg.

Beleidsdoelstellingen

Grondbeleid

Met de nota Grondbeleid 2010-2013 heeft de raad het hoofduitgangspunt: 'Assen hanteert actief grondbeleid' vastgesteld. De economische omstandigheden en de veranderde groeiprognoses vragen echter om een meer gefaseerde en marktgerichte ontwikkelstrategie. Het collegeprogramma 2014-2018 stapt af van het automatisme van actief grondbeleid en stelt voor om gewijzigde ontwikkelstrategieën te hanteren voor Kloosterveen 2, Kloosterveen 3, werklandschap Assen-Zuid en het Havenkwartier. Bij Kloosterveen 2 en 3 gaan we uit van een actieve ontwikkeling van de eigen gronden en een passieve grondpolitiek met een actieve uitnodigingsstrategie voor de gronden van ontwikkelaars. Ook bij het Havenkwartier wordt de ontwikkeling aan de markt overgelaten met inzet van de gemeentelijke eigendommen. In het Havenkwartier gaan we uit van een aanjaagfunctie in het gebied rond de haven. In het werklandschap Assen-Zuid ontwikkelen we in eerste instantie de gronden ten westen van de Graswijk.

Faciliterend en passief grondbeleid wordt nadrukkelijk overwogen. Dit zorgt voor een beperkter investeringsniveau en een kleiner risicoprofiel voor de plandelen waar we een dergelijk grondbeleid hanteleren. Tegelijkertijd vermindert dit onze zeggenschap en kunnen we minder direct sturen in de programmering en gronduitgifte. Passief grondbeleid vergt daarnaast extra aandacht voor het (bovenlands) kostenverhaal op derden en de verevening tussen financieel voordelige en nadelige ontwikkelingen.

Grondprijsbeleid

Bij de bepaling van uitgifteprijs gaan we in beginsel uit van de marktwaarde van bouwrijpe grond. Om beleidsmatige redenen wijken we hiervan af bij sociale woningbouw en maatschappelijke voorzieningen. De uitgifteprijs van de gemeente Assen maken we jaarlijks openbaar in de grondprijsbrief.

De uitgangspunten van de nota Grondprijsbeleid 2010-2014 zijn nog steeds actueel. Het hanteren van marktconforme prijzen is maatschappelijk bezien nog steeds de beste optie. De grondprijzen hebben zich alleen anders ontwikkeld dan voorzien. Vastgoedwaarden, bouwkosten en daarmee ook grondwaarden veranderen als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden. We zijn daarom terughoudend met het verhogen van grondprijzen en voorzichtig met het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Jaarlijkse indexatie van grondprijzen is daarbij niet langer vanzelfsprekend. Hiermee is in deze begroting dan ook geen rekening gehouden.

Vanaf de begroting 2014 is ervoor gekozen om de uitgifteprijs al bij de begroting te laten vaststellen. Het toetsingskader loopt daarmee gelijk op met de begrotingscyclus. Het college zal voor 2016 de nieuwe grondprijzen vaststellen. De financiële kaders voor 2016 zijn opgenomen in het bijgaande projectenboek.

Wonen

Assen had in de periode 2010 tot en met 2020 een taakstelling om jaarlijks 520 woningen te bouwen.

Vanwege de economische recessie is binnen de regio Groningen-Assen de regionale opgave bijgesteld. Voor Assen zijn de woningbouwopgaven verlaagd naar ongeveer 300 woningen per jaar. In de begroting van het grondbedrijf gaan we echter uit van een behoudender scenario met gemiddeld 200 woningen per jaar tot 2030.

Werken

De ambitie voor de bedrijventerreinen is uitgifte van 85 hectare in de periode 2010 t/m 2030. Deze opgave stemt overeen met de gemaakte afspraken binnen de regio Groningen-Assen. De afgelopen vier jaar is dit gemiddelde uitgifteniveau niet gerealiseerd. In de begroting van het grondbedrijf gaan we uit van een behoudender scenario met een uitgifte van drie hectare per jaar tot 2030.

FlorijnAs

De FlorijnAs heeft raakvlakken met de ontwikkelop-

gaven binnen het grondbedrijf. In Assen-Zuid is de aansluiting op de A28 binnen het Programma FlorijnAs (PFA) aangelegd. Daarnaast zal de hoofdontsluiting in Assen-Zuid worden gerealiseerd binnen het PFA. In het Havenkwartier zijn de aanleg van de Stadsboulevard, autobrug Industrieweg en aanpassing Kanaal (Blauwe As) onderdeel van het PFA.

Financieel beleid

Het administratieve onderdeel grondbedrijf legt geen beslag op de algemene middelen. Binnen dit onderdeel van de begroting worden grote schommelingen in het eigen vermogen en bijgaande risico's opgevangen. De financiële grondslagen van het grondbedrijf zijn door de raad vastgesteld en gebaseerd op het 'Besluit begroting en verantwoording' (=BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Ook is in het BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten verwerkt op het moment van realisatie.

Begroting en meerjarenperspectief grondbedrijf

Projecten binnen het grondbedrijf lopen in de meeste gevallen langer dan één jaar. Beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de gemeentelijke begroting. De uitgaven binnen projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door uw raad vastgestelde grondexploitaties zoals Kloosterveen 1, Kloosterveen 2, Messchenveld 1, werklandschap Assen-Zuid, etc. Daarnaast worden in het meerjarenperspectief van de begroting prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt van nieuwe ontwikkelingen waarover de raad mogelijk nog een besluit neemt. Het gaat dan bijvoorbeeld om Havenkwartier, Kloosterveen 3. Bij de informatievoorziening over het grondbedrijf maken we onderscheid tussen de vastgestelde grondexploitaties en de nieuwe ontwikkelingen.

De financiële positie van het grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening, wordt in belangrijke mate bepaald door de financiële veranderingen in de vastgestelde grondexploitaties. Dit zijn projecten met lange looptijden. Bij de begroting is een Projectenboek gevoegd waarin per project een blad is opgenomen met kerngegevens. In het projectenboek vindt u alleen de projecten waarin de gemeente financieel participeert en niet de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd. Het gaat dan onder andere om Woonpark Diepstroeten en TT-World. Onze rol beperkt zich daarbij tot planologische procedures en vergunningen. De gemeente loopt hierbij dus geen financieel risico, maar kan beleidsmatig wel belang hebben bij de realisatie.

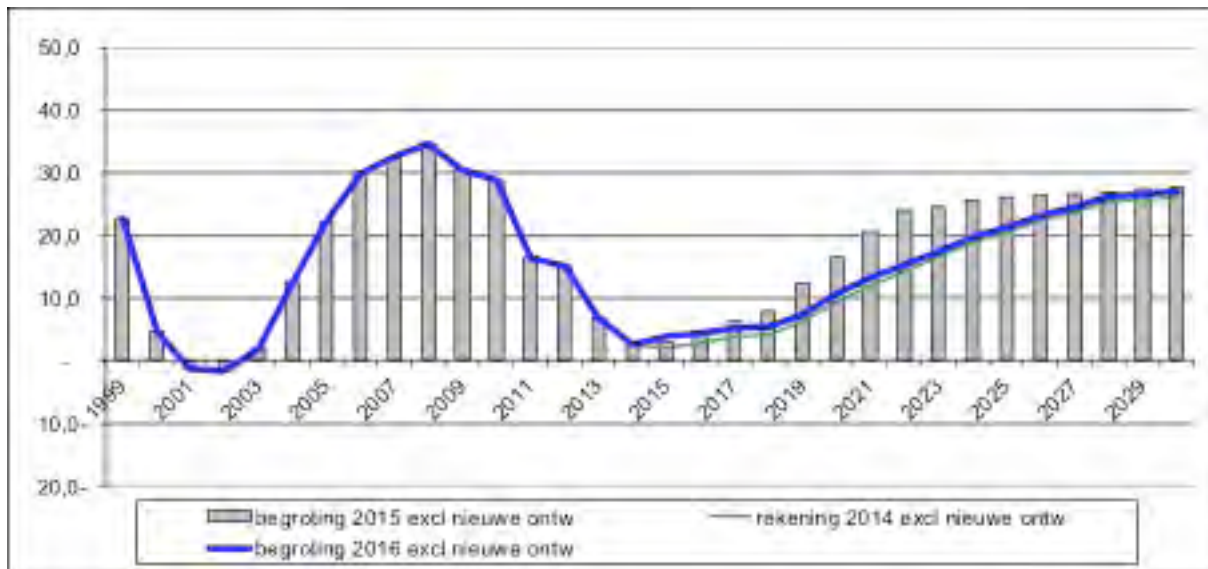
Voor de beschrijving van de vermogenspositie van het grondbedrijf maken we onderscheid tussen de algemene reserve en de weerstandsreserve van het grondbedrijf. De weerstandsreserve dient voor het opvangen van risico's in vastgestelde grondexploitaties en verworven gronden voor nieuwe ontwikkelingen. De algemene reserve grondbedrijf kan worden benut voor nieuwe investeringen, het afdekken van onrendabele gebiedsontwikkelingen en het afdekken van de risico's van nieuw in exploitatie te nemen gebieden.

Algemene reserve grondbedrijf

Begroting

De basis voor de begroting 2016 wordt gevormd door de jaarrekening 2014, actualisatie van vastgestelde grondexploitaties en nieuw genomen besluiten. De actualisatie zorgt voor een gewijzigd verloop van de algemene reserve grondbedrijf (= blauwe lijn) zoals te zien in figuur A. Het verloop van de begroting

2016 wijkt enigszins af van de voorgaande begroting door vertraagde winstnemingen in Kloosterveen 2 en Peelerpark. Verder is in 2015 Hoekbree in exploitatie genomen. Het actuele beeld komt nagenoeg overeen met de situatie uit de jaarrekening 2014.

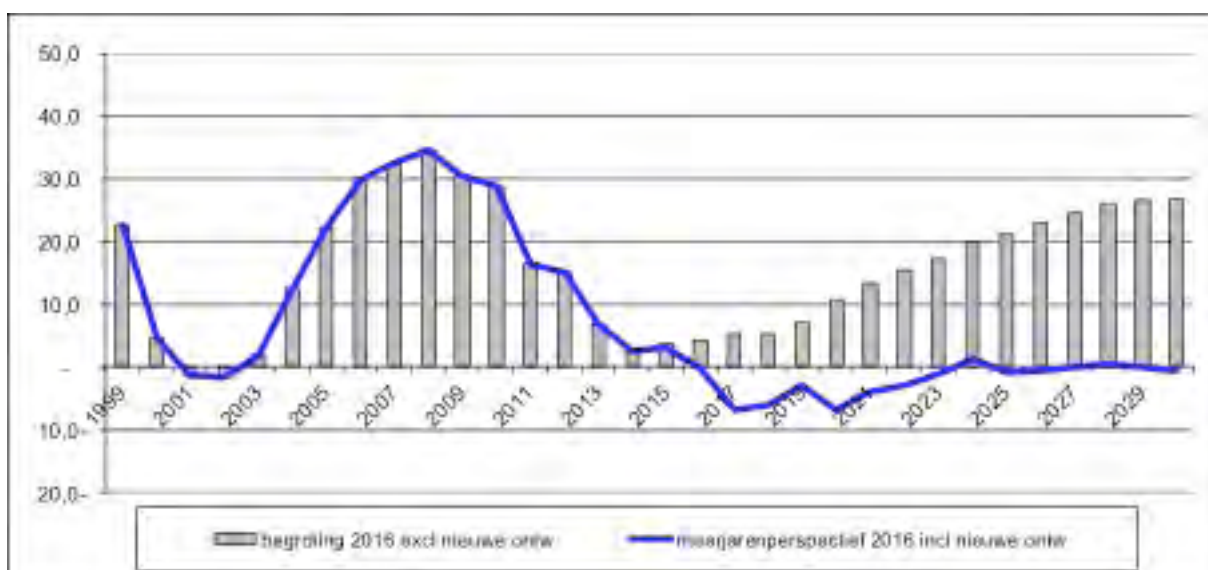

Figuur A: Begroting 2016 exclusief nieuwe ontwikkelingen [blauwe lijn]

Meerjarenperspectief effecten van 'nieuwe ontwikkelingen'

De voornaamste (potentiële) nieuwe ontwikkelingen zijn de ontwikkeling van het Havenkwartier en in een later stadium de realisatie van Kloosterveen 3. In het vorige meerjarenperspectief was ook een

herziene exploitatie voor het Veemarktterrein opgenomen met een omvangrijk woningbouwprogramma (Masterplan). Dit ontwikkelperspectief is echter ter discussie komen te staan. In figuur B geeft de blauwe lijn het verloop van de algemene reserve inclusief het effect van de nieuwe ontwikkelingen.

Figuur B: Meerjarenperspectief 2016 inclusief nieuwe ontwikkelingen [blauwe lijn]

De nieuwe ontwikkelingen zorgen voor een daling van de algemene reserve tot onder de nullijn. Als alle nieuwe ontwikkelingen worden vastgesteld is de reserve onvoldoende om risico's in de grondexploitatie te kunnen afdekken. Omdat het ongewenst is de risico's af te wentelen op de algemene dienst, werkt ons college deze nieuwe ontwikkelingen verder uit en zoekt het naar alternatieven. Wij kijken daarbij naar de optimalisering van vastgestelde grondexploitaties of nieuwe ontwikkelingen en naar het gefaseerd of later in uitvoering brengen van nieuwe plannen.

Overige 'nieuwe ontwikkelingen'

Het Meerjarenperspectief biedt onvoldoende ruimte om naast de prioritaire gebiedsontwikkelingen ook bij te dragen aan andere wenselijke investeringen. Dit is zorgwekkend aangezien er bij diverse ontwikkelingen in het verleden regelmatig een beroep is gedaan op het grondbedrijf. Ook voor de toekomst wordt verwacht dat bijdragen vanuit het grondbedrijf wenselijk zullen zijn. Dit vraagt mogelijk om een heroverweging. De volgende projecten en effecten zijn bijvoorbeeld niet opgenomen in het meerjarenperspectief grondbedrijf.

- Herontwikkeling 'gemeentelijke vastgoedlocaties' (o.a. Driemaster, Veningerlandschool, Mercuriustheater, Korpushoekhal, Bibliotheek Marsdijk, etc.)

- Toeristisch Recreatieve Zone (kopgroep, geluid, gebiedsontwikkeling)
- Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving
- Winkelcentrum Peelo
- Scopewijziging Norgerbrugtracé
- Ontwikkeling achterzijde Hema
- Effecten nieuwe bezuinigingen
- Effecten Vennootschapsbelasting

Komende wijzigingen

Gebieden die zijn afgerond zoals de complexen Weiersstraat, Schepersmaat, Tussengebied Kloosterveen en Marsdijk 2 en deelgebieden van Kloosterveen zullen in 2015 worden afgesloten.

Met ingang van 1 januari 2016 wordt de vennootschapsbelasting ingevoerd voor gemeenten. Dit geldt ook voor

onderdelen van het grondbedrijf. Op moment is nog onvoldoende informatie beschikbaar om de financiële gevolgen hiervan te berekenen en in het meerjarenbeeld van de algemene reserve mee te nemen.

Er is een voornemen tot herziening BBV-verslaggevingsregels voor grondexploitaties gepubliceerd welke in zouden moeten gaan met ingang van 1 januari 2016. De effecten hiervan zijn nog niet meegenomen in deze begroting.

Weerstandsreserve

Voor de jaarlijkse bepaling van de weerstandsreserve grondbedrijf hanteren we de IFLO-norm van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Onderbouwing hiervan gebeurt met een risicoanalyse op project-

niveau. De weerstandsreserve is een aparte reserve en maakt geen deel uit van de algemene reserve grondbedrijf.

Uitvoeringskredieten grondbedrijf

Een actueel en integraal overzicht van de grondexploitaties is noodzakelijk om te kunnen sturen op het grondbeleid. Jaarlijks worden alle grondexploitaties herzien en meegenomen in de begrotingscyclus. Hierdoor ontvangt uw raad alle geactualiseerde grondexploitatieberekeningen tegelijkertijd. De actuele calculaties vindt u in het Projectenboek grondbedrijf met informatie over alle complexen binnen het grondbedrijf. Het projectenboek is vertrouwelijk. U ontvangt het jaarlijks met de begroting.

Gelijktijdig met de begroting worden de kredieten in overeenstemming gebracht met het verwachte kostenniveau zoals opgenomen in de meest actuele calculaties. Dit leggen we in een apart raadsvoorstel aan u voor. De geactualiseerde kredieten bestaan uit alle al gemaakte kosten (inclusief strategische grondaankopen en bijgeschreven rente) en alle geprognosticeerde kosten (inclusief de geprognosticeerde prijsstijgingen en de geprognosticeerde interne rekenrente). De gerealiseerde winstnemingen worden niet meegenomen in het uitvoeringskrediet.

financieel

1. Inleiding
2. Beleidslijnen en resultaten Voorjaarsnota 2015
3. Beleidslijnen en resultaat programmabegroting 2016
4. Uitgangspunten en gehanteerde begrotingsrichtlijnen
5. Lasten en baten programmabegroting 2016 en meerprognose 2017-2019
6. Analyse begrotingsresultaat 2016 en prognoses 2017 -2019
7. Bezuinigingen 2015 – 2019
8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema
9. Incidentele lasten en baten
10. Gemeentelijke reservepositie
11. Uitkering gemeentefonds
12. Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Financieel

1. Inleiding

In de Inleiding en de Programma's presenteren we de einduitkomsten van de begroting 2016 samen met de programmabudgetten voor 2016 en de nieuwe meerjarencijfers voor 2017-2019. In dit hoofdstuk en in de Bijlagen leest u hoe de resultaten tot stand zijn gekomen, op welke financiële grondslagen ze zijn gebaseerd en welke andere factoren van invloed zijn. Daarmee willen we uw raad inzicht en financiële transparantie bieden en voldoen wij aan wet- en regelgeving.

In dit hoofdstuk vatten we de financiële beleidslijnen en spelregels voor u samen, geven we uitleg over het resultaat van de begroting 2016, de nieuwe meerjarencijfers en de belangrijkste achtergronden daarvan. We lichten opbouw en verloop van de gemeentelijke reservepositie toe en besteden aandacht aan de meerjarige opbouw en omvang van de uitkering uit het gemeentefonds en aan de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Algemene financiële beleidslijnen

De beleidsdoelen van ons financiële beleid hebben een permanent karakter. Het gaat daarbij om financiële stabiliteit en continuïteit van de gemeentelijke huishouding op de lange termijn. In het kort:

- besteding en beheer van gemeenschapsgeld gebeurt zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht;

- er is sprake van duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over de huidige en toekomstige generaties;
- het gemeentelijk weerstandsvermogen is groot genoeg om financiële tegenvallers op te vangen;
- alle niet of niet langer voor beleidsuitvoering benodigde middelen vloeien terug naar de algemene middelen en/of worden toegevoegd aan de algemene reserve;
- de tarieven van de belastingen worden jaarlijks trendmatig aangepast; voor de tarieven voor de heffingen en rechten (leges) geldt 'kostendekkendheid' als uitgangspunt;
- de financiering van de gemeentelijke uitgaven gebeurt efficiënt en risicomijdend;
- er is doorlopend inzicht in de financieringsbehoefte;
- er is sprake van een gezonde op de gemeentelijke opgave afgestemde schuldpositie;
- de gemeentelijke grondexploitatie is financieel zelfstandig;
- het financieel beleid, het beheer en de administratie voldoen aan eisen die wet- en regelgeving daaraan stellen.

2. Beleidslijnen en resultaten Voorjaarsnota 2015

Achtergrond

Omdat de financiële kaders, de begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voorjaarsnota 2015 voor het laatst zijn getoetst en geactualiseerd, maken wij in het verdere verloop van dit hoofdstuk steeds de vergelijking met het beleid en de cijfers die in die nota door uw raad zijn vastgesteld.

Financiële beleidslijn Voorjaarsnota

De Voorjaarsnota 2015 werd gedomineerd door de invoering, onzekerheden en financiële risico's in het sociaal domein. We zijn in die nota bij de financiële kaderstelling voor 2015 en de jaren erna toch uit

blijven gaan van een sluitende financiële gemeentelijke huishouding.

Daarvoor is gekozen omdat we vasthouden aan het principe dat uitvoering van de nieuwe taken in dat domein binnen de van het Rijk overkomende middelen plaatsvinden. Bijkomend argument was dat er ten tijde van de Voorjaarsnota nog te weinig inzicht en te veel onzekerheid bestond over de kosten van de nieuwe Wmo-, Jeugdhulp- en participatietaken. De beleidsuitvoering was immers nog maar kort daarvoor gestart. Verder waren omvang en verdeling van de middelen die het rijk voor de uitvoering van deze taken beschikbaar stelt nog volop in discussie en dus onzeker.

Om in 2015 en zo nodig ook in 2016 toch goed voorbereid te zijn op mogelijke financiële tegenvallers in het sociaal domein heeft de raad parallel aan die beleidslijn besloten om het positieve resultaat van de jaarrekening 2014 volledig in te zetten voor het versterken van de algemene reserve. Op die manier kan de algemene reserve, als de noodzaak zich daartoe aan zou dienen, worden ingezet voor dekking van een mogelijk tekort in de jaarrekening 2015.

Afgezien van de ontwikkelingen en de onzekerheden

rondom de beleidsuitvoering in het sociaal domein bevatte de Voorjaarsnota 2015 geen bijzonderheden en was sprake van 'going concern'.

Einduitkomsten Voorjaarsnota 2015

De Voorjaarsnota 2015 is vastgesteld met de volgende financiële eindresultaten. Als onderdeel daarvan werd voor het jaar 2016 een sluitende begroting met een positief resultaat van € 0,5 miljoen geprognosticeerd.

Resultaten voorjaarsnota 2015 (bedragen* € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2015	2016	2017	2018
Eindresultaten begroting 2015 en meerjarenprognose 2016-2018	10	46	165	10
Actualisering programmabudgetten en prognoses	-24.720	-727	-	-
Actualisering budgetten en prognoses Algemene dekking	21.978	1.129	317	362
Actualisering inzet reserves	2.847	-	-	-
Risico's sociaal domein en gemeentefonds	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Geactualiseerde resultaten 2015-2018	115	448	482	372

3. Beleidslijnen en resultaat programmabegroting 2016

Financiële beleidslijnen 2016-2019

Zorgen voor sluitende begrotingen, het verder uitvoeren van het collegeprogramma 'Mijn Assen' en doorzetten van de bezuinigingen staan in deze bestuursperiode, samen met het financieel in control brengen van de ontwikkeling in het sociaal domein, in financieel opzicht centraal. Daarnaast blijven we uitvoering geven aan het bestaand beleid en de afgesproken projecten en investeringen. De voor 2016 ter vaststelling gepresenteerde programmabudgetten en de financiële prognoses voor de jaren 2017-2019 zijn op die opgave afgestemd.

We gaan voor 2016 -2019 opnieuw uit van een sluitend financieel beeld. Het eindresultaat van de begroting 2016 en de financiële prognoses voor de jaren 2017-2019 voldoen aan dit uitgangspunt. De uitkomsten van de meerjarencijfers zijn daarbij in dit stadium richting gevend.

De situatie bij de beleids- en begrotingsvoorbereiding voor het komende jaar is niet ingrijpend gewijzigd ten opzichte van de situatie bij de Voorjaarsnota. Daarom houden we ook in de begroting 2016 vast aan de financiële beleidslijnen die we mei 2015 hebben uitgezet voor het in financieel control brengen van de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dat betekent dat we vast blijven houden aan 'budgettaire neutrale invoering van de '3 D's'. We houden de algemene reserve achter de hand om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. We hanteren de

in de meicirculaire gemeentefonds 2015 voor Assen gepresenteerde aandelen in de macrobudgetten in de begroting 2016 als financieel toetsingskader.

Er wordt hard gewerkt aan het inzichtelijk maken van de kosten en financiële verplichtingen die we als gemeente sinds de decentralisatie van de Wmo, de Jeugdhulp en de invoering van de Participatiewet voor onze rekening moeten nemen. Dat inzicht verbetert gestaag. Maar we zijn daarbij vooral afhankelijk van de informatie van externe partijen. De Na jaarsnota 2015 geeft een eerste beeld van hoe we er voor staan.

Aan de hand van beleidsinhoudelijke en financiële analyses willen we de bestaande aanpak evalueren. De uitkomsten daarvan kunnen we vervolgens in het kader van de komende Voorjaarsnota samen met uw raad bespreken zodat we financiële keuzes kunnen maken voor het vervolg. Die zouden in onze visie met ingang vanaf 2017 hun beslag moeten krijgen in de begroting.

De overige financiële ontwikkelingen die zich sinds de vaststelling van de Voorjaarsnota hebben voorgedaan hebben we binnen deze begroting van oplossingen voorzien. We lichten in het vervolg van dit hoofdstuk waar nodig kort toe waar het in dat verband om gaat.

Einduitkomsten programmabegroting 2016

De programmabegroting 2016 geeft als resultaat van het met de begroting 2015 ingang gezette beleid en de bij de Voorjaarsnota 2015 ten aanzien van het sociaal domein gemaakte beleidskeuzes het volgende verloop en resultaat te zien.

Einduitkomsten										
Programma	Prognose 2016 Voorjaarsnota				Resultaat begroting 2016				Verschil	
	lasten	batens	resultaat	V/N	lasten	batens	resultaat	V/N	in €	V/N
Wonen in Assen	18.813	19.487	674	V	18.790	19.236	447	V	-227	N
Werken in Assen	92.529	65.692	-26.837	N	93.837	66.336	-27.501	N	-664	N
Meedoen in Assen	112.044	30.378	-81.666	N	114.615	29.478	-85.138	N	-3.471	N
Aantrekkelijk Assen	14.616	4.284	-10.333	N	14.438	4.234	-10.204	N	128	V
Samen werken aan Assen	5.053	1.042	-4.011	N	4.994	1.042	-3.952	N	59	V
Bedrijfsvoering	51.299	10.699	-40.600	N	49.681	9.346	-40.335	N	265	V
Vastgoed en Grondbedrijf	47.358	30.604	-16.754	N	37.859	20.006	-17.853	N	-1.099	N
Algemeen financieel beleid	355	180.320	179.965	V	-271	184.342	184.613	V	4.648	V
Totaal	342.067	342.505	438	V	333.943	334.019	76	V	-362	N

Verderop in dit hoofdstuk geven we op totaalniveau en per programma cijfermatig inzicht in de achtergronden van de mutaties die sinds de vaststelling van de voorjaarsnota in de programmabudgetten voor 2016 en de financiële prognoses voor 2017-2019 zijn doorgevoerd.

Aanpak opbouw Programmabudgetten 2016 en de prognoses 2017-2019

- de vereenvoudigde aanpak van de budgetopbouw, waarmee met de begroting 2015 is gestart, is doorgezet naar 2016; de programmabudgetten 2016 zijn 'top down' bepaald;
- het aanvaarde beleid (stand Voorjaarsnota 2015) met de daarbij behorende budgetten en de mutaties uit de jaarschijf 2016 van lopende meerjarenraming 2016-2018 dienen daarvoor als basis;
- waar nodig heeft actualisering plaatsgevonden op basis van ontwikkelingen en besluitvorming sinds de Voorjaarsnota. Het doorrekenen van

loon-, prijs-, en volumeontwikkelingen is daar onderdeel van;

- de tweede tranche van de beleids-, bezuinigings- en dekkingsmaatregelen uit de nota 'Minderen Met Maat' is integraal in de budgetten opgenomen en in de resultaten verwerkt;
- de op basis van deze aanpak opgebouwde budgetten zijn basis voor bespreking, vaststelling, autorisatie en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid;
- voor het opstellen en actualiseren van de prognoses voor 2017-2019 is uitgegaan van een vergelijkbare aanpak, de prognose voor het jaar 2019 is daarin nieuw en in dit stadium hooguit richting gevend;
- in ramingen, prognoses en bij het bepalen van de eindresultaten is voor de uitvoering en bekostiging van de taken in het sociaal domein evenals in 2015 uit gegaan van 'budgettaire neutraliteit'.

4. Uitgangspunten en gehanteerde begrotingsrichtlijnen

De budgetten in de programmabegroting 2016 en financiële prognoses voor de periode 2017-2019 zijn gebaseerd op de Voorjaarsnota 2015 en de financiële beleidslijnen en de spelregels uit het collegeprogramma 'Mijn Assen'. De beleids-, bezuinigings- en dekkingsmaatregelen uit de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' maken daar onderdeel van uit.

Ambities collegeprogramma 2015 - 2018

In de lopende bestuursperiode is jaarlijks € 1,5 miljoen beschikbaar voor uitvoering van het collegeprogramma 'Mijn Assen'. De betrokken programmabudgetten zijn hierop afgestemd. Om onderbesteding en daarmee onnodig beslag op middelen te voorkomen is voor 2015 maar de helft van de middelen oftewel € 0,85 miljoen beschikbaar gesteld. De andere helft van deze middelen schuift dan ook door naar 2019. Daardoor valt de laatste tranche van het uitvoeringsschema nu voor 50% in 2019.

Ambities en beleidsintensiveringen 2015-2019

Omschrijving / jaar (bedragen* € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Wonen in Assen	75	150	150	150	75
Werken in Assen	50	100	100	100	50
Meedoen in Assen	383	765	765	765	383
Aantrekkelijk	175	350	350	350	175
Bedrijfsvoering	170	190	190	190	20
Vastgoed en grondbedrijf	-	-	-	-	-
Algemeen financieel beleid	-	-	-	-	-
Totale beschikbaar in 2015-2019	853	1.555	1.555	1.555	703

Het voor het collegeprogramma 'Mijn Assen' vastgestelde dekkingsplan van € 1,5 miljoen bestaat uit het niet 'indexeren' van de bestemmingsreserves, het verlagen van de zogenoemde incidentele ruimte, en het schrappen van de stelpost bijzondere bijstand. Het pakket maatregelen heeft een tijdelijk karakter en loopt in 2019 af. Betreffende budgetten worden daarna weer op hun oorspronkelijke peil teruggebracht.

Aanvullend op de voor 2016 voor de uitvoering van de tweede jaarschijf uit de nota 'Minderen met Maat' gebudgetteerde ruimte van € 1,55 miljoen zijn in de begroting voor het komende jaar middelen geraamd voor het verlenen van een bijdrage voor de organisatie van de Maya-tentoonstelling door het Drents Museum en voor het dekken van de kosten voor de uitbreiding van kleed- en bergruimten bij de sportverenigingen LEO, LTC en AVO. Daarnaast hebben we de middelen geraamd die vanaf 2016 benodigd zijn voor de exploitatie van de nieuwe sporthal Quintus en het continueren van de inzet van MEE-werkers in de openbare ruimte.

Bezuinigingen bestuursperiode 2010-2014

Alle uit de vorige bestuursperiode stammende bezuinigingsmaatregelen zijn in de programmabudgetten verwerkt. De totale omvang ervan bedraagt vanaf 2016 rond € 28 miljoen. Een tweetal maatre-

gelen uit het totaalpakket hebben we, omdat deze door gewijzigde omstandigheden niet langer haalbaar zijn, ingaande de begroting 2016 geschrapt. Het betreft de bezuinigingen op de kinderboerderij en de TT. Verder hebben we de aan de invoering van de nieuwe werkomgeving gekoppelde bezuinigingsopdracht voor € 0,4 miljoen moeten terugnemen. Ten opzichte van het financiële beeld in de Voorjaarsnota leveren deze aanpassingen een nadeel op van € 0,5 miljoen. Hiervoor is elders binnen het totale financiële kader dekking gevonden. Alle overige taakstellingen zijn ingevuld en zijn of worden nog gerealiseerd. Dat geldt tevens voor de uit de vorige periode stammende bezuinigingen op de bedrijfsvoering van in totaal rond € 10,0 miljoen.

Bezuinigingen 'Minderen met Maat'

De met ingang van 2015 additioneel in te vullen bezuinigingsopgave is vastgesteld op € 7,3 miljoen en volledig met maatregelen belegd. Daarbij is rekening gehouden met het tijdelijke karakter van de middelen die nodig zijn voor uitvoering van ons collegeprogramma. Het totaalpakket bestaat om die reden uit een structureel deel van € 5,8 miljoen en een tijdgebonden deel van € 1,5 miljoen. Het tijdgebonden deel beslaat de periode 2016-2018 en deels 2019.

Bezuinigingsopgave Minderen met Maat 2016-2019

Omschrijving / jaar (bedragen* € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Wonen in Assen	1.592	1.592	1.592	1.592	1.592
Werken in Assen	-	150	150	150	150
Meedoen in Assen	156	344	384	410	410
Bedrijfsvoering	-	-	1.000	2.100	2.100
Vastgoed en grondbedrijf	629	629	629	629	629
Algemeen financieel beleid	450	690	930	930	930
Tijdelijke maatregelen uitvoering ambities CP	-	1.500	1.500	1.500	750
Totale opgave 2015-2019	2.827	4.905	6.185	7.311	6.561

Onvoorzien/incidenteel

De 'incidentele ruimte /veiligheidsmarge 2016' is bepaald op € 1,4 miljoen. De omvang ervan wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld op basis van de voor het betreffende begrotingsjaar gecalculerde stand van de gemeentelijke reserves en de toerekening van 'bespaarde rente' aan het begrotingsresultaat. Voor die toerekening geldt een bovengrens van € 2,8 miljoen. Het teveel wordt om grote financiële schommelingen in het begrotingsbeeld te voorkomen als 'incidentele ruimte' in de begroting opgenomen. Deze ruimte kan gedurende het begrotingsjaar als eenmalig dekkingsmiddel voor beleids- en begrotingsdoeleinden worden ingezet. De reguliere post 'onvoorzien' bedraagt voor het komende jaar € 0,35 miljoen.

Algemene uitkering

De raming en prognoses voor de uitkering uit het gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2015 en daarin voor de periode 2016 tot en met 2019 gepresenteerde accessen. We hebben niet geanticipeerd op mogelijke positieve ontwikkelingen als gevolg van economisch herstel en positieve signalen over de rijksbegroting 2016. De Miljoenennota 2016 en de septembercirculaire 2015 moeten daar uitsluitsel over geven.

We hebben eigen inschattingen gemaakt voor toekomstige ontwikkeling van de landelijke en lokale verdeelparameters. Daarbij is uitgegaan van een bescheiden gemeentelijke groei. Ook zijn de gevolgen van de tweede fase herijking gemeentefonds, die met ingang van 2016 zijn beslag krijgt, in de begroting verwerkt. Assen blijft 'nadeelgemeente'.

De nog voor 2016 en de jaren erna geplande bezuinigingen op het gemeentefonds zijn in de raming en de prognoses van de algemene uitkering verwerkt.

Voor 2016 gaat het om de oplopende korting voor hergebruik van scootmobielen en de in de eind-situatie tot € 1 miljard oplopende korting op gemeentefonds vanwege door het Rijk veronderstelde efficiencyvoordelen als gevolg van gemeentelijke schaalvergroting. Voor Assen bedraagt deze korting jaarlijks € 0,25 miljoen structureel.

Tot nu toe hebben de bezuinigingen van de kabinetten Rutte I en II voor Assen geresulteerd in een blijvende inkomstenderving van jaarlijks circa € 6,0 miljoen. De nadelige gevolgen van de invoering van de herijking van het gemeentefonds en de verdeelmodellen in het sociaal domein zijn hierin nog niet meegeteld.

Integratie-uitkering sociaal domein

Het kabinet heeft in de meicirculaire 2015 de geactualiseerde budgetten gepresenteerd die in de periode 2016-2019 via het gemeentefonds beschikbaar komen voor de uitvoering van de Wmo, de Jeugdhulp en de Participatiewet. De verdeling van de macrobudgetten is met ingang van 2016 gebaseerd op zogenaamde objectieve verdeelmodellen met een daarbij behorend tijdelijk groeipad. Alleen voor het onderdeel 'beschermd wonen' moet nog een objectief verdeelmodel worden ontwikkeld. Assen is een van de gemeenten die tot dusverre op alle relevante beleidsvelden 'nadeelgemeente' is.

In de begroting 2016 en de financiële prognoses voor 2017-2019 is bij de beleidsuitvoering in het sociaal domein nogmaals uitgegaan van budgettaire neutraliteit. De in de begroting geraamde budgetten voor de Wet maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en participatiewet zijn afgestemd op de middelen die we hiervoor van het Rijk ontvangen. Het totaalbedrag dat Assen hiervoor in 2016 via het gemeentefonds ontvangt bedraagt € 83,4 miljoen. De verdeling ervan is als volgt.

Integratie-uitkering sociaal domein 2016 (bedragen x € 1 miljoen)

Taak	Totaal beschikbaar	WMO			Participatie	
		Eigen taken	Regiotaken	Jeugdhulp	wsw	reintegratie
Via gemeentefonds	83,4	11,5	31,8	20,9	15,5	3,6

Net als in 2015 is een genormeerd deel integratie-uitkering bestemd voor de eigen bedrijfsvoering. Daarbij zijn we voor wat betreft de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning nogmaals uitgegaan van de landelijke richtlijn van 3 procent van de overkomende middelen. Voor de uitvoering van de Jeugdwet hebben we de VNG-richtlijn van 4,3 procent aangehouden.

Als resultaat daarvan is in 2016 binnen de bedrijfsvoering in totaal circa € 2,1 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein. Het gaat in dit stadium om inschattingen, die de komende jaren op basis van ervaringen in de praktijk verder ingevuld en verfijnd zullen moeten worden.

Doeluitkeringen

De ramingen en prognoses van de doeluitkeringen

die naast de uitkering uit het gemeentefonds van Rijk en/of provincie worden ontvangen zijn geactualiseerd en waar nodig en mogelijk conform de financiële spelregels doorvertaald naar het achterliggende beleidsveld. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de middelen die van het Rijk worden ontvangen voor uitvoering van de Wmo, Maatschappelijke opvang en voor andere activiteiten op het terrein van zorg, welzijn, onderwijs en sport.

Subsidieplafonds 2016

Op grond van juridische overwegingen is het noodzakelijk dat u jaarlijks een aantal met name te noemen subsidieplafonds vaststelt. Het doel is het betreffende jaarbudget juridisch af te grenzen om openeind constructies en onbedoelde budgettaire bijwerkingen te voorkomen. De betreffende subsidiebudgetten maken onderdeel uit van de budgetten in de programmabegroting 2016.

Subsidieplafonds 2016

Subsidieregeling	Bestemd voor/activiteit	In 2016 in te stellen plafond (in €)
Kunst en cultuur	Kunst en cultuur	45.000
Evenementen en sport	Evenementen	4.500
Evenementen en sport	Sportstimulering	12.700

Met de vaststelling van de begroting 2016 stelt uw raad tevens de bovenstaande budgetten vast als plafonds voor de in 2016 ten behoeve van de betreffende activiteiten te verstrekken subsidies vast.

Loon-, prijs- en volumeontwikkeling

Bij de opbouw van het programmabudget bedrijfsvoering 2016 is rekening gehouden met een nominale aanpassing van het salarispeil van circa 2,2% ten opzichte van het niveau van februari 2015. Deze bijstelling berust deels op de afspraken in de lopende cao-gemeenten en deels op een eigen inschatting van de salarisaanpassing in 2016. Voor de periode 2017-2018 is als aanname uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de gemeentelijke loonsom met 1,75%.

Voor wat de betreft de prijsontwikkeling in de periode 2016-2019 is in de product- en programmabudgetten rekening gehouden met een jaarlijks stijgingspercentage van rond 1%. Dit percentage sluit

aan bij de inflatieverwachtingen die het Kabinet hanteert voor het gemeentefonds.

Verder is bij de opbouw van de programmabudgetten, waar nodig, rekening gehouden met de budgettaire gevolgen van volumegroei. Het als gevolg hiervan jaarlijks optredende gemeente breed optredende budgettaire effect is geprognostiseerd op € 0,3 miljoen structureel.

Gemeentelijke bedrijfsvoering

Het programmabudget bedrijfsvoering is geactualiseerd en aangepast op basis van loon-, prijs en een aantal andere onontkoombare ontwikkelingen. De totale omvang van het budget bedraagt voor 2016 ruim € 47,0 miljoen. Binnen dit totaalbudget is € 150.000 beschikbaar voor het samenwerkingsverband Drentse Aa.

De bezuinigingen op de bedrijfsvoering uit de nota Minderen met Maat voor de jaren 2016-2019 zijn verwerkt. Deze lopen op van € 0,4 miljoen in 2016 tot 2,1 miljoen structureel vanaf 2018.

De toerekening van bedrijfsvoeringskosten aan de gemeentelijke grondexploitatie en aan projecten is ten opzichte van 2015 geactualiseerd. Dit heeft geleid tot lichte onderlinge verschuivingen. In de begroting 2016 wordt circa 17% van de kosten van de bedrijfsvoering aan deze taken toegerekend. Als gevolg van bezuinigingen, het op afstand zetten van taken en een afnemende projectportefeuille neemt de grondslag voor dekking van de gemeentelijke overhead de komende jaren geleidelijk af. Intern wordt onderzocht hoe we hier het beste mee kunnen omgaan.

Gemeentelijke heffingen

De ramingen en prognoses voor de opbrengsten van de gemeentelijke heffingen zijn ten opzichte van 2015 op basis van de bestaande beleidsafspraken bijgesteld. In de paragraaf 'lokale heffingen' worden deze verder toegelicht. De totale opbrengst van de gemeentelijke heffingen is voor 2016 geraamd op € 32,4 miljoen.

In de raming van de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen is rekening gehouden met de in het kader van de nota 'Minderen Met Maat' voor de jaren 2016 en 2017 aangekondigde boventrendmatige tariefaanpassing van 1,5%. Deze maatregel is onderdeel van het beleids- en dekkingsplan 2015-2018. Daarnaast is in de raming rekening gehouden met de negatieve effecten van de waardevermindering van kantoorpanden en de extra opbrengstderiving als gevolg van het toegenomen beroep op de vrijstellingsregeling op grond van de 'motie de Pater'. Deze toename betreft met name objecten die in gebruik zijn voor beschermd wonen. Verder is in de nieuwe raming rekening gehouden met de lagere groei van onze gemeente. Deze ontwikkelingen samen hebben tot gevolg dat we raming van de Ozb-opbrengst voor 2016 ondanks de voorgestelde tariefsverhoging, op het niveau van de begroting 2015 van € 16,2 miljoen, hebben moeten handhaven. In de meerjarenprognose was voor het jaar 2016 gerekend met een opbrengst van € 16,8 miljoen.

De ramingen en prognoses voor de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht blijven gebaseerd op het principe van volledige kostendekking.

Onderuitputting investeringslasten

In de begroting 2016 en de meerjarenraming is rekening gehouden met de lasten van afgesproken investeringen en met reguliere vervanging van investeringen die noodzakelijk zijn voor continuïteit in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering. Om onnodig beslag op begrotingsruimte te voorkomen hebben we in de begroting voor het komende jaar rekening gehouden met onderuitputting in de investeringslasten van € 0,3 miljoen. Dit conform de afspraken uit het beleids- en dekkingsplan 2015-2018 dat uw raad met de begroting 2015 heeft vastgesteld. In de geactualiseerde meerjarencijfers voor 2017 tot en met 2019 is niet geanticipeerd op mogelijk nieuwe en/of verdergaande onderuitputting van investeringslasten.

Financiering en rente

Het financierings- en rentebeleid en de daarop gebaseerde ramingen en prognoses zijn ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2015. De Treasuryparagraaf bevat de toelichting daarop.

De interne rentecalculatie is voornamelijk gehandhaafd op hetzelfde niveau van 2015. Daarbinnen is rekening gehouden met positieve rente-effecten die we in 2015 door slagvaardig opereren op de geld- en kapitaalmarkt hebben kunnen inboeken. Vervroegde aflossing en omzetting van relatief dure oude leningen in laagrentende nieuwe leningen was hier onderdeel van. Dit is bijvoorbeeld gebeurd voor De Nieuwe Kolk.

Hierdoor is het positieve resultaat van de interne renteverdeling op begrotingsbasis toegenomen van € 3,4 miljoen in 2015 naar € 5,2 miljoen in 2016. Dit voordeel komt ten gunste van het programma Algemeen Financieel Beleid. De geschetste ontwikkeling en de op dit punt van de rentecalculatie en -toerekening in voorbereiding zijnde wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn voor ons reden om het bestaande omslagstelsel en de daarbinnen gebruikte calculatierente te herijken. In de komende Voorjaarsnota rapporteren we over onze bevindingen.

Met de effecten van de herfinanciering van de leningen die destijds voor de financiering van De Nieuwe Kolk zijn afgesloten, is in de begroting nog geen rekening gehouden. Deze moeten nog verder en in relatie met de aflopende inzet 'Weierstraatreserve' worden gezien en uitgewerkt. Ook hiervoor is de Voorjaarsnota 2016 het eerstkomende richtpunt.

Inzet reserves

In 2016 wordt circa € 6,4 miljoen aan de reserves onttrokken en € 2,6 miljoen aan de reserves toegevoegd. Verderop in dit hoofdstuk treft u de nadere specificatie hiervan aan.

Onderdeel van de beleidsafspraken is dat indexatie van bestemmingsreserves deze bestuursperiode enkel nog plaatsvindt bij die reserves waar dat op grond van een meerjarig amortisatieplan en voor stabiliteit in de begroting noodzakelijk is. In deze bestuursperiode is daarvoor jaarlijks circa € 2,2 miljoen nodig.

De reserve grote projecten wordt om aan de lopende verplichtingen te kunnen blijven voldoen naar de huidige inzichten in 2017 met € 4,0 miljoen versterkt vanuit de Essent-gelden. Hierover zijn in de vorige bestuursperiode afspraken gemaakt.

Volumebeleid

Met ingang van 2015 is het interne volumebeleid hervat. Dat betekent dat in dat verband relevante producten programmabudgetten ten opzichte van 2015 worden bijgesteld en op peil worden gehouden op basis van verwachte volumegroei. Als aanname voor die groei is in de begroting 2016 en de prognoses voor de daaropvolgende jaren rekening gehouden met een jaarlijkse structurele lastenuitzetting van rond € 0,3 miljoen. Cumulatief gezien is de komende jaren in totaal dus € 1,2 miljoen structureel aan ruimte beschikbaar voor het opvangen van volumegroei.

Invoering Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 betalen gemeenten vennoot-

schapsbelasting. We bereiden ons voor op deze fiscale omslag en onderzoeken de financiële impact en risico's hiervan voor onze gemeente. In afwachting van de uitkomsten van dat onderzoek ramen we de financiële gevolgen voor onze gemeente voorlopig nog pro memorie. In de Voorjaarsnota 2016 komen we op dit onderwerp terug. Gemeenten worden door het Rijk niet gecompenseerd voor de extra fiscale en administratieve lasten. Mede om die reden kan invoering vennootschapsbelasting financieel nadelige gevolgen hebben voor de uitkomst van onze begroting.

Grondexploitatie en FlorijnAs

De budgetten voor gemeentelijke grondexploitatie en voor de uitvoering van de FlorijnAs zijn geactualiseerd en afgestemd op de meeste recente inzichten. De bijstellingen hebben geen invloed op de einduitkomsten van onze begroting en de meerjarencijfers. De grondexploitatie is selfsupporting; er bestaat geen financiële afhankelijkheid met de exploitatie van de algemene dienst. De in het kader van de in de vorige bestuursperiode afgesproken tijdelijke inzet van de algemene reserve van het grondbedrijf stopt dan ook na 2017.

Realisatie van de FlorijnAs voltrekt zich binnen de budgettaire kaders. De in te zetten eigen middelen en de beschikbaar komende externe financiering zoals de RSP/Zuiderzeegelden, die Assen hiervoor van het Rijk ontvangt vormen een gesloten systeem. Ook de kosten van het projectbureau worden hierbinnen opgevangen. Wel zal in de toekomst als gevolg van de nieuwe voorzieningen sprake zijn van toename van de kosten van beheer en onderhoud. Hiervoor zal vanuit de eigen gemeentelijke middelen ruimte moeten worden vrijgemaakt.

5. Lasten en baten programmabegroting 2016 en meerjarenprognose 2017-2019

Opbouw en samenstelling van de voor 2016 door de raad vast te stellen programmabudgetten en de nieuwe financiële prognoses die de richting aange-

ven waar langs de Asser begrotingspositie zich in de periode 2017-2019 op basis van het huidige verder zal gaan ontwikkelen luiden als volgt:

Lasten en baten per begrotingsprogramma						(bedragen * € 1.000)
Programma	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
Lasten						
1 Wonen in Assen	21.633	19.612	18.677	19.086	19.578	19.887
2 Werken in Assen	93.807	110.657	93.586	92.283	90.994	90.294
3 Meedoen in Assen	52.170	113.581	114.615	111.769	112.134	112.484
4 Aantrekkelijk Assen	15.391	14.252	14.438	14.579	14.647	14.632
5 Samen werken aan Assen	4.489	5.907	4.994	4.964	4.888	5.071
6 Bedrijfsvoering	36.880	52.105	49.681	49.003	48.418	49.119
7 Vastgoed en Grondbedrijf	39.369	38.379	37.732	39.812	39.252	39.812
8 Algemeen financieel beleid	-1.533	-1.066	-2.359	-993	-1.025	-465
Totaal lasten	262.205	353.426	331.364	330.504	328.886	330.835
Baten						
1 Wonen in Assen	19.162	18.727	18.522	18.672	18.885	19.209
2 Werken in Assen	100.655	83.598	66.159	66.851	67.640	68.218
3 Meedoen in Assen	28.381	30.714	29.478	28.555	28.555	28.555
4 Aantrekkelijk Assen	2.873	1.987	1.937	1.937	1.937	1.937
5 Samen werken aan Assen	1.172	1.042	1.042	1.042	1.042	900
6 Bedrijfsvoering	27	11.520	9.346	9.493	9.639	9.785
7 Vastgoed en Grondbedrijf	15.364	23.850	19.415	21.386	19.987	21.939
8 Algemeen financieel beleid	105.015	178.553	181.754	179.623	178.493	178.592
Totaal baten	272.648	349.991	327.652	327.559	326.178	329.135
Totaal saldo van baten en lasten	10.443	-3.436	-3.712	-2.945	-2.708	-1.700
Mutaties in reserves						
Storting reserves	25.287	6.642	2.579	6.896	2.278	3.511
Beschikking reserves	24.842	10.182	6.367	9.913	5.845	5.590
Totaal mutaties in reserves	-444	3.541	3.788	3.017	3.568	2.078
Resultaat	9.999	105	76	72	860	379

In de budgetopbouw voor 2016 en bij het opstellen van de nieuwe prognoses voor 2017-2019 is zowel rekening gehouden met tijdelijke extra middeleninzet van € 1,5 miljoen die uw raad beschikbaar heeft

gesteld voor uitvoering van het collegeprogramma 'Mijn Assen' als met de bezuinigings- en dekkingsmaatregelen uit de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' van totaal € 7,3 miljoen.

6. Analyse begrotingsresultaat 2016 en prognoses 2017 -2019

Begroting en programmaresultaat 2016

De in de begroting 2016 opgenomen programmabudgetten zijn geënt op de door uw raad geautoriseerde budgetten uit de programmabegroting 2015 (stand voorjaarsnota 2015) en de geprognosticeerde bijstel-

lingen uit de jaarschijf 2016 van de meerjarenraming 2016-2018. De begroting is geactualiseerd aan de hand van besluitvorming en externe ontwikkelingen.

Het overzicht hierna geeft per programma in hoofdlijnen de financiële vertaling en de uitkomsten van de gekozen aanpak weer.

Analyse beloop begroting 2015 - prognose begroting 2016 (stand voorjaarsnota 2015)								(bedragen * € 1.000)
Programma	Begroting 2015	Mutatie vjn 2015	Mutatie mjp 2016	Volume	Ambitie CP	Dekking CP	Bezuiniging	Progn. begr. 2016
Lasten								
1 Wonen in Assen	19.612	-375	-904	442	75		-150	18.700
2 Werken in Assen	110.657	-189	-18.216		25			92.277
3 Meedoen in Assen	113.581	-1.156	-790	65	533		-188	112.044
4 Aantrekkelijk Assen	14.252		164		200			14.616
5 Samen werken aan Assen	5.907	-638	-221	5				5.053
6 Bedrijfsvoering	52.105	-235	-592		20			51.299
7 Vastgoed en Grondbedrijf	38.379		6.954					45.332
8 Algemeen financieel beleid	-1.066		429	20		-1.500		-2.117
Totaal lasten	353.426	-2.593	-13.175	532	853	-1.500	-338	337.205
Baten								
1 Wonen in Assen	18.727		325	220				19.272
2 Werken in Assen	83.598		-18.083					65.515
3 Meedoen in Assen	30.714		-486		150			30.378
4 Aantrekkelijk Assen	1.987							1.987
5 Samen werken aan Assen	1.042							1.042
6 Bedrijfsvoering	11.520		-822					10.698
7 Vastgoed en Grondbedrijf	23.850		5.558					29.408
8 Algemeen financieel beleid	178.553	551	-1.843				240	177.501
Totaal baten	349.991	551	-15.351	220	150		240	335.801
Totaal saldo van baten en lasten	-3.436	3.144	-2.175	-312	-703	1.500	578	-1.404
Mutaties in reserves								
Storting reserves	6.642		-1.892		113			4.862
Beschikking reserves	10.182	-2.847	-744		113			6.704
Totaal mutaties in reserves	3.541	-2.847	1.148					1.842
Resultaat	105	297	-1.027	-312	-703	1.500	578	438

Analyse prognose begroting 2016 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2016 (bedragen *€ 1.000)					
Programma	Prognose begroting 2016	Prijscompensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2016
Lasten					
1 Wonen in Assen	18.700	68	-92		18.677
2 Werken in Assen	92.277	10	1.298		93.586
3 Meedoen in Assen	112.044	51	2.520		114.615
4 Aantrekkelijk Assen	14.616	103	-356	75	14.438
5 Samen werken aan Assen	5.053	25	-84		4.994
6 Bedrijfsvoering	51.299	30	-1.647		49.681
7 Vastgoed en Grondbedrijf	45.332	95	-7.725	30	37.732
8 Algemeen financieel beleid	-2.117	-450	209		-2.359
Totaal lasten	337.205	-68	-5.878	105	331.364
Baten					
1 Wonen in Assen	19.272		-751		18.522
2 Werken in Assen	65.515		644		66.159
3 Meedoen in Assen	30.378		-900		29.478
4 Aantrekkelijk Assen	1.987		-50		1.937
5 Samen werken aan Assen	1.042				1.042
6 Bedrijfsvoering	10.698		-1.352		9.346
7 Vastgoed en Grondbedrijf	29.408		-9.993		19.415
8 Algemeen financieel beleid	177.501		4.254		181.754
Totaal baten	335.801		-8.149		327.652
Totaal saldo baten en lasten	-1.404	68	-2.271	-105	-3.712
Mutaties in reserves					
Storting reserves	4.862		-2.283		2.579
Beschikking reserves	6.704		-337		6.367
Totaal mutaties in reserves	1.842		1.946		3.788
Resultaat	438	68	-325	-105	76

Financiële prognoses 2017-2019

Voor het opstellen en de actualisering van de financiële prognoses voor de jaren 2017 en 2018 is uitgegaan van een vergelijkbare aanpak als bij de begroting voor 2016. Dat betekent dat de jaarschijven 2016 en 2017 uit de bestaande meerjarenprognose

waar nodig zijn geactualiseerd en dat er een eerste prognose is gemaakt voor het jaar 2019.

De financiële prognose voor het jaar 2019 overschrijdt de termijn van de lopende bestuursperiode maar gaat als vertrekpunt uit van voortzetting van het huidige beleid en geeft op basis daarvan ook een sluitend beeld.

Analyse prognose begroting 2017 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2017 (bedragen *€ 1.000)					
Programma	Prognose begroting 2017	Prijscompensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2017
1 Wonen in Assen	437	-136	-613		-312
2 Werken in Assen	-26.902	-21	1.351		-25.572
3 Meedoen in Assen	-80.471	-117	-2.231		-82.819
4 Aantrekkelijk Assen	-10.456	-207	328		-10.335
5 Samen werken aan Assen	-3.976	-44	97		-3.923
6 Bedrijfsvoering	-39.835	-60	384		-39.511
7 Vastgoed en Grondbedrijf	-17.233	-191	-974	-60	-18.458
8 Algemeen financieel beleid	178.908	903	1.191		181.001
Resultaat	472	127	-467	-60	72

Analyse prognose begroting 2018 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2018 (bedragen * € 1.000)					
Programma	Prognose begroting 2017	Prijscompensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2017
1 Wonen in Assen	216	-205	-602		-591
2 Werken in Assen	-26.902	-31	3.439		-23.494
3 Meedoen in Assen	-80.366	-183	-2.635		-83.184
4 Aantrekkelijk Assen	-10.465	-314	376		-10.403
5 Samen werken aan Assen	-4.031	-63	248		-3.847
6 Bedrijfsvoering	-39.125	-90	436		-38.779
7 Vastgoed en Grondbedrijf	-17.303	-288	-974	-60	-18.625
8 Algemeen financieel beleid	178.338	1.364	81		179.783
Resultaat	361	190	368	-60	860

Analyse prognose begroting 2019 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2019 (bedragen * € 1.000)						
Programma	Prognose begroting 2019	Volume	Prijscompensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2019
1 Wonen in Assen	291		-276	-591		-576
2 Werken in Assen	-26.857		-40	4.682		-22.215
3 Meedoen in Assen	-79.984		-249	-3.301		-83.534
4 Aantrekkelijk Assen	-10.265		-420	297		-10.389
5 Samen werken aan Assen	-4.031		-83	-57		-4.171
6 Bedrijfsvoering	-39.125		-120	-90		-39.335
7 Vastgoed en Grondbedrijf	-17.303		-386	-974	-60	-18.723
8 Algemeen financieel beleid	175.938	-350	1.346	2.388		179.322
Resultaat	-1.336	-350	-229	2.354	-60	379

De prognoses 2017-2019 zijn richtinggevend voor de Asser begroting in de komende jaren en voor de in deze jaren te verwachten begrotingsresultaten. Via

de komende jaarbegroting en de Voor- en Najaarnota's vindt tussentijdse bijstelling en verfijning plaats.

7. Bezuinigingen 2015-2019

Sinds de start van de crisis zijn de volgende pakketten met bezuinigingsmaatregelen vastgesteld en in uitvoering genomen.

Bezuinigingen 2015-2019 en volgende jaren (bedragen * € 1.000)					
Programma	2015	2016	2017	2018	2019 ev
Producten					
Uitvoeringsprogramma CP 2011-2014	9.084	8.964 *1	8.984	8.964	8.984
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	2.520	2.520	2.520	2.520	2.520
Nota Verder Bouwen 2014-2017	4.990	4.934	4.602	4.298	4.278
Minderen met Maat 2015-2018	2.827	3.405	3.685	3.711	3.711
Totaal producten	19.421	19.823	19.791	19.493	19.493
Bedrijfsvoering					
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	5.793	5.793	5.793	5.793	5.793
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
Nota Verder Bouwen 2014-2017	1.650	1.480 *2	1.730	1.980	1.980
Minderen met Maat 2015-2018	-	-	1.000	2.100	2.100
Totaal bedrijfsvoering	10.643	10.473	11.723	13.073	13.073
Verbonden partijen					
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	-	-	-	-	-
Nota Verder Bouwen 2014-2017	-	-	-	-	-
Minderen met Maat 2015-2018	-	-	-	-	-
Totaal verbonden partijen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal bezuinigingsmaatregelen 2015-2019 ev	31.064	31.296	32.514	33.566	33.566

*1 De bezuinigingstaakstellingen op de kinderbeerderijen (€ 50.000) en de bijdragen van ondernemers in de TT (€ 50.000) zijn in de oorspronkelijke opzet niet haalbaar gebleken. Ook een alternatieve invulling was op deze terreinen niet mogelijk en beide taakstellingen zijn daarom vanaf 2016 afgevoerd.

*2 De bezuinigingstaakstelling op de gemeentelijke huisvesting is niet volledig haalbaar gebleken. De verwachte huuropbrengsten vallen € 145.000 lager uit en voor locatie Buitenzorg is in combinatie met gebouw De Werf een alternatief scenario uitgewerkt wat resulteert in een bezuiniging die per saldo € 275.000 lager uitvalt dan de oorspronkelijke taakstelling.

Specificatie bezuinigingsmaatregelen Minderen met Maat 2015-2019 (bedragen * € 1.000)

Onderdeel / maatregel	2015	2016	2017	2018	2019
Bezuinigingsmaatregelen					
Wonen in Assen					
Woningbouw/woonplan					
Monumentenzorg					
Afschaffen subsidieregeling	-37	-37	-37	-37	-37
Openbare ruimte					
Wegbeheer					
Terugbrengen beeldkwaliteit	-500	-500	-500	-500	-500
Verzorging infrastructuur					
Terugbrengen beeldkwaliteit	-50	-50	-50	-50	-50
Verlagen maairegime	-160	-160	-160	-160	-160
Verminderen markeringen en bebording	-20	-20	-20	-20	-20
Verminderen straatmeubilair	-15	-15	-15	-15	-15
Verminderen/aanpassen onkruidbestrijding	-50	-50	-50	-50	-50
Verminderen/aanpassen ov-punten	-180	-180	-180	-180	-180
Groenbeheer					
Meewerkers 3 maanden op uitkeringsbasis		-150	-150	-150	-150
Omvorming intensief gras naar extensief gras	-185	-185	-185	-185	-185
Terugbrengen beeldkwaliteit	-250	-250	-250	-250	-250
Verlagen maairegime	-50	-50	-50	-50	-50
Verminderen bloembakken en inboet bomen	-45	-45	-45	-45	-45
Verminderen speeltoestellen	-50	-50	-50	-50	-50
Totaal Wonen in Assen	-1.592	-1.742	-1.742	-1.742	-1.742
Meedoen in Assen					
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)					
Lokaal jeugdbeleid					
Aanpassen rolverdeling (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, Brede School, naschoolse activiteiten)		-150	-150	-150	-150
Mijn Buurt Assen					
Welzijnswerk					
Afromen jaarlijkse onderbesteding stedelijke proj.	-50	-50	-50	-50	-50
Sport					
Sport					
Reduceren beleidsmiddelen	-76	-114	-154	-180	-180
Onderwijs					
Schoolbestuurlijke taken					
Doorberekenen dienstverlening	-30	-30	-30	-30	-30
Totaal Meedoen in Assen	-156	-344	-384	-410	-410
Bedrijfsvoering					
Bedrijfsvoering					
Bedrijfsvoering					
Anders organiseren			-1.000	-2.100	-2.100
Totaal Bedrijfsvoering			-1.000	-2.100	-2.100
Vastgoed en Grondbedrijf					
Vastgoed					
Vastgoed					
Aanpassen beheer wijkgebouwen	-79	-79	-79	-79	-79
Aanpassen verzekeringen	-50	-50	-50	-50	-50
Beperken schoonhouden	-100	-100	-100	-100	-100
Onderhoudsniveaus differentiëren per gebouw	-300	-300	-300	-300	-300
Verhoging huuropbrengsten (sportaccommodaties)	-100	-100	-100	-100	-100
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	-629	-629	-629	-629	-629

Algemeen financieel beleid					
Belastingheffing					
Belastingheffing en invordering					
Boventrendmatige aanpassing OZB (+ 1,5%)		-240	-480	-480	-480
Overige algemene middelen					
Prijzontwikkeling					
Afzien toekenning prijscompensatie	-450	-450	-450	-450	-450
Totaal Algemeen financieel beleid	-450	-690	-930	-930	-930
Totaal Bezuinigingsmaatregelen	-2.827	-3.405	-4.685	-5.811	-5.811
Dekkingsmaatregelen Collegeprogramma					
Algemeen financieel beleid					
Onvoorzien/incidenteel					
Onvoorzien					
Afvoeren deel budget incidentele ruimte		-500	-500	-500	-250
Overige algemene middelen					
Overige algemene dekkingsmiddelen					
Afvoeren stelpost bijzondere bijstand	-450	-450	-450	-450	-225
Afzien van indexatie reserves	-550	-550	-550	-550	-275
Totaal Algemeen financieel beleid	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-750
Totaal Dekkingsmaatregelen Collegeprogramma	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-750
Overbruggingsmaatregelen					
Algemeen financieel beleid					
Overige algemene middelen					
Overige algemene dekkingsmiddelen					
Inzet deel restantbuffer macro economische ontw.	-650				
Inzet vrijval kapitaallasten (ivm vertraging in uitv.)	-1.000	-300			
Totaal Algemeen financieel beleid	-1.650	-300			
Totaal Overbruggingsmaatregelen	-1.650	-300			
Totaal maatregelen	-4.477	-5.205	-6.185	-7.311	-6.561

8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Lasten per beleidsthema (bedragen * € 1.000)						
Programma / beleidsthema	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ev
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.322	1.451	1.501	1.505	1.509	1.514
Openbare ruimte	13.437	12.345	12.432	13.092	13.441	13.682
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	367	217	294	296	298	226
Duurzaamheid	6.506	5.599	4.450	4.193	4.329	4.466
Totaal Wonen in Assen	21.633	19.612	18.677	19.086	19.578	19.887
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. trans. Participatiewet)	57.681	54.539	54.363	53.150	51.952	51.407
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.976	1.366	1.401	1.312	1.222	1.066
FlorijnAs	34.150	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal Werken in Assen	93.807	110.657	93.586	92.283	90.994	90.294
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	1.307	24.819	21.028	19.613	19.486	19.517
WMO, gezondh. zorg en vrijw. werk	13.631	54.056	58.877	57.596	58.158	58.817
Mijn Buurt Assen	3.618	2.597	3.373	3.399	3.424	3.202
Meedoenbeleid	2.987	2.961	2.659	2.659	2.659	2.509
Sport	1.005	309	251	223	97	98
Schuldhelpverlening	892	539	770	776	782	787
Onderwijs	28.729	28.299	27.657	27.503	27.528	27.553
Totaal Meedoen in Assen	52.170	113.581	114.615	111.769	112.134	112.484
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	751	153	¹⁵⁵	156	157	158
Cultureel Hart	9.440	9.453	9.706	9.827	9.901	9.975
Evenementen	1.091	843	940	947	954	861
Parkeren	631	516	321	330	340	340
Veiligheid	3.477	3.286	3.316	3.319	3.295	3.299
Aantrekkelijk Assen	15.391	14.252	14.438	14.579	14.647	14.632
Samen werken aan Assen						
Bestuur	2.683	3.015	2.799	2.672	2.577	2.582
Regionale samenwerking	129	124	129	134	139	144
Dienstverlening	1.678	2.768	2.065	2.158	2.172	2.345
Samen werken aan Assen	4.489	5.907	4.994	4.964	4.888	5.071
Bedrijfsvoering	36.880	52.105	49.681	49.003	48.418	49.119
Vastgoed en grondbedrijf						
Vastgoed	28.577	32.016	33.761	34.271	34.438	34.536
Grondbedrijf	10.792	6.362	3.971	5.541	4.813	5.276
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	39.369	38.379	37.732	39.812	39.252	39.812
Algemeen financieel beleid						
Onvoorzien/incidenteel		1.123	1.736	1.513	2.290	2.557
Belastingheffing	122	144	145	156	167	169
Financiering/Belegging	235	284	263	263	263	263
Gemeentefonds	174	250	200	200	200	200
Overige algemene middelen	2.142	565	1.033	2.612	1.791	2.083
Saldi kostenplaatsen	-4.205	-3.440	-5.737	-5.737	-5.737	-5.737
Saldo		8				
Totaal Algemeen financieel beleid	-1.533	-1.066	-2.359	-993	-1.025	-465
Totaal lasten	262.205	353.426	331.364	330.504	328.886	330.835

Baten per beleidsthema (bedragen * € 1.000)						
Programma / beleidsthema	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ev
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	857	1.174	1.424	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	8.774	8.290	8.400	8.483	8.566	8.760
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	20					
Duurzaamheid	9.510	9.263	8.698	8.766	8.896	9.026
Totaal Wonen in Assen	19.162	18.727	18.522	18.672	18.885	19.209
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. trans. Participatiewet)	52.546	28.726	28.218	28.910	29.699	30.397
Economische ontwikkelingen en innovatie	409	120	120	120	120	
FlorijnAs	47.700	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal Werken in Assen	100.655	83.598	66.159	66.851	67.640	68.218
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	298					
WMO, gezondh. zorg en vrijw. werk	1.342	4.575	4.026	3.326	3.326	3.326
Mijn Buurt Assen	160	150				
Sport	134					
Onderwijs	26.448	25.989	25.452	25.229	25.229	25.229
Totaal Meedoen in Assen	28.381	30.714	29.478	28.555	28.555	28.555
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	519	25	25	25	25	25
Cultureel Hart	447					
Evenementen	262	244	194	194	194	194
Parkeren	1.732	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid	-86	16	16	16	16	16
Aantrekkelijk Assen	2.873	1.987	1.937	1.937	1.937	1.937
Samen werken aan Assen						
Bestuur	2					
Dienstverlening	1.170	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Samen werken aan Assen	1.172	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Bedrijfsvoering	27	11.520	9.346	9.493	9.639	9.785
Vastgoed en grondbedrijf						
Vastgoed	12.863	15.462	15.317	15.317	15.317	15.317
Grondbedrijf	2.501	8.388	4.098	6.069	4.670	6.622
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	15.364	23.850	19.415	21.386	19.987	21.939
Algemeen financieel beleid						
Belastingheffing	15.886	16.650	16.645	17.511	17.849	18.222
Financiering/Belegging	9.323	9.402	8.803	8.828	8.853	8.853
Gemeentefonds	76.514	152.439	156.245	153.223	151.730	151.456
Overige algemene middelen	3.292	62	62	62	62	62
Totaal Algemeen financieel beleid	105.015	178.553	181.754	179.623	178.493	178.592
Totaal baten	272.648	349.991	327.652	327.559	326.178	329.135
Totaal saldo van baten en lasten						
mutaties in reserves	10.443	-3.436	-3.712	-2.945	-2.708	-1.700
storting reserves	25.287	6.642	2.579	6.896	2.278	3.511
beschikking reserves	24.842	10.182	6.367	9.913	5.845	5.590
Totaal mutaties in reserves	-444	3.541	3.788	3.017	3.568	2.078
Resultaat	9.999	105	76	72	860	379

9. Incidentele lasten en baten

Doel

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dient de gemeentebegroting te voorzien in een overzicht van incidentele lasten en baten. Dit inzicht is noodzakelijk voor het financieel toezicht en de beoordeling van de soliditeit van de begroting door Gedeputeerde Staten. Uitgangspunt is dat de structurele lasten in de begroting gedekt dienen te worden door structurele baten.

Criteria

Het BBV zelf voorziet niet in een eenduidige definitie van het begrip 'incidentele lasten en baten'. Hierom zijn de volgende criteria gehanteerd bij de inventarisatie van de in de programmabegroting 2016 en de meerjarenprognose 2017-2019 opgenomen incidentele lasten en baten (dit als nadere invulling van de door de commissie voor het Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) uitgebrachte 'notitie incidentele en structurele lasten en baten'):

- Lasten/baten die alleen in het jaar 2016, 2017, 2018 of 2019 voorkomen.
- Lasten/baten die zich maximaal gedurende drie jaar voordoen (2016-2018).
- Lasten/baten waarvan de eindigheid vastligt op basis van raadsbesluit en/of toekenningsbesluit, ook als de looptijd langer is dan drie jaar.
- Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves met een looptijd korter dan drie jaar.

Omvang

Op basis van de criteria kan in totaal € 5,7 miljoen van de in de begroting 2016 opgenomen budgetten als 'incidenteel' worden aangemerkt. Bij de baten gaat het om een totaalbedrag van € 5,2 miljoen. Vanaf 2017 loopt de omvang van de incidentele middelen naar de huidige inzichten terug; per saldo tot circa € 1,5 miljoen. De opbouw en samenstelling van de incidentele lasten en baten zien er als volgt uit:

Overzicht incidentele lasten en baten (bedragen * € 1.000)								
Omschrijving	2016		2017		2018		2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Wonen in Assen								
Verkeersveiligheid	65	-	65	-	65	-	33	-
Stimulering OV	85	-	85	-	85	-	42	-
Duurzaamheid	113	-	113	-	113	-	56	-
Reserve duurzaamheid	-	113	-	113	-	113	-	56
Afvalinzameling	500	-	-	-	-	-	-	-
Reserve rioolbeheer	-	500	-	-	-	-	-	-
Werken in Assen								
Economisch beleid	113	-	113	-	113	-	56	-
Eu-projectverwerper NG4	140	-	140	-	140	-	-	-
Bijdrage NG4	-	120	-	120	-	120	-	-
Relatiebeheer	20	-	20	-	20	-	10	-
Versterking TIP	30	-	30	-	30	-	15	-
Sensor Universe	450	-	350	-	350	-	-	-
Reserve cofinanciering EZ	-	178	-	113	-	113	-	56
Meedoen in Assen								
Jongerendenktank	30	-	30	-	30	-	15	-
Meedoenbeleid	300	-	300	-	300	-	150	-
Mijn buurt Assen	300	-	300	-	300	-	150	-
WMO-HHT	727	-	-	-	-	-	-	-
Inzet cumulatiegelden GF	1.310	-	2.620	-	1.814	-	806	-
Inzet LHTB-beleid	20	-	20	-	-	-	-	-
Vrijwilligersbeleid	135	-	135	-	135	-	68	-
Sport (Gezond in de Stad)	121	-	121	-	-	-	-	-
Maatschappelijke opvang	700	700	-	-	-	-	-	-

Overzicht incidentele lasten en baten (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	2016		2017		2018		2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Aantrekkelijk Assen								
Evenementenbeleid	250	-	250	-	250	-	125	-
Marketing	100	-	100	-	100	-	50	-
Economische ontwikkeling.	50	-	50	-	50	-	25	-
Samen werken aan Assen								
Verkiezingen	-	-	-	-	80	-	240	-
Raadsexkursie	10	-	-	-	10	-	-	-
Bedrijfsvoering								
Inzet BBL-ers	150	-	150	-	150	-	-	-
Ketenregisseur	40	-	40	-	40	-	20	-
Frictiekosten	1.500	-	-	-	-	-	-	-
Inzet frictievoorziening	-	1.500	-	-	-	-	-	-
Samenwerking DCA	150	-	-	-	-	-	-	-
Vastgoed en grondbedrijf								
Bouwgrondexploitatie	126	-	529	-	143	-	1.346	-
Algemeen financieel beleid								
Opbrengst belasting	-	-300	-	-	-	-	-	-
Versterking RGP	-	-	4.000	-	-	-	-	-
Inzet Essentreserve	-	-	-	4.000	-	-	-	-
GF: cumulatierегeling	-	1.310	-	2.620	-	1.814	-	806
GF: LHTB-middelen	-	20	-	20	-	-	-	-
GF: Gezond in de Stad	-	121	-	121	-	-	-	-
GF; 2 jarige impuls HHT	-	727	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve	-	135	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve GB	-	150	-	150	-	-	-	-
Dekkingsplan collegeprogramma								
Vrijval kapitaallasten	-300	-	-	-	-	-	-	-
Budget incidenteel	-500	-	-500	-	-500	-	-250	-
Stelpost bijzondere bijstand	-450	-	-450	-	-450	-	-225	-
Afzien indexatie reserves	-550	-	-550	-	-550	-	-275	-
Totaal	5.735	5.274	8.061	7.257	2.818	2.160	2.457	918

10. Gemeentelijke reservepositie

Algemene beleidslijnen

Om slagvaardig te kunnen opereren en genoeg middelen te hebben om als weerstandsvermogen in te zetten bij onverwachte financiële tegenvallers beschikken we over een gezonde en effectieve reservepositie.

Er vindt geen onnodige of ongelimiteerde vastlegging van gemeentelijke middelen in reserves plaats. Niet langer voor het oorspronkelijk doel benodigde reservemiddelen vloeien terug naar de algemene reserve. Uw raad kan deze vervolgens herbestemmen voor realisatie van andere bestuurlijke doelen.

De gemeentelijke reservepositie wordt periodiek doorgelicht op doelmatigheid en doeltreffendheid. Onnodige reserves en voorzieningen heffen we op.

Spelregels en werkafspraken

Uw raad besluit tot het instellen en/of opheffen van (bestemmings-)reserves.

Reserves worden alleen gevormd voor realisatie van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en/of projecten.

Besteding van reservemiddelen gebeurt op basis van vooraf door uw raad vastgestelde beleidsregels.

Het besteden en voeden van reserves gebeurt via de begroting of aparte besluitvorming door uw raad.

Er zijn geen reserves van minder dan € 25.000.

Reserves zijn niet bestemd voor dekking van structurele lasten. Uw raad kan hier van afwijken.

Het indexeren van reserves met een vast percentage per jaar kan alleen door dit in een dekkings-/amortisatieplan vast te leggen. Alle andere reserves worden niet geïndexeerd.

Bij de vorming van reserves worden afspraken gemaakt over de bestuurlijke en ambtelijke beheers- en budgetbevoegdheden.

Rapportage en verantwoording over besteding, resultaten en het beheer over de reserves vindt plaats via de Planning en Control-cyclus.

Tekorten in de gemeente brede exploitatie worden vereffend via de algemene reserve. Binnen de reserve wordt daarvoor een buffer van € 100 per inwoner als ondergrens aangehouden.

De algemene reserve is daarnaast, als andere middelen daartoe ontbreken, beschikbaar voor dekking van lasten van bestuurlijke beleidsprioriteiten.

Onder- en overbesteding in de jaarbudgetten voor jeugdhulp en Wmo worden in 2015-2017 via de 'reserve sociaal domein' vereffend.

De gemeentelijke grondexploitatie inclusief een eigen weerstandsvermogen en voorzieningen voor risicoafdekking is financieel zelfstandig.

Stand op 1/1 en prognose ontwikkeling reservepositie 2015-2019 (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	werkelijk		prognose		
	2015	2016	2017	2018	2019
Algemene reserve AD	20.006	15.905	15.769	15.420	15.070
Algemene reserve GB	2.663	3.886	4.299	5.220	5.332
Weerstansreserve GB	12.459	11.281	10.994	10.602	10.347
Bestemmingsreserves	104.773	95.074	89.734	67.354	62.964
Voorzieningen	38.147	31.971	36.033	33.328	30.657
Totaal	178.048	158.117	156.829	131.924	124.370

Omvang en samenstelling reservepositie € 158,1 miljoen

Het overzicht hierna geeft op hoofdlijnen inzicht in de opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en voorzieningen. Het gaat om een prognose op 1 januari 2016.

Indeling reserves en voorzieningen; prognose 1 januari 2016 (bedragen * € 1.000)

Categorie	Prognose 01-01-2016	totaal per categorie	Opmerkingen
Algemene reserves			
Algemene reserve; algemeen	15.905	-	minimale omvang € 100 per inwoner;
Algemene/Weerstandsres. Grondbedrijf	15.167	-	buffer op basis van ILO –norm
	-	31.072	
Reserves met vaste jaarlijkse amortisatie			
Bouwfonds	4.339	-	kostendekking Stadhuis en Buitenzorg
BCF	175	-	demping BCF-effecten
Reserve MRI	7.893	-	dekking maatschappelijk renderende investeringen
Reserve Weiersstraat	18.744	-	kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve wielerbaan	3.173	-	kostendekking exploitatie wielerbaan
Reserve exploitatie De Nieuwe Kolk	5.931	-	kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve MFA-Assen oost	1.868	-	kostendekking MFA-Assen oost
	-	42.123	
Reserves grote investeringen			
Reserve Grote Projecten	14.995	-	cofinanciering grootschalige projecten
Reserve Parkeergarages	-	-	afgewikkeld
	-	14.995	
Reserves specifieke beleidstaken			
Reserve verkoop Essent aandelen	30.168	-	deels dividendcompensatie en versterking RGP
Straten en wegen	3.420	-	beheer en onderhoud openbare ruimte
Sociaal domein	-	-	kostenvereffening sociaal domein
Locatie gebonden subsidies	560	-	projecten gekoppeld afspraken Landman-gelden
Verkeersmaatregelen	76	-	projecten verkeersveiligheid
Bestemmingsplannen	232	-	actueel maken/houden bestemmingsplannen
Onderwijs	1.107	-	afwikkeling i.h.k.v. verzelfstandiging Plateau
Sport en spel	452	-	bekostiging speelvoorzieningen oudere jeugd
Duurzaamheid	355	-	realisatie duurzaamheidsprojecten
Groenontwikkeling	15	-	kostendekking groenprojecten
Stimulering economische beleid	500	-	cofinanciering economische stimulering
Vluchtelingen/asielzoekers	-	-	risicoafdekking openeindregeling
Beeldende kunst openbare ruimte	554	-	stimulering beeldende kunst
Woningbouw/bws	517	-	cofinanciering projecten stedelijke vernieuwing
Combinatiefunctionarissen	-	-	afgewikkeld
	-	37.956	
Totaal Reserves		126.146	
Voorzieningen *			
FPU, pensioen en frictie	2.551	-	verplichtingen vm. personeel, collegeleden
Frictiefonds personeel	1.190	-	dekking frictie kosten bezuinigingen
Onderhoud gebouwen/accommodaties.	4.313	-	instandhouding gemeentelijke panden
Kapitaalverstrekking Vamij	370	-	risicoafdekking achtergestelde lening
Garantstelling Vennootschap BV	611	-	risicoafdekking afwikkeling verkoop Essent
Kunstwerken en riolering	11.289	-	uitvoering rioolbeheersplan; vervanging riool
Stadsontwikkeling	538	-	stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
Afvalstoffenheffing	63	-	egalisatie/verrekening met tarief
Werk en inkomen	-	-	nvt
Zorg, welzijn en sport	939	-	onderhoud sportaccommodaties
FlorijnAs	10.107	-	realisatie FlorijnAs-projecten
	-	31.971	
Totaal voorzieningen		31.971	
Totaal reserves en voorzieningen		158.117*	

* Exclusief de zogenoemde transitoria ad € 26,2 miljoen.

Overzicht structurele onttrekkingen en stortingen reserves 2016-2019

In de begroting 2016 en de financiële prognoses voor 2017-2019 is rekening gehouden met de volgende structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de gemeentelijke reserves.

Structurele mutaties in de reserves 2016 (bedragen * € 1.000)				
Structurele onttrekkingen	2016	2017	2018	2019
Reserve Weierstraat	2.306	2.306	2.306	2.306
Reserve duurzaamheid	113	113	113	56
Reserve cofinanciering economisch beleid	178	113	113	56
Reserve voorgezet onderwijs	-	395	395	395
Reserve Sport en Spel	102	102	102	102
Bouwfonds stadhuis	759	759	759	759
Reserve MRI	891	891	891	891
Reserve Essent; DNK	528	528	528	528
Reserve wielerved	275	275	275	275
Reserve MFA-Assen oost	148	148	148	148
Overige reserves (vastgoed)	73	73	73	73
Totaal structurele onttrekkingen	5.373	5.703	5.703	5.589

Structurele stortingen	2016	2017	2018	2019
Reserve duurzaamheid	113	113	113	56
Reserve cofinanciering economisch beleid	252	252	252	195
Bouwfonds stadhuis	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Diverse bestemmingsreserves (indexatie)	2.088	2.003	1.913	1.913
Totaal structurele stortingen	2.453	2.368	2.278	2.164

Naast de structurele stortingen en onttrekkingen van respectievelijk € 2,4 en € 5,4 miljoen wordt in de begroting 2016 nog voor circa € 0,9 miljoen op incidentele basis aan de gemeentelijke reserves onttrokken.

11. Uitkering Gemeentefonds

Algemene uitkering gemeentefonds 2016; € 156,2 miljoen.

De raming van de algemene uitkering 2016 is op

basis van de meicirculaire 2015 bepaald op € 156,2 miljoen (exclusief Rsp-gelden voor de FlorijnAs). Opbouw en verloop zien er als volgt uit:

Algemene uitkering 2016		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving mutaties		
Stand bij de Voorjaarsnota 2015 (excl RSP-gelden)	152.440	Raming o.b.v. septembercirc. 2014
Gevolgen herijking gemeentefonds	-547	Nadelige effecten fase 1 en 2
Ontwikkeling accessen 2014/2015	911	Effect koppeling Rijksuitgaven
Gevolgen landelijk volumegroei	-456	Ontwikkeling landelijke uitkeringsbasis
Gevolgen lokale volumegroei	371	Inwoners, woningen, bijstandscilienten etc.
Invoering tijdelijke cumulatierogeling	1.310	overkoepelende compensatie 3D's en herijking
Actualisering IU sociaal domein	2.051	betreft met name beschermd wonen
Integratie Wmo/MO	-423	rijksbezuiniging Wmo
Integratie uitkering HHT	254	Betreft 2e tranche impuls HHT
Kasschuif NUP	387	Afronding kasschuif NUP
Overige aanpassingen	-54	Diverse maatregelen en bijstellingen
RSP-gelden 2015 FlorijnAs	p.m.	omvang wordt in de loop van 2016 vastgesteld
Raming algemene uitkering primaire begroting	156.244	

Prognose algemene uitkering 2017 - 2019

Op basis van de meicirculaire 2015 en eigen aannames zijn voor de algemene uitkeringen 2017-2019

de volgende inschattingen gemaakt en in de meerjarenprognose opgenomen. De algemene uitkering 2015 van € 156,2 miljoen is daarbij het uitgangspunt.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2017-2019 (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaand jaar	2017	2018	2019
Raming/prognose voorgaand jaar	156.244	153.221	151.728
Accessen	-173	425	1.225
Lokale volume-effecten	185	203	156
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-465	-372	-372
Integratie-uitkering sociaal deelfonds	-2.575	-600	-100
Vervallen tijdelijke IU – Huishoudelijke hulp toelage (HHT)	-727	-	-
Gevolgen aanpassing verdeelsystematiek	791	-942	-1.029
Bijstellingen taakmutaties en bestuurlijke afspraken	122	22	75
Doorwerking kortingen in verband met kabinetsbeleid	-330	-230	-230
Prognose algemene uitkering 2016-2018	153.221	151.728	151.454
Mutatie per jaar	-3.022	-1.493	-274

Prognose integratie-uitkering Sociaal Domein 2016-2019

Volgens de meicirculaire 2015 ontvangt Assen van

het Rijk de komende jaren de volgende budgetten voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke ondersteuning, Jeugdhulp en Participatiewet:

Integratie-uitkering Sociaal Domein 2016-2019 meicirculaire 2015 (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving/mutatie	2015	2016	2017	2018	2019
WMO-eigen taken					
Regulier	12.199	10.457	10.190	9.783	9.663
tijdelijke suppletie	-	1.075	67	-	-
WMO-centrumtaken (beschermd wonen)	33.715	31.830	33.233	34.259	35.040
Jeugdzorg					
regulier	23.936	19.708	19.229	19.289	19.314
tijdelijke suppletie	-	1.209	202	-	-
Participatie-re-integratie	3.579	3.610	3.642	3.798	3.920
Participatie- WSW	16.782	15.500	14.251	13.091	12.236
Totaal integratie uitkering	90.211	83.389	80.814	80.220	80.173
Mutatie per jaar	-	-6.882	-2.575	-594	-47

Overgangsregeling Sociaal Domein 2016-2019

De objectieve verdeelmodellen in het sociaal domein en de herijking van het gemeentefonds hebben op veel gemeenten een nadelig effect. Het kabi-

net heeft daarom een overkoepelende overgangs-/vangnetregeling vastgesteld om deze financiële schade tijdelijk te verminderen. Assen behoort tot die groep nadeelgemeenten en ontvangt in de periode 2016-2019 de volgende tijdelijke financiële tegemoetkomingen.

Integratie-uitkering Sociaal Domein 2016-2019 meicirculaire 2015 (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving/mutatie	2015	2016	2017	2018	2019
WMO-eigen taken - regulier	12.199	10.457	10.190	9.783	9.663

Cumulatieregeling sociaal domein en herijking gemeentefonds (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Asser aandeel cumulatie-regeling	1.310	2.620	1.814	806
Afname per jaar	-	-1.310	-806	-1.008

12. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Algemene beleidslijn

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn afspraken op uitkeringen van huidige en voormalige bestuurders en medewerkers van de gemeente. Deze paragraaf geeft inzicht in de voor 2015 relevante arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden, WW- en andere uitkeringen aan voormalige gemeenteambtenaren

Wachtgelduitkeringen

Dit zijn de wachtgeldverplichtingen voor medewerkers die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor hun wachtgelduitkeringen is € 0,1 miljoen. In de begroting 2016 opgenomen. De hiervoor noodzakelijke middelen zal geleidelijk vervallen omdat de wachtgeldregeling voor ambtenaren is afgeschaft.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 vallen gemeenten onder de Werkloosheidswet. De gemeenten zijn 'eigen risicodragers'. De voor hen optredende financiële gevolgen zijn afhankelijk van de tijdsduur en het beroep dat op de regeling wordt gedaan. Op basis van lopende verplichtingen is in de begroting een budget geraamd van € 0,28 miljoen structureel.

Uitvoering 55+ en 57+-regeling

Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de 55+ en 57+ regeling was een financiële voorziening beschikbaar van € 2,4 miljoen. Eind 2014 bedroeg de stand van de voorziening nog € 0,05 miljoen. De nog bestaande verplichtingen zijn in 2015 afgewikkeld.

Fricatievoorziening

Voor de kosten van personele frictie die ontstonden als gevolg van bezuinigingen en organisatieontwikkeling in de vorige bestuursperiode is een voorziening getroffen van € 6,0 miljoen. Eind 2014 was hiervan nog € 2,9 miljoen beschikbaar. Omvang van de personele frictie en de daaruit voortvloeiende verplichtingen worden permanent gemonitord. De voorziening wordt indien nodig aangepast.

Gemeentelijke FPU-plus

Op basis van cao-afspraken wordt in de begroting een vast budget geraamd voor de reguliere FPU-regeling. Dit wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van

de loonontwikkeling. Voor 2016 is die index bepaald op 2,0 %. In de begroting is voor lastendekking van de FPU-plusverplichtingen een budget beschikbaar van € 0,3 miljoen. Structureel. Als gevolg van versobering en afschaffing van de FPU-regelingen zal het beslag op dit budget geleidelijk vervallen.

Wachtgelden/pensioenen voormalige collegeleden

Voor voormalige leden van colleges van Burgemeester en Wethouders zijn de volgende rechtspositionele regelingen en financiële verplichtingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

In de begroting 2016 hebben wij het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op ruim € 0,5 miljoen. Als omvang en samenstelling van het bestand de komende jaren gelijk blijven, dalen de financiële verplichtingen geleidelijk.

De omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet in te schatten. Tussentijds vertrek van collegeleden, verkiezingen en resultaten van collegevorming en -wisseling kunnen daarop van invloed zijn. Zo nodig worden de budgetten voor dit doel aan de veranderde omstandigheden aangepast. Voor dekking van toekomstige verplichtingen in verband met overlijden is een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Wethouders kunnen de waarde van opgebouwde pensioenaanspraken overdragen. De omvang ervan is afhankelijk van de tijd dat zij wethouder zijn geweest. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken inventariseren we jaarlijks. De actuele waarde van de pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg begin 2015 € 2,5 miljoen. Voor risicoafdekking hiervan is een voorziening beschikbaar.

Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Invoering individueel keuzebudget (IKB)

De gemeente-cao voorziet in de invoering van een individueel keuzebudget (IKB). Het IKB kan elke medewerker maandelijks inzetten voor door hem of

haar gekozen doelen. Dit maakt maatwerk op individuele basis mogelijk. Het IKB bedraagt 16,3% van de loonsom en bestaat uit de eindejaarsuitkering, vakantietoeslag, levensloopbijdrage en bovenwettelijk verlof. Het IKB is een stap in de modernisering van de arbeidsvoorwaarden.

De uitwerking vergt meer voorbereidingstijd. Daarom is de invoering uitgesteld tot 2017 en zijn in 2016 nog de volgende categorieën arbeidskosten gerelateerde verplichtingen te onderscheiden:

Vakantiegeld

Medewerkers bouwen in de loop van het jaar 8% vakantiegeld op. Deze lasten hiervoor worden jaarlijks in de begroting opgenomen. Van de loonsom van € 39,1 miljoen is € 2,9 miljoen bestemd voor vakantiegeld.

Eindejaarsuitkering

De eindejaarsuitkering bedraagt op dit moment 6% van de loonsom. De totale ruimte die hiervoor in de begroting 2016 is opgenomen bedraagt € 2,2 miljoen.

Leeftijdsverlof

Sinds de versoering van de regelingen voor vroeggeditdienstitreden, ontvangen medewerkers jaarlijks een financiële tegemoetkoming die zij kun-

nen inzetten om leeftijdsverlof op te bouwen. De regeling geldt voor het personeel dat geen rechten meer heeft op de oude FPU-regeling. De hoogte bedraagt 1,5 % van het brutoloon. De totale ruimte die voor dit doel in de begroting 2016 is opgenomen is € 0,6 miljoen.

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor ziektekosten bij het IZA was verzekerd heeft recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte hiervan is afhankelijk van de inschaling van de medewerker. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Hiervoor is € 0,1 miljoen opgenomen in de begroting.

Persoonsgebonden budget

Als secundaire arbeidsvoorwaarde hebben medewerkers jaarlijks recht op een zogenaamd persoonsgebonden budget van € 390. Als een medewerker hiervan geen gebruik maakt vervalt zijn budget. Voor het persoonsgebonden budget is € 0,23 miljoen in de begroting opgenomen.

programmabegroting Assen 2016

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van gemeente Assen,
in de openbare vergadering van donderdag 5 november 2015.

, voorzitter

, griffier

- mijn Assen -

bijlagen

1. Productramingen
2. Meerjarenprognose 2017, 2018, 2019
3. Investeringsoverzicht en kapitaallasten
4. Subsidies tot en met € 50.000

bijlage

1. Productramingen

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Woningbouw/woonplan						
Ruimtelijke ordening	1.099	1.311	1.359	1.363	1.366	1.369
Monumentenzorg	42	12	12	12	12	12
Wonen	41	6	6	6	6	6
Bouwzaken	139	122	124	125	125	126
## Openbare ruimte						
Wegbeheer	3.034	3.046	2.980	3.046	3.112	3.134
Verzorging infrastructuur	3.253	3.081	2.815	3.143	3.247	3.264
Groenbeheer	3.624	1.410	1.540	1.734	1.842	1.849
Rioolbeheer en waterzuivering	3.243	4.475	4.774	4.845	4.916	5.110
Begraven	151	240	229	229	229	229
Beheer en exploitatiebuitenruimte	133	93	94	95	95	96
## Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Verkeer	316	146	180	181	183	152
Openbaar vervoer	51	71	114	115	116	74
## Duurzaamheid						
Milieubeleid	1.144	862	868	875	881	888
Huishoudelijk afval	4.769	4.155	2.972	2.702	2.825	2.948
Bedrijfsafval	593	582	609	616	623	631
Totaal lasten	21.633	19.612	18.677	19.086	19.578	19.887
baten						
## Woningbouw/woonplan						
Ruimtelijke ordening	-3	174	174	174	174	174
Bouwzaken	861	1.000	1.250	1.250	1.250	1.250
## Openbare ruimte						
Wegbeheer	225	82	82	82	82	82
Verzorging infrastructuur	935	592	604	616	628	628
Groenbeheer	694	174	174	174	174	174
Rioolbeheer en waterzuivering	5.955	6.403	6.501	6.572	6.643	6.837
Begraven	544	679	679	679	679	679
Beheer en exploitatiebuitenruimte	422	360	360	360	360	360
## Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Verkeer	20					
## Duurzaamheid						
Milieubeleid	680	40				
Huishoudelijk afval	7.187	7.353	6.855	6.916	7.039	7.162
Bedrijfsafval	1.644	1.870	1.843	1.850	1.857	1.864
Totaal baten	19.162	18.727	18.522	18.672	18.885	19.209
Totaal saldo van baten en lasten	-2.471	-885	-155	-414	-693	-678
mutaties in reserves						
storting reserves	1.383	56	113	113	113	56
beschikking reserves	608	1.158	715	215	215	158
Totaal mutaties in reserves	-775	1.102	602	102	102	102
Resultaat	-3.246	217	447	-312	-591	-576

Werken in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Inkomenswaarborg	33.884	33.418	33.717	33.917	34.118	34.320
Activering en uitstroom	23.797	21.121	20.646	19.233	17.834	17.087
## Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	1.976	1.366	1.401	1.312	1.222	1.066
## Florijnas						
Florijnas	34.150	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal lasten	93.807	110.657	93.586	92.283	90.994	90.294
baten						
## Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Inkomenswaarborg	29.953	27.270	27.375	28.067	28.856	29.554
Activering en uitstroom	22.593	1.456	843	843	843	843
## Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	409	120	120	120	120	
## Florijnas						
Florijnas	47.700	54.752	37.821	37.821	37.821	37.821
Totaal baten	100.655	83.598	66.159	66.851	67.640	68.218
Totaal saldo van baten en lasten	6.848	-27.060	-27.427	-25.433	-23.355	-22.076
mutaties in reserves						
storting reserves	13.550	195	252	252	252	195
beschikking reserves	348	241	178	113	113	56
Totaal mutaties in reserves	-13.202	46	-74	-139	-139	-139
Resultaat	-6.354	-27.014	-27.501	-25.572	-23.494	-22.215

Meedoen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	1.307	1.445	1.010	1.018	1.026	1.033
Transitie Jeugdzorg		23.374	20.018	18.596	18.460	18.484
## WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)						
Gezondheidszorg	2.187	2.276	2.255	2.256	2.256	2.256
Beleid WMO	463	504	120	121	121	121
Uitvoering WMO	7.304	19.431	17.874	15.856	15.396	15.280
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	3.677	4.770	5.441	4.780	4.781	4.782
Beschermd wonen		27.076	33.186	34.583	35.605	36.379
## Mijn Buurt Assen						
Wijkzaken	883	381	362	365	368	220
Maatschappelijke dienstverlening	992	1.496	2.312	2.329	2.347	2.267
Asielzoekers en nieuwkomers	237	19	19	19	19	19
Minderhedenbeleid	23	17	17	17	18	18
Ouderenbeleid	534	6				
Welzijnswerk	747	535	574	579	583	587
Vrijwilligerswerk	202	143	89	90	91	91
## Meedoenbeleid						
Meedoenbeleid	2.987	2.961	2.659	2.659	2.659	2.509
## Sport						
Sport	1.005	309	251	223	97	98
## Schuldhulpverlening						
Schuldhulpverlening	892	539	770	776	782	787
## Onderwijs						
Huisvesting onderwijs	1.490	1.296	1.245	1.299	1.308	1.317
Schoolbestuurlijke taken	25.588	25.113	24.367	24.144	24.144	24.144
Lokaal onderwijsbeleid	1.171	1.390	1.321	1.331	1.341	1.351
Uitvoering lokaal onderwijs	328	351	575	579	584	588
Volwasseneneducatie	151	148	149	150	151	152
Totaal lasten	52.170	113.581	114.615	111.769	112.134	112.484
baten						
## Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	298					
## WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)						
Uitvoering WMO	1.408	1.707	1.213	1.213	1.213	1.213
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	-66	68	700			
Beschermd wonen		2.800	2.113	2.113	2.113	2.113
## Mijn Buurt Assen						
Wijkzaken		150				
Asielzoekers en nieuwkomers	136					
Welzijnswerk	24					
## Sport						
Sport	134					
## Onderwijs						
Schoolbestuurlijke taken	25.337	24.885	24.399	24.176	24.176	24.176
Lokaal onderwijsbeleid	525	417	366	366	366	366
Uitvoering lokaal onderwijs	436	539	539	539	539	539
Volwasseneneducatie	150	148	148	148	148	148
Totaal baten	28.381	30.714	29.478	28.555	28.555	28.555
Totaal saldo van baten en lasten	-23.789	-82.867	-85.138	-83.214	-83.579	-83.929
mutaties in reserves						
storting reserves	2.108					
beschikking reserves	1.976			395	395	395
Totaal mutaties in reserves	-133			395	395	395
Resultaat	-23.921	-82.867	-85.138	-82.819	-83.184	-83.534

Aantrekkelijk Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Aantrekkelijke binnenstad						
Stedelijke vernieuwing	751	153	155	156	157	158
## Cultureel Hart						
Bibliotheekvoorziening	2.559	2.618	2.701	2.785	2.806	2.827
Schouwburg	4.220	4.222	4.284	4.362	4.395	4.427
Kunstbeoefening en bevordering	93	121	122	123	123	124
Creative en culturele vorming	2.567	2.492	2.599	2.557	2.577	2.596
## Evenementen						
Evenementen	1.091	843	940	947	954	861
## Parkeren						
Betaald parkeren	631	516	321	330	340	340
## Veiligheid						
Openbare orde	380	388	391	394	397	400
Openbare veiligheid	3.097	2.898	2.925	2.924	2.898	2.899
Totaal lasten	15.391	14.252	14.438	14.579	14.647	14.632
baten						
## Aantrekkelijke binnenstad						
Stedelijke vernieuwing	519	25	25	25	25	25
## Cultureel Hart						
Creative en culturele vorming	447					
## Evenementen						
Evenementen	262	244	194	194	194	194
## Parkeren						
Betaald parkeren	1.732	1.702	1.702	1.702	1.702	1.702
## Veiligheid						
Openbare orde	28	1	1	1	1	1
Openbare veiligheid	-114	15	15	15	15	15
Totaal baten	2.873	1.987	1.937	1.937	1.937	1.937
Totaal saldo van baten en lasten	-12.518	-12.264	-12.501	-12.641	-12.709	-12.695
mutaties in reserves						
storting reserves	396					
beschikking reserves	3.700	2.301	2.296	2.306	2.306	2.306
Totaal mutaties in reserves	3.305	2.301	2.296	2.306	2.306	2.306
Resultaat	-9.213	-9.963	-10.204	-10.335	-10.403	-10.389

Samenwerken aan Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Bestuur						
Bestuursorganen	1.810	1.862	1.839	1.687	1.598	1.598
Bestuursondersteuning raad	538	684	584	611	603	605
Bestuursondersteuning B&W	336	469	376	374	377	379
## Regionale samenwerking						
Bestuurlijke samenwerking	129	124	129	134	139	144
## Dienstverlening						
Publiekszaken	1.303	2.246	1.529	1.620	1.631	1.802
Informatiebeheer/basisregistraties	375	522	536	539	541	543
Totaal lasten	4.489	5.907	4.994	4.964	4.888	5.071
baten						
## Bestuur						
Bestuursondersteuning raad ##	2					
Dienstverlening						
Publiekszaken	1.148	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Informatiebeheer/basisregistraties	22					
Totaal baten	1.172	1.042	1.042	1.042	1.042	900
Resultaat	-3.318	-4.865	-3.952	-3.923	-3.847	-4.171

Bedrijfsvoering				(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
<i>Bedrijfsvoering</i>						
## Bedrijfsvoering	36.880	52.105	49.681	49.003	48.418	49.119
Totaal lasten	36.880	52.105	49.681	49.003	48.418	49.119
baten						
<i>Bedrijfsvoering</i>						
## Bedrijfsvoering	27	11.520	9.346	9.493	9.639	9.785
Totaal baten	27	11.520	9.346	9.493	9.639	9.785
Totaal saldo van baten en lasten	-36.853	-40.585	-40.335	-39.511	-38.779	-39.335
mutaties in reserves						
beschikking reserves		63				
Totaal mutaties in reserves		63				
Resultaat	-36.853	-40.522	-40.335	-39.511	-38.779	-39.335

Vastgoed en Grondbedrijf				(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenprognose		
				2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## <i>Vastgoed</i>						
Vastgoed	28.577	32.016	33.761	34.271	34.438	34.536
## <i>Grondbedrijf</i>						
Bouwgrondexploitatie	10.792	6.362	3.971	5.541	4.813	5.276
Totaal lasten	39.369	38.379	37.732	39.812	39.252	39.812
baten						
## <i>Vastgoed</i>						
Vastgoed	12.863	15.462	15.317	15.317	15.317	15.317
## <i>Grondbedrijf</i>						
Bouwgrondexploitatie	2.501	8.388	4.098	6.069	4.670	6.622
Totaal baten	15.364	23.850	19.415	21.386	19.987	21.939
Totaal saldo van baten en lasten	-24.006	-14.529	-18.318	-18.425	-19.265	-17.873
mutaties in reserves						
storting reserves		2.025	126	529		1.346
beschikking reserves	8.291	686	591	496	639	496
Totaal mutaties in reserves	8.291	-1.339	465	-33	639	-850
Resultaat	-15.714	-15.868	-17.853	-18.458	-18.625	-18.723

Algemeen financieel beleid

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
## Onvoorzien/incidenteel						
Onvoorzien		1.123	1.736	1.513	2.290	2.557
## Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	122	144	145	156	167	169
## Financiering/Belegging						
Beleggingen	11	19	19	19	19	19
Financiering en liquiditeit	224	265	244	244	244	244
## Gemeentefonds						
BTW-compensatiefonds	174	250	200	200	200	200
## Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	2.142	565	1.033	2.612	1.791	2.083
Vennootschapsbelasting	pm	pm	pm	pm	pm	pm
## Saldi kostenplaatsen						
Resultaat rente omslag	-4.205	-3.440	-5.737	-5.737	-5.737	-5.737
## Saldo						
Saldo		8				
Totaal lasten	-1.533	-1.066	-2.359	-993	-1.025	-465
baten						
## Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	15.886	16.650	16.645	17.511	17.849	18.222
## Financiering/Belegging						
Beleggingen	1.745	3.009	860	860	860	860
Financiering en liquiditeit	7.579	6.394	7.943	7.968	7.993	7.993
## Gemeentefonds						
Algemene uitkering	76.514	152.439	156.245	153.223	151.730	151.456
## Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	3.292	62	62	62	62	62
Totaal baten	105.015	178.553	181.754	179.623	178.493	178.592
Totaal saldo van baten en lasten	106.548	179.619	184.114	180.616	179.519	179.057
mutaties in reserves						
storting reserves	7.850	4.364	2.088	6.003	1.913	1.913
beschikking reserves	9.919	5.733	2.588	6.389	2.178	2.178
Totaal mutaties in reserves	2.069	1.368	499	385	264	264
Resultaat	108.617	180.988	184.613	181.001	179.783	179.322

bijlage

2. Meerjarenprognose 2017, 2018, 2019

Analyse prognose begroting 2016 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2016

(bedragen * € 1.000)

Programma / Beeldstema	Prognose begr.2016	Prijscom- pensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2016
saldo van baten en lasten					
lasten					
1 Wonen in Assen					
## Woningbouw/woonplan	1.451	11	39		1.501
## Openbare ruimte	12.244	46	143		12.432
## Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	292	2			294
## Duurzaamheid	4.713	11	-274		4.450
Totaal Wonen in Assen	18.700	68	-92		18.677
2 Werken in Assen					
## Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	53.165		1.198		54.363
## Economische ontwikkelingen en innovatie	1.291	10	100		1.401
## FlorijnAs	37.821				37.821
Totaal Werken in Assen	92.277	10	1.298		93.586
3 Meedoen in Assen					
## Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	24.407	9	-3.388		21.028
## WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	53.833	1	5.042		58.877
## Mijn Buurt Assen	2.928	19	426		3.373
## Meedoenbeleid	2.603		56		2.659
## Sport	271	2	-23		251
## Schuldhulpverlening	511		259		770
## Onderwijs	27.490	20	147		27.657
Totaal Meedoen in Assen	112.044	51	2.520		114.615
4 Aantrekkelijk Assen					
## Aantrekkelijke binnenstad	153	1			155
## Cultureel Hart	9.561	71		75	9.706
## Evenementen	1.043	6	-109		940
## Parkeren	521		-201		321
## Veiligheid	3.337	25	-46		3.316
Totaal Aantrekkelijk Assen	14.616	103	-356	75	14.438
5 Samen werken aan Assen					
## Bestuur	2.862	6	-68		2.799
## Regionale samenwerking	129	1	-1		129
## Dienstverlening	2.062	18	-15		2.065
Totaal Samen werken aan Assen	5.053	25	-84		4.994
6 Bedrijfsvoering					
## Bedrijfsvoering	51.299	30	-1.647		49.681
Totaal Bedrijfsvoering	51.299	30	-1.647		49.681
7 Vastgoed en Grondbedrijf					
## Vastgoed	32.807	95	829	30	33.761
## Grondbedrijf	12.526		-8.555		3.971
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	45.332	95	-7.725	30	37.732
8 Algemeen financieel beleid					
## Onvoorzien/incidenteel	633	8	1.095		1.736
## Belastingheffing	154	1	-10		145
## Financiering/Belegging	284		-21		263
## Gemeentefonds	250		-50		200
## Overige algemene middelen	-6	-460	1.499		1.033
## Saldi kostenplaatsen	-3.440		-2.297		-5.737
## Saldo	8		-8		
Totaal Algemeen financieel beleid	-2.117	-450	209		-2.359

Analyse prognose begroting 2016 (stand voorjaarsnota 2015) - begroting 2016					(bedragen * € 1.000)
Programma / Beleidsthema	Prognose begr.2016	Prijscom- pensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2016
Totaal lasten	337.205	-68	-5.878	105	331.364
baten					
1 Wonen in Assen					
## Woningbouw/woonplan	1.424				1.424
## Openbare ruimte	8.502		-103		8.400
## Bereikbaarheid, verkeer en vervoer					
## Duurzaamheid	9.346		-648		8.698
Totaal Wonen in Assen	19.272		-751		18.522
2 Werken in Assen					
## Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)	27.574		644		28.218
## Economische ontwikkelingen en innovatie	120				120
## Florijnas	37.821				37.821
Totaal Werken in Assen	65.515		644		66.159
3 Meedoen in Assen					
## Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)					
## WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)	4.575		-550		4.026
## Mijn Buurt Assen	300		-300		
## Sport					
## Onderwijs	25.503		-51		25.452
Totaal Meedoen in Assen	30.378		-900		29.478
4 Aantrekkelijk Assen					
## Aantrekkelijke binnenstad	25				25
## Cultureel Hart					
## Evenementen	244		-50		194
## Parkeren	1.702				1.702
## Veiligheid	16				16
Totaal Aantrekkelijk Assen	1.987		-50		1.937
5 Samen werken aan Assen					
## Bestuur					
## Dienstverlening	1.042				1.042
Totaal Samen werken aan Assen	1.042				1.042
6 Bedrijfsvoering					
## Bedrijfsvoering	10.698		-1.352		9.346
Totaal Bedrijfsvoering	10.698		-1.352		9.346
7 Vastgoed en Grondbedrijf					
## Vastgoed	15.462		-145		15.317
## Grondbedrijf	13.946		-9.848		4.098
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	29.408		-9.993		19.415
8 Algemeen financieel beleid					
## Belastingheffing	17.261		-616		16.645
## Financiering/Belegging	7.311		1.492		8.803
## Gemeentefonds	152.867		3.378		156.245
## Overige algemene middelen	62				62
Totaal Algemeen financieel beleid	177.501		4.254		181.754
Totaal baten	335.801		-8.149		327.652
Totaal saldo van baten en lasten	-1.404	68	-2.271	-105	-3.712
mutaties in reserves					
storting reserves	4.862		-2.283		2.579
beschikking reserves	6.704		-337		6.367
Totaal mutaties in reserves	1.842		1.946		3.788
Resultaat	438	68	-325	-105	76

Analyse prognose begroting 2017 (stand vjn 2015) - begroting 2017					(bedragen * € 1.000)
Programma	Prognose begr.2017	Prijscom- pensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2017
saldo van baten en lasten					
lasten					
1 Wonen in Assen	19.107	136	-157		19.086
2 Werken in Assen	92.277	21	-15		92.283
3 Meedoen in Assen	111.021	117	630		111.769
4 Aantrekkelijk Assen	14.750	207	-378		14.579
5 Samen werken aan Assen	5.018	44	-97		4.964
6 Bedrijfsvoering	50.534	60	-1.590		49.003
7 Vastgoed en Grondbedrijf	45.471	191	-5.911	60	39.812
8 Algemeen financieel beleid	-1.425	-903	1.336		-993
Totaal lasten	336.753	-127	-6.182	60	330.504
baten					
1 Wonen in Assen	19.442		-770		18.672
2 Werken in Assen	65.515		1.336		66.851
3 Meedoen in Assen	30.155		-1.600		28.555
4 Aantrekkelijk Assen	1.987		-50		1.937
5 Samen werken aan Assen	1.042				1.042
6 Bedrijfsvoering	10.698		-1.206		9.493
7 Vastgoed en Grondbedrijf	28.748		-7.361		21.386
8 Algemeen financieel beleid	177.270		2.354		179.623
Totaal baten	334.857		-7.298		327.559
Totaal saldo van baten en lasten	-1.896	127	-1.116	-60	-2.945
mutaties in reserves					
storting reserves	4.797		2.099		6.896
beschikking reserves	7.165		2.748		9.913
Totaal mutaties in reserves	2.368		649		3.017
Resultaat	472	127	-467	-60	72

Analyse prognose begroting 2018 (stand vjn 2015) - begroting 2018					(bedragen * € 1.000)
Programma	Prognose begr.2018	Prijscom- pensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2018
saldo van baten en lasten					
lasten					
1 Wonen in Assen	19.496	205	-123		19.578
2 Werken in Assen	92.277	31	-1.314		90.994
3 Meedoen in Assen	110.916	183	1.034		112.134
4 Aantrekkelijk Assen	14.759	314	-426		14.647
5 Samen werken aan Assen	5.073	63	-248		4.888
6 Bedrijfsvoering	49.824	90	-1.496		48.418
7 Vastgoed en Grondbedrijf	45.541	288	-6.638	60	39.252
8 Algemeen financieel beleid	-940	-1.364	1.280		-1.025
Totaal lasten	336.947	-190	-7.930	60	328.886
baten					
1 Wonen in Assen	19.610		-725		18.885
2 Werken in Assen	65.515		2.125		67.640
3 Meedoen in Assen	30.155		-1.600		28.555
4 Aantrekkelijk Assen	1.987		-50		1.937
5 Samen werken aan Assen	1.042				1.042
6 Bedrijfsvoering	10.698		-1.059		9.639
7 Vastgoed en Grondbedrijf	28.748		-8.761		19.987
8 Algemeen financieel beleid	177.176		1.318		178.493
Totaal baten	334.931		-8.753		326.178
Totaal saldo van baten en lasten	-2.016	190	-823	-60	-2.708
mutaties in reserves					
storting reserves	727		1.551		2.278
beschikking reserves	3.104		2.742		5.845
Totaal mutaties in reserves	2.377		1.191		3.568
Resultaat	361	190	368	-60	860

Analyse prognose begroting 2019 (stand vjn 2015) - begroting 2019

(bedragen * € 1.000)

Programma	Prognose begr.2019	Volume	Prijscom- pensatie	Actualisatie	Ambitie college	Begroting 2019
saldo van baten en lasten						
lasten						
1 Wonen in Assen	19.421		276	190		19.887
2 Werken in Assen	92.112		40	-1.859		90.294
3 Meedoen in Assen	110.384		249	1.851		112.484
4 Aantrekkelijk Assen	14.559		420	-347		14.632
5 Samen werken aan Assen	5.073		83	-84		5.071
6 Bedrijfsvoering	49.824		120	-824		49.119
7 Vastgoed en Grondbedrijf	45.541		386	-6.176	60	39.812
8 Algemeen financieel beleid	1.460	350	-1.346	-928		-465
Totaal lasten	338.374	350	229	-8.178	60	330.835
baten						
1 Wonen in Assen	19.610			-401		19.209
2 Werken in Assen	65.395			2.823		68.218
3 Meedoen in Assen	30.005			-1.450		28.555
4 Aantrekkelijk Assen	1.987			-50		1.937
5 Samen werken aan Assen	1.042			-142		900
6 Bedrijfsvoering	10.698			-914		9.785
7 Vastgoed en Grondbedrijf	28.748			-6.809		21.939
8 Algemeen financieel beleid	177.176			1.417		178.592
Totaal baten	334.661			-5.526		329.135
Totaal saldo van baten en lasten	-3.713	-350	-229	2.652	-60	-1.700
mutaties in reserves						
storting reserves	615			2.897		3.511
beschikking reserves	2.991			2.598		5.590
Totaal mutaties in reserves	2.377			-298		2.078
Resultaat	-1.336	-350	-229	2.354	-60	379

bijlage

3. Investeringsoverzicht en kapitaallasten

Overzicht investeringen 2016-2019

(bedragen * € 1.000)

Programma / Beleidsthema / Onderdeel	Jaar van investeren			
	2016	2017	2018	2019
Wonen in Assen				
## Openbare ruimte				
Rioleringen	2.606	377	420	865
Watergangen	171	148	230	
Openbare verlichting		2.292		
Verkeersregelinstantaties		1.006	130	130
Speelvoorzieningen		842	97	108
Gladheidbestrijding		44		
Overige investeringen		5		
Totaal Openbare ruimte	2.777	4.714	877	1.103
## Duurzaamheid				
Afvalinzameling	90	90	90	90
Totaal Duurzaamheid	90	90	90	90
Totaal Wonen in Assen	2.867	4.804	967	1.193
Samenwerken aan Assen				
## Bestuur				
ICT-middelen bestuur		49	16	69
Totaal Bestuur		49	16	69
## Dienstverlening				
Basisregistraties	27		36	
Totaal Dienstverlening	27		36	
Totaal Samenwerken aan Assen	27	49	52	69
Bedrijfsvoering				
## Bedrijfsvoering				
Materieel	955	40	9	1.076
ICT-middelen	752	123	136	515
Kantoorinventaris	131		48	
Overige investeringen	27			
Totaal Bedrijfsvoering	1.865	163	193	1.591
Totaal Bedrijfsvoering	1.865	163	193	1.591
Vastgoed en Grondbedrijf				
## Wonen				
Milieupark		3		94
Kinderboerderijen		8		11
Totaal Wonen		10		105
## Meedoen in Assen				
Nieuwbouw Dr. Nassau College, locatie Quintus	8.733			
Buitensport	604		710	350
MFA Schakelveld + MFA Meander	355			
Binnensport		258	8	
Kinderopvang		6		
Overige investeringen	51			289
Totaal Meedoen in Assen	9.743	264	718	639
Aantrekkelijk Assen				
Parkeren	79		73	447
Totaal Aantrekkelijk Assen	79		73	447
## Bedrijfsvoering				
Bedrijfsgebouwen		75		
Totaal Bedrijfsvoering		75		
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	9.822	349	791	1.191
Totaal investeringen 2016-2019	14.581	5.365	2.003	4.044

Verloopoverzicht activa 2016

(bedragen * € 1.000)

Programma	Vorig dienstjaar		Oorspronkelijk bedrag investering begin dienstjaar	Vermeer-dering / vermindering in dienstjaar	Oorspronkelijk bedrag investeringen einde dienstjaar	Totaal afschrijving / aflossing begin dienstjaar	Afschrijving /aflossing in dienstjaar	Boekwaarde begin van het dienstjaar	Boekwaarde eind van het dienstjaar	Toegerekende rentelasten	Totaal van de kapitaallasten
	Oorspronkelijk bedrag investering	Vermeer- deringen / vermin- deringen									
Wonen in Assen	53.279	2.678	55.958	2.867	58.825	10.856	1.347	45.102	46.622	2.141	3.487
Werken in Assen											
Meedoen in Assen	50		50		50			50	50	3	3
Aantrekkelijk Assen	636		636		636	237	53	400	346	18	72
Samenwerken aan Assen	2.941	44	2.985	27	3.012	2.258	236	727	518	90	326
Bedrijfsvoering	18.006	785	18.791	1.865	20.656	6.943	2.593	11.848	11.119	594	3.188
Vastgoed en Grondbedrijf	351.459	33.576	385.035	9.822	394.856	44.319	6.336	340.716	344.202	16.486	22.821
Algemeen financieel beleid	21.630		21.630		21.630	8.470	25	13.160	13.134	198	223
Totaal	448.001	37.083	485.084	14.581	499.664	73.082	10.591	412.002	415.992	19.529	30.120

bijlagen

4. Subsidies tot en met € 50.000

